

Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene.

1ste del.

(Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 1ère partie.)

Utgitt av

DET STATISTISKE CENTRALBYRÅA.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1917.

Pris: Kr. 0.50.

Norges Officielle Statistik, række VI.
(Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Trykt 1915:

- Nr. 23. Markedspriser paa korn og poteter 1836—1914. (*Données sur les prix du blé et des pommes de terre 1836—1914.*)
- 24. Indtægt- og formuesforhold efter skatteligningen 1911. (*Revenus et fortunes selon l'imposition de l'exercice 1911.*)
- 25. Norges sparebanker 1913. (*Caisses d'épargne.*)
- 26. Fattigvæsenet 1911 og 1912. (*Assistance publique.*)
- 27. Folkemængdens bevægelse 1906—1910. II. Sammændrag. (*Mouvement de la population pendant les années 1906 à 1910. II. Résumé.*)
- 28. Norges fiskerier 1913. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 29. Norges bergverksdrift 1913. (*Mines et usines.*)
- 30. Norges telegrafvæsen 1913/14. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 31. Norges kommunale finanser 1911. (*Finances des communes.*)
- 32. Private aktiebanker 1912 og 1913. (*Banques privées par actions.*)
- 33. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1911 og 1912. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 34. Arbejdsledighet og Arbejdsledighetskasser. (*Chômage et caisses de chômage.*)
- 35. Skolevæsenets tilstand 1911. (*Instruction publique.*)
- 36. Rekrutering 1913. (*Recrutement.*)
- 37. De offentlige jernbaner 1913/14. (*Chemins de fer publics.*)
- 38. Ulykkesforsikringen 1912. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 39. Veterinærvæsenet og køttkontrollen 1913. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
- 40. Fagskolestatistik 1911/1912—1913/14. (*Écoles professionnelles.*)
- 41. Forsikringsselskaper 1912. (*Sociétés d'assurances.*)
- 42. Sindssykeasylenes virksomhet 1913. (*Hospices d'aliénés.*)
- 43. Norges postvæsen 1914. (*Statistique postale.*)
- 44. Husholdningsregnskaper for handelsfunktionærer m. v. (*Budgets de familles d'employés du commerce, etc.*)
- 45. Dødelighetstabeller for det norske folk 1901/02—1910/11. (*Tables de mortalité selon les expériences 1901/02—1910/11.*)
- 46. Forsømte barn 1912 og 1913. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)
- 47. Beretninger om amternes økonomiske tilstand 1906—1910. I og II. (*Rapports des préfets sur l'état économique et social des préfectures.*)
- 48. Forsikringsselskaper 1913. (*Sociétés d'assurances.*)
- 49. Civil retspleie 1911, 1912 og 1913. (*Justice civile.*)
- 50. Fabrikttellingen 1909. Fjerde hefte. Produktionsstatistik. (*Recensement industriel 1909. IV. Statistique de la production.*)
- 51. Folkemængdens bevægelse 1912. (*Mouvement de la population.*)
- 52. Kommunale skatteligninger i landdistriktene 1911, 1912 og 1 halvaar 1913. (*Revenus et fortunes dans les districts ruraux.*)
- 53. Industristatistik 1913. (*Statistique industrielle.*)
- 54. Fiskerforsikringen 1914. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 55. Folkemængdens bevægelse 1901—1910. Hovedoversigt. (*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1901 à 1910.*)
- 56. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1913. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 57. Indtægt, formue og fordelingen av den kommunale skat 1913—1914. (*Revenus, fortunes et répartition de l'impôt communal.*)
- 58. Norges sparebanker 1914. (*Caisses d'épargne.*)

Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene.

1ste del.

(Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 1ère partie.)

Utgitt av

DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHHOUG & CO.

1917.

Forord.

Til belysning av dyrtidens virkninger har byraaet indsamlet og bearbejdet en række materialer. Av størst betydning for dette øiemed er de husholdningsregnskaper som efter byraaets anmodning er ført av en række familier rundt omkring i landet. Disse regnskaper skulde efter planen omfatte en maaned høsten 1916 og en vintermaaned 1917. Da det imidlertid ansees for at være av interesse at fremlægge resultatene saa snart som mulig, offentliggjøres nu som 1ste del resultatene for høsten 1916. I et følgende hefte vil man behandle de senere indhentede oplysninger.

Det Statistiske Centralbyraa, Kristiania 4 juli 1917.

N. Rygg.

A. Skøien.

Indhold.

Indledning:	Side.
Undersøkelsens forberedelse og det indsamlede materiale.	1
Resultatene	4
Sammenligning mellem 1912/13 og 1916 for regnskaper med samme utgiftsbeløp	6
Sammenligning mellem 1912/13 og 1916 for samme befolkningslag	10
Sammenligning for 38 familier som har ført regnskap baade i 1913 og 1916	19
Uttalelser fra bokførere.	20
Leveomkostningenes stigning fra 1912/13 til august 1916	21
Forbruket i august 1916 i en række byer og steder	27
Uttalelser fra kommunale institutioner, lærere, kjøbmænd o. s. v.	42

Tabeller:

Tabel 1. Oversigt over antal husholdningsregnskaper fordelt efter hovedpersonens livsstilling	57
— 2 a. Gjennemsnitlige utgifter pr. forbruksenhet pr. maaned i 1912/13 og i august 1916 for familier med samme utgiftsbeløp	58
— 2 b. Gjennemsnitlige mængder pr. forbruksenhet pr. maaned i 1912/13 og i august 1916 for familier med samme utgiftsbeløp	62
— 3. Gjennemsnitlige utgifter pr. forbruksenhet i august 1916 . . .	64
— 4. Gjennemsnitlige mængder pr. forbruksenhet i august 1916 . .	74
— 5 a. Gjennemsnitlige utgifter pr. forbruksenhet i august 1913 (september 1912) og august (september) 1916 for de samme familier	77
— 5 b. Gjennemsnitlige mængder pr. forbruksenhet i august 1913 (september 1912) og august (september) 1916 for de samme familier	80

Table des matières.

	Pages.
Introduction :	
Travaux préparatoires des recherches, et matériaux rassemblés	1
Résultats	4
Comparaison entre 1912/13 et 1916 concernant les comptes accusant le même total de dépenses	6
Comparaison entre 1912/13 et 1916 concernant les mêmes classes de population	10
Comparaison concernant 38 familles qui ont tenu des comptes en 1913 et 1916	19
Remarques faites par les comptables	20
Augmentation des frais d'existence de 1912/13 à août 1916	21
Consommation en août 1916, dans un certain nombre de villes et de localités	27
Réponses faites à l'enquête par des institutions municipales, des professeurs, des négociants, etc.	42
 Tableaux :	
Tableau 1. Aperçu relatif au nombre des comptabilités ménagères réparties d'après la profession de la personne principale.	57
— 2 a. Dépenses moyennes par unité de consommation, par mois en 1912/13 et en août 1916, concernant des familles ayant le même total de dépenses	58
— 2 b. Quantités moyennes par unité de consommation, par mois en 1912/13 et en août 1916, concernant des familles ayant le même total de dépenses	62
— 3. Dépenses moyennes par unité de consommation en août 1916	64
— 4. Quantités moyennes par unité de consommation en août 1916	74
— 5 a. Dépenses moyennes par unité de consommation en août 1913 (septembre 1912) et août (septembre) 1916, pour les mêmes familles)	77
— 5 b. Quantités moyennes par unité de consommation en août 1913 (septembre 1912) et août (septembre) 1916, pour les mêmes familles	80

Undersøkelsens forberedelse og det innsamlende materiale.

Landbruksdepartementet anmodet i skrivelse av 22. mai 1916 byraaet om en uttalelse angaaende en undersøkelse av dyrtidens virkninger paa levevilkaaene. Forslag om en saadan undersøkelse var fremsat av Statens Provianteringskommission. Etterat byraaet den 8 juni hadde avgitt sin uttalelse, blev undersøkelsen besluttet iverksatt ved kgl. resolution av 23 juni s. a. i overensstemmelse med byraaets plan, idet det blev bestemt at der skulde indhentes husholdningsregnskaper for august maaned. Samtidig blev det bestemt at gjenta undersøkelsen til vinteren. Det er resultatet av augustundersøkelsen som herved fremlægges.

For at faa utdelt det tilstrækkelige antal husholdningsbøker henvendte man sig til en række sammenslutninger med anmodning om at søke utdelt et antal bøker til familier som erklærte sig villig til at føre regnskap. Byraaets henvendelse møtte megen forstaaelse og imøtekommenhet. Nedenstaaende oversigt viser det antal bøker som de forskjellige sammenslutninger etc. paatok sig at fordele:

Arbeidernes faglige Landsorganisation	1200 bøker
Forskjellige foreninger av offentlige funktionærer	330 «
Underordnede Handelsstands Forbund	300 «
Kommunale funktionærer ¹	70 «

Tilsammen 1900 bøker

For at faa en nogenlunde fyldig repræsentation for familier med høiere indtægter henvendte man sig til «Hjemmenes Vel» i Kristiania og til kvinderaadene i de andre byer med anmodning om assistanse. Paa denne maate fik man adresser paa en række familier, som man sendte bøker til. Desuten fik man indrykket et par artikler om saken i kvindebladene «Urd» og «Husmoderen». Endvidere skrev man til bestyrerne for en række høiere skoler med forespørsel om de vilde søke at faa nogen av lærerne til at levere regnskap. Efter de adresser som man saaledes fik, blev der utsendt ialt 375 bøker.

¹ For Kristianas vedkommende gjennom Kristiania kommunale Tjenestemænds Forbund, for Bergen og Stavanger gjennom Folkeregistret og for Trondhjem, Drammen og Kristiansand gjennom magistratene.

Ved en undersøkelse som denne vilde det ha sin særlige interesse at faa regnskaper fra de samme familier som førte regnskap for Kristiania Kommunes statistiske Kontor i 1912/13¹. Samtlige disse 171 familier blev derfor forespurt om de vilde føre regnskap for byraaet, men bare 42 erklærte sig villig.

Tilsammen blev der altsaa utsendt 2317 bøker.

Efter regnskapsmaanedens avslutning indkom der til byraaet 720 bøker — altsaa bare 31.1 % av de utsendte. Paa grund av ufuldstændig bokførsel eller særegne forhold er 69 av disse regnskaper utskutt under bearbeidelsen saaledes at man har benyttet 651 bøker.

Regnskapene er regelmæssig ført for august maaned 1916, for andre blev det dog paa grund av ferieophold og lignende nødvendig at vælge september.

Disse bøker var gjennomgaaende meget godt ført. Større eller mindre ufuldstændigheter har dog selvfølgelig forekommet i mange tilfælde, og dette har medført en betydelig korrespondanse med bokførerne.

I tabel 1 er git en oversigt over hvorledes familierne paa de forskjellige steder fordeler sig efter hovedpersonens livsstilling.

Der er følgende antal regnskaper fra de forskjellige steder:

Kristiania	117	Smaalensbyer	77
Bergen	74	Larvik, Skien, Arendal	50
Trondhjem	57	Aalesund, Molde, Kristiansund	28
Kristiansand	33	Byer i Nordnorge	46
Drammen	34	Notodden, Rjukan, Odda	22
Hamar	24	Sulitjelma, Kirkenes	16
Kongsberg	7	Landdistrikter	22
Stavanger	44		

Tils. 651

Efter hovedpersonens livsstilling fordeler bøkerne sig saaledes for alle steder:

Overordnede off. og private funktionærer, selvst. næringsdrivende etc.	77
Folkeskolelærere	28
Underordnede offentlige og kommunale funktionærer	130
Handelsfunktionærer	36
Sporvognskonduktører	13
Fabrik- og haandverksarbeidere	338
Løsarbeidere, dagarbeidere etc.	24
Iøvrig	5

Tils. 651

¹ „Husholdningsregnskaper for en del mindre bemidlede familier i Kristiania, Bergen, Trondhjem, Drammen, Kristiansand og Hamar i aaret 1912/13“.

Flertallet skriver sig fra arbejderklassen; men der er ogsaa tat med adskillige offentlige og kommunale funktionærer – hovedsagelig tilhørende de lavere grader.

Efter samlet maanedlig udgiftsbeløb fordeler regnskapene sig saaledes:

Under 146	kr. (svarende til under 1750 kr. pr. aar)	. . . . .	63
146—166	« (« « 1750—2000 « « «)	. . . . .	63
167—207	« (« « 2000—2500 « « «)	. . . . .	161
208—249	« (« « 2500—3000 « « «)	. . . . .	137
250—332	« (« « 3000—4000 « « «)	. . . . .	114
333—417	« (« « 4000—5000 « « «)	. . . . .	43
418—582	« (« « 5000—7000 « « «)	. . . . .	45
583 kr. og over	(« « 7000 kr. og over « «)	. . . . .	25

Tils. 651

Resultatene.

Den viktigste del av opgaven er at sammenligne forbruket nu og i normale tider.

Forbruket i normale tider har man opplysning om i en av Kristiania Kommunes statistiske Kontor foranstaltet undersøkelse for 1912/13 i 5 av vore byer: Kristiania, Bergen, Trondhjem, Drammen, Kristiansand og Hamar. Man har her opplysning om de beløp som gjennomsnittlig medgik til de forskjellige utgiftsposter i aaret i mindre bemidlede husholdninger. Desuten er det beregnet hvor stor mængde av de forskjellige forbruksartikler der er medgaat. Ved siden av disse tabeller, som viser gjennomsnittsforbruket pr. husholdning, er der ogsaa beregninger over forbruket pr. forbruksenhet, hvorved den forstyrrende indflydelse som skyldes husholdningenes forskjellige sammensætning, er bortelimineret. De forskjellige aldersklasser og kjøen er git værdier i forhold til enheten, som betegner tallet for en voksen mand.

Skalaen ser saadan ut:

	Mænd.	Kvinder.
0— 3 aar	0.1	0.1
4— 6 «	0.2	0.2
7— 9 «	0.3	0.3
10— 12 «	0.4	0.4
13—14 «	0.5	0.5
15—16 «	0.7	0.6
17— 18 «	0.9	0.7
19 aar og derover	1.0	0.8

Dette system er ogsaa anvendt i de undersøkelser som foreligger fra Stockholm og Finland.

For at faa en saa paalidelig sammenligning som mulig har man ogsaa for regnskapene for august 1916 beregnet forbruket pr. forbruksenhet, idet man har benyttet den samme skala som ved undersøkelsen 1912/13

Dette var man tvunget til at gjøre, hvis man ikke skulde foreta en vidtløftig omregning av de gamle regnskaper. Der er nemlig meget som taler for at anvende et andet system, med forholdsvis mindre reduktion for barnenes vedkommende. Man har dog ikke noget fuldkomment system at sætte isteden, idet der endnu ikke er opstillet nogen skala som har vundet almindelig anerkjendelse.

Som nævnt omfatter regnskapene for 1912/13 et helt aars forbruk, mens de av byraet indsamlede regnskaper for 1916 bare omfatter august maaned.

Naar man da skal sammenligne, maa man beregne forbruket for like lange tidsrum; man har valgt at sammenstille forbruket for en maaned (31 dage), idet regnskapene for 1912/13 er redusert med 8.5 %, som svarer til hvad 31 dage utgjør av 365. Man maa imidlertid da erindre at det beregnede maanedforbruk for 1912/13 viser forbruket saaledes som det vilde stille sig, hvis aarsforbruket fordelte sig likt paa de forskjellige maaneder. I virkeligheten er imidlertid dette ikke tilfælde, og man vil derfor ogsaa søke at beregne forbruket for august maaned 1913.

I den anledning har man for 35 av regnskapene for 1912/13, som velvillig er utlaant av Kristiania Kommunes statistiske Kontor, trukket ut en maaned forbruk — saavidt mulig den samme maaned som denne undersøkelse omfatter, nemlig august 1913 (resp. september 1912) — og derefter beregnet for grupper av utgifter hvor stor del maanedsutgiftene utgjorde av aarsutgiftene.¹ Ogsaa her har man gaat ut fra utgiftene pr. forbruksenhet, for at faa borteliminert de uregelmæssigheter som skyldes fravær, logerende o. s. v.

Det viser sig at der i det hele er brukt mere i den ene maaned end gjennomsnitlig for alle maaneder. Forholdsmæssig skulde der været brukt 8.49 % av aarsutgiften, mens procenten er 9.14. Denne forskjjel gjør sig gjældende for begge utgiftsgrupper; men den er mindst for den laveste gruppe. Det er forøvrig særlig matvareutgiftene som er av interesse, idet de øvrige utgifter falder mere uregelmæssig og materialet er for litet til at der kan bli nogen større utjevning. I gjennomsnit for alle regnskaper faldt der av aarets utgifter til matvarer 9.60 % paa den ene maaned mot gjennomsnitsprocenten 8.49. Denne ene maaned viser altsaa en ikke ubetydelig merutgift til mat end gjennomsnitlig. Procenten falder omtrent nøiagtig sammen for de to grupper, nemlig 9.60 og 9.58. Denne forskjjel kan for en del skyldes prisstigningen, idet prisene i august 1913 var høiere end gjennomsnitlig i tiden september 1912 til august 1913. Dette motvirkes dog av at man har benyttet flere regnskaper for september 1912. Desuten kjøpes der mere frugt og bær samt sukker i denne maaned. Hovedaarsaken tør dog være den at indtægtene for arbeidere er større om sommeren, saaledes at de har raad til at leve bedre.

Av de mest karakteristiske forskjelligheter skal man peke paa utgiftene til kjøt, som viser en lavere utgift i den ene maaned end gjennomsnitlig. Dette skyldes særlig det utpræget ringe fleskeforbruk. Fiskeforbruket var større end gjennomsnitlig. Grønsaker, frugt og bær samt sukker figurerer, som naturlig er, med forholdsvis høie procenter.

Som nævnt ovenfor er det imidlertid forholdsvis faa regnskaper man har hat til denne undersøkelse, og tilfældigheter kan derfor gjøre sig gjældende. I detaljene er der saaledes delvis mindre god overensstemmelse

¹ Regnskapene skriver sig fra alle de byer som er med i den nævnte undersøkelse. Der er 20 regnskaper i laveste gruppe og 15 i høieste (under og over 2000 kr. i samlet aarlig utgift).

mellem de to grupper man har opstillet. I de tabeller man har sat op over forbruget nu og i normale tider, har man derfor, for at faa maanedforbruget for 1912/13, bare tat 8.5 % av aarsforbruget. Ved behandlingen av de enkelte grupper av matvarer skal man dog, hvor der foreligger større avvikelser, foreta enkelte beregninger av forbruget i august 1913 til sammenligning med august 1916.

Sammenligning mellem 1912/13 og 1916 for regnskaper med samme utgiftsbeløp.

Det man ved denne sammenlignende undersøkelse først skal søke at vise, er den indflydelse prisstigningen alene øver paa forbruget. Det har sin særlige interesse at faa dette belyst; da vil man kunne se hvorledes familierne vilde klare sig ut av vanskelighetene, hvis de maatte nøie sig med samme indtægt. For at faa frem dette maa man sammenligne regnskaper som gjennemsnitlig viser omtrent samme samlede utgiftsbeløp. Dette har man gjort i tabel 2 ved hjælp av et utvalg av regnskaper.

Man har, som det vil sees, opnaadd at faa en sammenligning istand for tre utgiftsgrupper i Kristiania, for to i Bergen og Trondhjem samt for Kristiansand og Hamar. Undersøkelsen for 1912/13 tæller jo flere grupper med lavere utgiftsbeløp, men sammenligning med disse kunde ikke opnaaes, da der var saa faa regnskaper fra 1916 med saa lave beløp. Det hele nivaa er jo blit hævet siden den tid.

Man vil straks gjøre opmerksom paa at tallene maa læses med reservation for detaljenes vedkommende. I flere grupper er antallet av regnskaper meget litet, og da de desuten skriver sig fra forskjellige familier kan tilfældigheter ikke undgaaes. Man vil dog for hovedpostenes vedkommende faa et billede av forholdene.

Av nedenstaaende oversigt vil det sees hvorledes utgiftsbeløpene fordeles sig procentvis paa hovedutgiftspostene inden de forskjellige utgiftsgrupper (samlet maanedlig utgift).

	Kristiania.						Bergen.				
	167—207 kr.		208—249 kr.		250—332 kr.		146—207 kr.		208—332 kr.		
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	
Samlede utgifter	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
I. Matvarer	43.45	59.28	41.81	52.64	36.48	55.53	39.79	59.82	39.78	54.06	54.06
II. Drikkevarer og tobak	2.31	2.25	1.16	2.09	2.19	1.40	2.17	0.90	0.88	1.75	1.75
III. Beklædning.	15.08	9.88	15.16	11.66	16.17	13.56	16.66	12.02	11.67	19.46	19.46
IV. Husleie.	16.22	11.42	14.14	13.05	13.66	12.85	12.47	9.76	14.68	9.82	9.82
V. Lys og brænde.	5.00	5.37	5.07	3.50	4.66	4.05	4.75	3.86	4.27	2.68	2.68
VI. Andre utgifter	17.94	11.80	22.66	17.06	26.84	12.61	24.16	13.64	28.72	12.23	12.23

	Trondhjem.				Kr.sand.		Hamar.	
	146—207 kr.		100—207 kr.		100—250 kr.		125—207 kr.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
Samlede utgifter	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
I. Matvarer	44.22	56.49	44.17	56.34	42.66	62.15	41.39	72.70
II. Drikkevarer og tobak	1.40	1.46	1.42	1.32	2.03	0.88	0.55	1.03
III. Beklødning	16.31	11.86	15.31	12.29	19.96	11.19	15.80	6.47
IV. Husleie	15.65	14.73	15.67	13.81	10.80	9.76	14.68	8.78
V. Lys og brænde	4.62	3.56	4.68	3.56	4.39	6.75	5.29	6.28
VI. Andre utgifter. . . .	17.80	11.90	18.75	12.68	20.16	9.27	22.29	4.74

Som man ser, er den del av de samlede utgifter som gaar til matvarer, steget overordentlig sterkt. Dette forhold gjør sig gjældende for alle de grupper som man har stillet op.

Tallene viser saaledes en betydelig nedgang i velstand for familier paa samme indtægtsnivaa. Som rimelig er, er der en tendens til mindre forskjell i procenttallene for høiere utgiftsgrupper. Den høieste gruppe i Kristiania falder dog utenfor; men dette skyldes antagelig tilfældigheter, idet regnskapes antallet her er saa litet.

Denne sterke økning av utgiftene til mat maa opveies av en tilsvarende reduktion i de andre utgifter. Man vil se at den del som gaar til beklødning gjennemgaaende er sunket flere procent med undtagelse av den høieste gruppe i Bergen, hvor procenten viser stigning. Her gjør der sig dog sikkert tilfældigheter gjældende. Husleien viser ogsaa nedgang, og disse familier maa derfor nu bo i mindre eller daarligere boliger, eller de har tat indlogerende.¹ For lys og brænde er opgaverne for en enkelt maaned mere tilfældige, idet endel har gjort indkjøp for vinteren og andre ingen utgift har hat paa denne konto. Forøvrig er der nedgang for en række andre utgiftsposter, uten at dog tallene er helt regelmæssige. Flere av disse utgifter falder jo ogsaa mere uregelmæssig i aaret, og naar materialet er knapt, blir ikke utjevningen fullstændig. Gjennemgaaende er utgiftene til vask og renlighet sunket, likeledes til helsepleie. Utgiftene til tjenerhold viser betragtelig lavere procent, og særlig stor er forskjellen for forsikringspræmier. Fornøielser, lotteriutgifter, skatter etc. viser ogsaa lavere forholdstal.

¹ Ved bortleie av umøblert værelse er betalingen herfor fradrag i husleien.

Hvorledes utgiftene fordeles sig procentvis paa de forskjellige slags matvarer sees av følgende oversigt:

	Kristiania.						Bergen.			
	167—207 kr.		208—249 kr.		250—333 kr.		146—207 kr.		208—332 kr.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
Matvarer tils.	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Kjøtmat	19.34	18.32	16.42	15.53	19.09	14.94	12.58	16.27	13.82	14.31
Fiskemat	5.74	7.03	5.38	6.84	5.76	7.05	8.52	10.78	5.63	10.87
Melk, smør, ost, egg . .	36.14	32.34	36.01	31.66	36.98	32.65	35.54	29.97	35.09	30.58
Brød, mel, gryn	18.29	19.85	17.83	18.93	17.57	18.51	20.80	20.30	20.90	20.30
Grønsaker, frugt etc. . .	6.89	9.57	8.54	12.47	6.61	13.74	7.12	10.31	9.67	8.45
Kolonialvarer	11.23	12.32	12.02	13.03	10.76	12.45	12.32	11.88	13.82	14.19
Andre matvarer	0.17	0.10	0.16	0.08	0.25	0.09	0.11	0.12	0.22	0.06
Mat ute	2.20	0.47	3.64	1.46	2.98	0.57	3.01	0.37	0.85	1.24

	Trondhjem.				Kr.sand.		Hamar.	
	146—207 kr.		100—207 kr.		100—250 kr.		125—207 kr.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
Matvarer tils.	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Kjøtmat	17.07	14.61	16.93	15.12	16.03	11.77	18.88	13.44
Fiskemat	6.76	8.76	6.66	9.23	5.66	7.59	3.50	7.04
Melk, smør, ost, egg . .	32.28	32.62	33.03	32.17	37.11	32.71	38.17	34.41
Brød, mel, gryn	24.72	23.58	23.41	22.78	21.72	20.71	20.66	24.16
Grønsaker, frugt etc. . .	6.34	6.31	6.21	6.79	7.85	10.33	4.52	7.16
Kolonialvarer	10.35	11.14	11.26	11.67	10.98	16.73	12.84	13.62
Andre matvarer	0.19	0.14	0.22	0.13	0.12	0.11	0.36	0.17
Mat ute	2.29	2.84	2.28	2.11	0.53	0.05	1.07	—

Kristiania viser de mest typiske forandringer, da materialet her er størst. For de øvrige byer gjør der sig uregelmæssigheter gjældende.

Det fremgaar at utgiftene til kjøtvarer er relativt gaat tilbake, mens utgiftene til fiskemat er steget. Den andel som gaar til melk, smør, ost og egg, er sunket, mens der er stigning for brødvarernes og grønsakenes vedkommende. Kolonialvarerne viser ogsaa en noget høiere procent.

Disse forholdstal er naturligvis delvis paavirket av at regnskapene for 1916 gjælder august maaned; saaledes er f. eks. forbruket av grønsaker relativt

høit om sommeren, som omtalt foran. Under hensyntagen hertil vil forskjellen i procentene for de to aar ikke bli fuldt saa stor for sæsonvarernes vedkommende.

De absolute utgifter pr. forbruksenhet sees av tabel 2 a. De samlede utgifter til matvarer stiller sig saaledes:

Samlet maaned- utgift.	1912/13. Kr.	1916. Kr.
<i>Kristiania.</i>		
167—207 kr.	28.59	40.66
208—250 «	31.02	39.61
249—332 «	28.45	44.24
<i>Bergen.</i>		
146—207 kr.	26.54	40.74
208—332 «	26.99	35.51
<i>Trondhjem.</i>		
146—207 kr.	21.44	28.54
100—207 «	22.38	29.90
<i>Kristiansand</i> kr. 100—250	24.58	36.11
<i>Hamar</i> kr. 125—207	19.70	34.52

Mens altsaa de samlede utgifter inden hver av disse grupper er omtrent nøiagtig like store i de to aar, er utgiftene til matvarer øket sterkt. Man forstaar da at de øvrige utgifter har maattet nedsættes sterkt.

Det viser sig ved den undersøkelse som vil bli foretat i det følgende avsnit, at de beregnede samlede utgifter til matvarer pr. forbruksenhet inden disse grupper i Kristiania og Bergen for begge aar omtrent falder sammen med de virkelige utgifter for familier hvis indtægt er øket i samme tidsrum. Utgiftene til mat i 1912/13 dreiet sig i Kristiania omkring 28 kr. maaneden og i Bergen omkring 26 kr., mens de i 1916 var litt over 40 kr. i begge byer. Dette vil altsaa si at innskrænkningen væsentlig er gaat ut over de øvrige utgiftsposter. Man skal derfor heller ikke her i detalj undersøke om-lægningen av matvareforbruket, idet materialet inden flere av grupperne er saa knapt. Denne sammenligning skal man anstille i det følgende avsnit, hvor man sammenligner det virkelige forbruk for væsentlig smaakaars-familier I tabel 2 a og b har man dog beregnet utgiftsbeløp og forbrukte mengder pr. forbruksenhet for de viktigere matvareposter, og man henviser derfor til tabellen. Utviklingen er gjennomgaaende den samme inden alle grupper: for beløpenes vedkommende økning næsten over hele linjen, men i forskjellig grad; for mængdernes vedkommende innskrænket forbruk av kjøt (økning av flesk), natursmør, fløte, ost og egg og øket forbruk av fisk

og delvis av brødvarer, poteter og melk. For disse sidste varer svinger dog tallene noksaa meget

I ovenstaaende fremstilling har man, som allerede forklaret, ikke jevnført de samme husholdninger for de to tidsrum. Men man har sammenlignet familiehusholdninger i 1916 med familier som i 1912/13 hadde omtrent det samme beløp at leve av, og undersøkelsen har vist at forholdene er sterkt forandret og har øvet en indgripende indflydelse paa husholdningene. Disse har nu maattet indrette sig paa en helt anden maate end før. En betydelig større del av budgettet medgik til mat, skjønt ogsaa matbudgettet i betydelig grad har maattet omlægges. Paa den anden side blir der saa meget mindre tilbake til beklødning og husleie, og navnlig har «andre utgifter», bl. a. til reiser, fornøielser, presenter, arbeidshjelp og lign., maattet innskærkes. Disse utgifter kan for det meste ikke regnes til de absolute fornødenheter, men de er av den største betydning for opretholdelse av vedkommendes standard. Og hovedresultatet av denne undersøkelse er netop at det beløp som i 1912/13 strak til for de forskjellige behov, nu betegner en væsentlig reducert levestof.

Sammenligning mellom 1912/13 og 1916 for samme befolkningslag.

Som tidligere nævnt, har imidlertid prisstigningen for de fleste været fulgt av en større eller mindre indtægtsstigning — dels fordi lønningene er steget, dels fordi der er tat mere ekstra- og biarbeide.

Idet man tillike tar hensyn til indtægtsstigningen, skal man undersøke hvorledes forbruket stiller sig for samme befolkningslag.

De sikreste resultater vilde man selvfølgelig opnaa ved at sammenligne regnskaper ført av de samme familier; men har man et tilstrækkelig antal regnskaper, vil man ogsaa uten dette kunne belyse de forandringer som har fundet sted.

Det har, som tidligere nævnt, kun lykkedes at faa ind forholdsvis faa regnskaper for de samme familier som førte regnskap i 1912/13, og ved hjelp av den sammenligning man vil foreta for disses vedkommende, kan man derfor ikke finde noget sikkert uttrykk for de forandringer som har fundet sted i forbruksforholdene inden vedkommende befolkningsklasse i de forskjellige byer. Ved at anvende gjennemsnittstallene for alle de regnskaper som har en samlet maanedsutgift av under 417 kr. (5000 kr. beregnet for et aar), vil man imidlertid for Kristiania og Bergen faa en gruppe som representerer omtrent samme sociale klasse som samtlige regnskaper i 1912/13 i disse byer. Der er omtrent det samme forhold mellom arbeidere og funktionærer. Ved hjelp av denne sammenligning vil man faa sikrere resultater, idet man for Kristiania har 100 regnskaper og for Bergen 66.

Regnskapenes antal i 1912/13 var henholdsvis 103 og 32. Den sammenligning som man vil foreta for regnskapene ført av de samme familier, vil dog selvfølgelig være til stor støtte for bedømmelsen av resultatenes paalidelighet.

Sammenligningen gjælder altsaa ikke bare arbeiderklassen, men et lag som baade tæller arbeidere og lavere funktionærer, men hvor de første er i majoritet.

Regnskapene fordeler sig saaledes:

		Arbeidere.	Funktionærer.	Tilsammen.
<i>Kristiania</i>	1912/13	72	31	103
	1916	73	27	100
<i>Bergen</i>	1912/13	19	13	32
	1916	37	29	66

Procentvis er forholdet:

<i>Kristiania</i>	1912/13	69.9	30.1	100.0
	1916	73.0	27.0	100.0
<i>Bergen</i>	1912/13	59.4	40.6	100.0
	1916	56.1	43.9	100.0

Baade inden arbeiderklassen og funktionærklassen er der mange grupper, repræsenterende et høiere eller lavere nivåa. Om der her er fuld overensstemmelse i de to aar, kan ikke fastslaaes. Men for Kristiania er materialet saa stort at avvikelser av betydning ikke er sandsynlig. For Bergen er derimot ikke materialet saa sikkert. Det ser ut til at regnskapene for 1916 repræsenterer et litt høiere nivåa end i 1912/13. Den gjennomsnitlige maanedsutgift viser en økning av 22.7 % for Kristiania og 38.4 % for Bergen.

Familiernes gjennomsnitlige størrelse falder meget nær sammen i de to grupper man vil sammenligne. Det gjennomsnitlige antal forbruksenheter er:

	1912/13.	1916.
<i>Kristiania</i>	2.68	2.70
<i>Bergen</i>	2.83	2.93

Resultatene av sammenligningen sees i tabel 3 og 4 i tabelavdelingen. Maanedsförbruket for 1912/13 er fremkommet ved at beregne det gjennomsnitlige maanedsförbruk i aaret (8,5 % av aarsförbruket).

Man skal først se paa det relative forhold mellem de forskjellige hovedutgiftsposter.

	Kristiania.		Bergen.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
Matvarer	43,36	53,63	44,54	52,87
Drikkevarer og tobak	2,23	2,05	1,89	1,71
Beklædning	14,34	11,43	14,24	17,70
Husleie	15,30	13,09	12,68	9,38
Lys og brænde	5,17	4,53	4,85	3,35
Vask og renlighet	1,71	1,66	1,98	1,97
Anskaffelser av inventar etc.	1,76	2,89	2,00	2,03
Forenings- og forsikringsutgifter	4,35	2,69	4,59	2,78
Iøvrig	11,78	8,03	13,23	8,21
Tilsammen	100,00	100,00	100,00	100,00

Det karakteristiske her er den sterke stigning av den andel av de samlede utgifter som gaar til matvarer, tiltrods for at inntægtene er steget. Dog er jo forskjellen, som rimelig er, ikke fuldt saa stor som i den foregaaende sammenligning mellem familier paa samme inntægtsnivaa. Utgiftene under de andre hovedposter er, som det vil sees, relativt gjennomgaaende gaat tilbake. En undtagelse herfra danner beklædningsutgiften i Bergen, hvor procenten er steget fra 14,24 til 17,70. Hvorledes utgiftene til matvarer fordeler sig procentvis paa hovedpostene, sees av nedenstaaende oversigt.

	Kristiania.		Bergen.	
	1912/13.	1916.	1912/13	1916.
Kjøttmat	18,80	16,84	13,60	16,26
Fiskemat	5,44	6,99	7,99	11,06
Melk, smør, ost, egg	36,88	31,91	33,76	29,28
Brød, mel, gryn	18,01	18,37	23,38	20,28
Grønsaker, frugt, bær	6,85	11,29	7,20	9,10
Kolonialvarer	11,12	12,69	12,37	13,19
Andre matvarer	0,26	0,10	0,08	0,10
Mat ute	2,64	1,81	1,62	0,73
Tilsammen	100,00	100,00	100,00	100,00

Utgiftene til kjøttmat er relativt gaat tilbake i Kristiania, mens Bergen viser en ikke ubetydelig stigning. Utgiftene til fiskemat er relativt gaat op i begge byer, mens utgiftene til melk, smør etc. er gaat relativt tilbake. For brød og mels vedkommende er der en smule stigning for Kristiania, mens der er nedgang for Bergen. Den stigning som gjør sig gjældende for grønnsaker o.s.v., skyldes naturligvis for en stor del den omstændighet at regnskapene for 1916 er fra en sommermaaned.

Man skal dernæst gaa over til at undersøge nærmere forbruget pr. forbruksenhet av de enkelte matvarer.

Kjøtt.

	Kristiania.				Bergen.			
	Utgiftsbeløp		Mængde.		Utgiftsbeløp.		Mængde.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.
Ferskt oksekjøtt	1.26	0.80	0.984	0.247	0.94	1.05	0.829	0.364
— kalvekjøtt	0.15	0.04	0.149	0.018	0.06	0.11	0.090	0.048
— faarekjøtt	0.39	0.68	0.355	0.222	0.44	1.01	0.474	0.371
— renkjøtt	0.16	0.00	0.162	0.001	0.05	-	0.056	-
— flesk	-	0.12	-	0.029	-	0.03	-	0.032
Fugl og andet ferskt kjøtt	0.08	0.01	0.087	0.012	0.06	0.02	0.105	0.009
Saltet, røkt og tørket kjøtt	0.13	0.37	0.121	0.181	0.20	1.13	0.200	0.650
Saltet, røkt og tørket flesk	1.03	1.81	0.706	0.978	0.42	1.32	0.339	0.613
Kjøttdeig	0.83	1.42	0.638	0.457	0.60	0.94	0.489	0.274
Opskjær og paalæg	0.52	0.66	0.224	0.142	0.23	0.42	0.172	0.143
Middagspølser	0.31	0.51	0.278	0.217	0.32	0.57	0.385	0.303
Kraftben	0.09	0.07	0.166	0.184	0.02	0.02	0.024	0.039
Andre kjøttvarer	0.21	0.33	0.286	0.242	0.07	0.09	0.173	0.047
Kjøttthermetik	0.03	0.23	0.026	0.105	0.01	0.01	0.008	0.004
Tilsammen	5.19	7.05	4.182	3.035	3.42	6.72	3.344	2.897

Det samlede beløp som er brukt til kjøttvarer er, som man ser, i Kristiania steget fra kr. 5.19 til kr. 7.05 og i Bergen fra kr. 3.42 til kr. 6.72; men de forbrukte mængder er gaatt tilbake med henholdsvis 1.147 kg. og 0.447 kg. Tilbagegangen er altsaa mindst i Bergen, hvor imidlertid kjøttforbruget allerede før var litet i sammenligning med Kristiania.

Nedsættelsen av kjøttforbruget har særlig gaatt ut over det ferske kjøtt — specielt ferskt oksekjøtt. Kristiania viser her en nedgang fra ca. 1 kg. til ca. ¼ kg. Der er ogsaa nedgang i forbruget av kjøttdeig, pølser og andre kjøttvarer, mens der er en merkbar stigning i fleskeforbruget i begge byer. Kristiania viser en opgang fra 0.706 kg. til 1.007 kg. og Bergen fra 0.339 kg. til 0.645 kg. Dette kommer av at Provianteringskommissionen solgte amerikansk flesk til billig pris gjennem Provianteringsraadene¹. Forbruget av salt kjøtt er ogsaa steget — særlig er stigningen betydelig i Bergen (fra 0.200 kg. til 0.650 kg.). Her var det kommunen som traadte støttende til ved salg av amerikansk kjøtt. Man skal ogsaa peke paa at forbruget av opskjær og paalæg er gaatt tilbake i begge byer.

¹ Prisen var i august 1916 kr. 1.50 pr. kg.

Denne sammenligning er basert paa det gjennomsnittlige maanedsförbruk i 1912/13. Sammenligner man august maaned 1913 med august 1916 (ved at anvende de paa side 5 omtalte forholdstal for maanedsförbruket i forhold til aarsförbruket), blir resultatet litt anderledes. Utgiftsbelöpet skulde efter en saadan beregning i august 1913 sættes til kr. 4.93, og stigningen til 1916 skulde altsaa være noget sterkere end efter den gjennomsnittlige maanedsutgift i 1912/13. For Bergen skulde utgiftsbelöpet paa samme maate sættes til kr. 3.17. For mængdernes vedkommende vil det ikke være helt riktig at anvende den samme procent ved beregningen av förbruket i august 1913, da forholdstallet vil være avhængig av prisene.

Ser man paa flesk alene, gjør der sig gjældende en meget større forskjel i förbruket naar man beregner förbruket i august 1913, idet dette laa betydelig under det gjennomsnittlige maanedsförbruk:

	Kristiania.		Bergen.	
	1913.	1916.	1913.	1916.
Utgiftsbelöp . . kr.	0.37	1.81	0.15	1.32
Mængde . . . . kg.	0.256	1.007	0.123	0.613

Man har her ogsaa tat med en beregning for den förbrukte mængde, idet man har gaat ut fra at mængden i august 1913 stod i samme forhold til aarsförbruket som utgiftsbelövene. Denne sammenligning viser, som man ser, en overordentlig sterk ökning i fleskeförbruket. Mens förbruket i Kristiania i august 1913 utgjorde ca. $\frac{1}{4}$ kg. pr. enket, var det i august 1916 ca. 1 kg.

Fisk.

	Kristiania.				Bergen.			
	Utgiftsbelöp.		Mængde.		Utgiftsbelöp.		Mængde.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916	1912/13.	1916	1912/13.	1916.
	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.
Makrel.	0.31	0.89	0.774	1.760	0.18	0.50	0.447	1.027
Anden fersk fisk.	0.27	0.49	0.524	0.435	0.86	1.66	2.619	3.111
Storsild (fersk og saltet)	0.16	0.38	0.350	0.630	0.21	0.41	0.633	0.774
Smaasild.	0.03	0.14	0.176	0.463	0.03	0.29	0.160	1.088
Saltet torsk	0.06	0.07	0.145	0.146	0.18	0.58	0.615	1.275
Anden salt fisk	0.01	0.05	0.014	0.050	0.07	0.16	0.233	0.292
Tørket og röklet fisk.	0.12	0.19	0.116	0.120	0.08	0.15	0.151	0.233
Fiskevarer (lutefisk, fiskeboller)	0.13	0.09	0.258	0.071	0.29	0.56	1.261	0.461
Hermetiske fiskeboller.	0.25	0.36	0.416	0.277	0.03	0.09	0.064	0.067
Anden fiskeherm.(sardin o.s.v.)	0.15	0.24	0.182	0.154	0.07	0.16	0.087	0.096
Skaldyr	0.01	0.03	0.009	0.025	0.01	0.01	0.013	0.007
Tilsammen	1.50	2.93	2.964	4.131	2.01	4.57	6.283	8.431

Det samlede beløp som er brukt til fiskevarer er, som man ser, i Kristiania steget fra kr. 1.50 til kr. 2.93 og i Bergen fra kr. 2.01 til kr. 4.57. De forbrukte mengder er gaat op fra henholdsvis 2.964 kg. til 4.131 kg. og fra 6.283 kg. til 8.431 kg.

Mange av fiskesortene er jo utprægede sæsongvarer, og man kan derfor ikke faa noget billede av forbrukets forandringer for disse sorters vedkommende. Dette gjælder jo særlig makrel. Det gjennemsnittlige maanedsfbruk i 1912/13 ligger derfor betydelig under forbruket i en sommermaaned. Almindelig fersk snesesild (storsild) og spekesild har man ikke kunnet holde sikkert ut fra hverandre, og de er derfor slaat sammen i oversigten. Spekesild hører til de varer som Staten har bragt paa markedet til reducert pris. Salt torsk er likeledes en vare som solgtes med statstilskud. Forbruket var imidlertid ringe i Kristiania, idet det var uforandret som i 1912/13. Derimot viser regnskapene for Bergen øket forbruk.

Som tidligere omtalt bruktes der i august 1913 mere til fisk end gjennemsnittlig for maanedene i 1912/13. Beregnes utgiftene til fisk i august 1913 saaledes som forklaret ovenfor, faaes følgende forhold:

	August 1913.	August 1916.
	Kr.	Kr.
Kristiania	1.69	2.93
Bergen	2.29	4.57

Der blir altsaa fremdeles en betragtelig økning av beløpene.

Melk, smør, ost, egg.

	Kristiania.				Bergen.			
	Utgiftsbeløp.		Mængde.		Utgiftsbeløp.		Mængde.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
Nysilet melk . . .	Kr. 2.09	Kr. 2.85	l. 11,081	l. 10,745	Kr. 2.51	Kr. 3.17	l. 14,923	l. 13,064
— (til reducert pris) . . .	—	0.51	—	« 2,845	—	0.93	—	« 4,891
Skummet melk . . .	0.71	0.80	« 9,908	« 6,919	0.42	0.20	« 4,587	« 1,563
Anden melk . . .	0.06	0.58	« 0,699	« 1,668	0.15	0.23	« 1,441	« 1,152
Fløte	1.24	0.92	kg. 1,175	kg. 0,763	0.54	0.69	kg. 0,667	kg. 0,578
Smør	1.79	1.18	« 0,786	« 0,437	0.90	0.71	« 0,427	« 0,206
Margarin	2.30	3.71	« 1,658	« 2,062	2.64	4.02	« 2,028	« 2,382
Fett	0.08	0.02	« 0,078	« 0,013	0.06	0.03	« 0,068	« 0,076
Ost	1.13	1.42	« 0,752	« 0,625	0.91	1.67	« 0,803	« 0,769
Egg	0.78	1.38	stk. 8,967	stk. 8,263	0.36	0.45	stk. 4,872	stk. 2,991
Tils.	10.18	13.37			8.49	12.10		

De samlede utgifter til disse varer er steget i Kristiania med kr. 3.19 og i Bergen med kr. 3.61. Forbruket av nysilet melk er, som man ser, steget baade i Kristiania og i Bergen fra henholdsvis 11 liter til 13½ liter og fra 15 liter til 18 liter. Denne paafaldende forøkelse skyldes, som man ser, anvendelsen av «kpongmelk»¹ (18 øre pr. liter i Kristiania, 19 øre i Bergen). Den kan ogsaa delvis forklares derved at adskillige familier har erstattet det indskrænkede forbruk av andre næringsmidler, som falder endnu dyrere, med melk. Forbruket av den skummede melk er derimot gaat tilbake med ca. 3 liter i begge byer. Fløteforbruket er gaat endel tilbake i Kristiania, men til gjengjæld er der brukt adskillig mere «anden melk», som hovedsagelig omfatter kondensert melk. Forbruket av natursmør er, som rimelig er, gaat tilbake, idet man har erstattet det med margarin. Ogsaa forbruket av ost og egg viser nedgang.

Størsteparten av de under denne gruppe behandlede varer er ikke egentlig sæsongvarer, og man skal derfor ikke foreta nogen speciel beregning for august 1913. Den anstillede spesielle undersøkelse viste for flere av disse varer en større utgift i den ene maaned i 1913 end gjennomsnittlig; men forskjellen var ikke særlig stor.

Brød, mel, gryn.

	Kristiania.				Bergen.			
	Utgiftsbeløp.		Mængde.		Utgiftsbeløp.		Mængde.	
	1913/12.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.
Husholdn.brød (finsigtet)	2.59	3.08	10.883	7.843	3.35	3.06	16.341	7.706
Sammalt rugbrød	—	1.17	—	4.687	—	1.09	—	4.331
Kneippbrød ²	—	0.14	—	0.514	—	0.47	—	1.812
Hvetebrød (lof etc.)	0.24	0.53	0.532	0.919	0.28	0.40	0.789	0.476
Kaker	0.61	0.92	0.594	0.618	1.03	0.86	1.575	0.657
Andre bakervarer	0.21	0.45	0.583	0.822	0.34	1.14	1.228	2.303
Mel	1.00	1.04	3.832	2.199	0.57	0.96	1.975	1.855
Gryn og makaroni.	0.32	0.37	0.770	0.642	0.31	0.40	0.832	0.682
Tils.	4.97	7.70	17.194	18.244	5.88	8.38	22.740	19.822

Det viser sig at brød- og melkvantumet i Kristiania er øket med vel 1 kg. pr. forbruksenhet fra 17.19 kg. til 18.24 kg. Forbruket i Bergen viser derimot nedgang; men her er at merke at mængden er for høit beregnet for 1912/13 i undersøkelsen fra Kristiania Kommunes statistiske Kontor. I Bergen

¹ Kommunen utdelte melkebilletter til mindre bemidlede familier med barn, hvorved de fik en reduktion i prisen.

² Til reducert pris paa samme maate som sammalt rugbrød.

var det nemlig almindelig at bakerne gav rabat — tildels en meget høi rabat —, og denne rabat er ikke altid blit fratrukket, idet oplysningene herom ofte var mangelfulde. Man har derfor delvis faat bruttobeløp, mens mængden er beregnet efter nettoprisen. Reducerer man mængden rent anslagsvis med 15 %, faar man et samlet forbruk av 20.105 kg, og selv dette er høit i sammenligning med Kristiania. Efter dette faar man altsaa at forbruket i Bergen av brød og melvarer har været omtrent uforandret.

Forbruket av det almindelige finsigtede husholdningsbrød (Bergen: langebrød) er gaat tilbake i begge byer, idet det er erstattet med det sammalte brød. Forholdet sees av følgende oversigt:

	Kristiania		Bergen	
	1912/13. kg.	1916. kg.	1912/13. kg.	1916. kg.
Almindelig husholdningsbrød	10.883	7.843	13.890	7.706
Sammalt brød	—	5.201	—	6.143
Tilsammen	10.883	13.044	13.890	13.849

Dette var i den første maaned efter at det sammalte brød til reducert pris var bragt paa markedet.

Grønsaker, frugt og bær.

	Kristiania.		Bergen.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Poteter	0.55	1.12	0.73	1.73
Andre grønnsaker . .	0.40	0.98	0.28	0.77
Frugt og bær	0.94	2.63	0.80	1.26
Tils. . .	1.89	4.73	1.81	3.76

Der er, som man ser, en betydelig økning i utgiftsbeløpene, hvilket naturligvis delvis kommer av at man for 1912/13 har benyttet den gjennomsnittlige maanedsgift, mens august er en særlig grønnsake- og frugtmaaned. Tar man hensyn hertil og beregner forbruket for august 1913 efter de tidligere beregnede forholdstal, faar man følgende forhold for Kristiania:

	August 1913.	August 1916.
	Kr.	Kr.
Grønnsaker	0.74	0.98
Frugt og bær	1.80	2.63

Der blir altsaa fremdeles en betydelig stigning — særlig for frugts og bærs vedkommende; men om alt dette skyldes prisstigning, kan man ikke si, da der mangler opgave over de forbrukte mængder. Stigningen for grønnsaker er dog sandsynligvis ikke større end prisstigningen, saaledes at der ikke er nogen økning av de forbrukte mængder.

For poteter har man ogsaa mængdeopgaver:

	1912/13.	1916.
	Kg.	Kg.
Kristiania	8.952	8.486
Bergen	7.510	8.345

Som man ser, viser tallene nogen nedgang for Kristiania, men stigning for Bergen. Man skulde kanske ventet en betydelig økning av potetforbruket; men dette tyder altsaa tallene ikke paa.

Kolonialvarer.

	Kristiania.				Bergen.			
	Utgiftsbeløp.		Mængde.		Utgiftsbeløp.		Mængde.	
	1912/13.	1916.	1912/13	1916.	1912/13	1916.	1912/13.	1916.
	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.
Sukker	1.32	3.23	2.356	3.401	1.26	3.27	2.231	3.208
Sirup	0.07	0.08	0.178	0.117	0.09	0.16	0.233	0.256
Honning	0.01	0.02	0.009	0.009	0.02	0.01	0.016	0.003
Kaffe	1.33	1.51	0.520	0.567	1.29	1.50	0.500	0.569
Te	0.04	0.06	0.008	0.009	0.12	0.16	0.019	0.023
Chokolade og kakao . . .	0.18	0.21	0.084	0.073	0.18	0.12	0.075	0.038
Salt, eddik, krydderier o.s.v.	0.12	0.21	-	-	0.15	0.23	-	-
Tilsammen	3.07	5.32	-	-	3.11	5.45	-	-

Sukkerforbruket viser stor stigning, og dette kommer naturligvis av at august er en syltemaaned. Beregner man forbruket for august 1913 efter de tidligere anførte forholdstal, blir resultatet (der anvendes samme forholdstal for mængden som for beløpene):

	Beløp.		Mængde.	
	1913.	1916.	1913.	1916
	Kr.	Kr.	Kg.	Kg.
Kristiania	2.19	3.23	3.99	3.40
Bergen	2.09	3.27	3.78	3.21

Efter dette skulde forbruket være mindsket noget i denne maaned, og det er jo ogsaa sandsynlig, da der vel har været syltet mindre.

Kaffeforbruket viser nogen stigning i begge byer og likeledes teforbruket, mens forbruket av chokolade og kakao er gaat tilbake.

De samlede utgifter til *drikkevarer* og *tobak* sees av følgende oversigt:

	Kristiania.		Bergen.	
	1912/13	1916.	1912/13	1916.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Drikkevarer hjemme	0.86	1.01	0.56	0.70
Drikkevarer ute	0.22	0.16	0.03	0.04
Tobak	0.34	0.43	0.48	0.60
Tilsammen	1.42	1.60	1.07	1.34

Ogsaa disse utgifter er steget. For de drikkevarer som er nydt hjemme har man ogsaa regnet ut mængderne:

	Kristiania.		Bergen.	
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916
Vørterøl etc.	l. 0.110	0.170	0.190	0.146
Brus og selters	- 0.065	0.131	0.082	0.056
Alkoholsvakt øl	- 0.309	0.454	0.020	0.012
Alm. øl (bayer, pilsener, lager)	- 0.605	0.592	0.550	0.618
Bokøl	- 0.059	0.145	0.039	0.112
Vin	- 0.023	0.017	0.029	0.010
Konjak og whisky etc.	- 0.077	0.041	0.016	0.012
Akevit.	- 0.024	0.013	0.016	0.027
Punsch, likør	- 0.009	0.001	0.010	-
Sprit	- 0.003	-	0.001	-

Kristianiaregnskapene viser øket forbruk av de alkoholsvake og alkoholfri drikker og mindsket forbruk av vin og brøndevin. For Bergens vedkommende er forholdet delvis motsat.

Sammenligning for 38 familier som har ført regnskap baade i 1913 og 1916.

De sammenligninger som er anstillet i det foregaaende er som tidligere nævnt ikke basert paa regnskaper som er ført av de samme familier. Der kan da selvfølgelig gjøre sig gjældende individuelle forskjelligheter; men med et saa stort materiale som det her benyttede maa man dog anta at disse faar liten indflydelse. Det har imidlertid som nævnt foran lykkedes at faa 42 av de familier som førte regnskap i 1912/13 til at føre regnskap denne gang, og man har derfor foretat en særlig sammenligning for disse regnskapers vedkommende, idet man dog har maattet skyte ut 4 paa grund av uregelmæssigheter. Det er ikke altid man har kunnet benytte august maaned paa grund av fravær og andre særlige omstændigheter, og man har da maattet bruke regnskapet for september maaned.

Det maanedlige utgiftsbeløps stigning er for disse familier noget mindre end ved de regnskaper som er behandlet i foregaaende avsnit, idet den utgjør for Kristiania 14.7 % og for andre byer 35.7 %.

Resultatene sees av tabel 5.

Kristiania er utskilt for sig; men de øvrige byer maatte man slaa sammen, da det var saa forholdsvis faa regnskaper fra hver by.

Ser man paa forbruket av de enkelte artikler, vil det fremgaa at der gjennemgaaende er god overensstemmelse med de resultater man har behandlet foran. Kjøtforbruket er i Kristiania sunket med ca. 1 kg., idet det særlig har gaat ut over det ferske kjøt. Der er øket forbruk av fleisk og salt kjøt. Den forbrukte mengde fisk har man ikke beregnet, da opgaverne herover i disse regnskaper var mangelfulde. Beløpene viser dog omtrent samme forhold. Kristianiaregnskapene viser nogen nedgang i forbruket av nysilet melk, og dette falder ikke sammen med resultatene av sammenligningen foran. Regnskapene fra de øvrige byer viser dog øket melkeforbruk. Forøvrig viser regnskapene nedgang i smørforbruket og økning av margarinforbruket. Av ost og egg er der brukt mindre. Forbruket av brød- og melvarer viser nogen stigning for Kristiania, men tilbakegang i de øvrige byer. Ved beregningen av brødforbruket i disse byer gjør imidlertid den samme feil sig gjældende som tidligere omtalt for Bergen, idet regnskapene fra Bergen er i majoritet. Potetforbruket viser ogsaa her nedgang i Kristiania og økning i de andre byer, men forskjellen er betydelig større end ved sammenligningen foran. Da poteter er en vare som ikke sjelden kjøpes i større partier, kan der imidlertid her gjøre sig tilfældigheter gjældende. Sukkerforbruket viser nedgang, og dette stemmer godt med den beregning som er gjort foran. Aarsaken er naturligvis innskrænket syltning. Ogsaa disse regnskaper viser øket kaffeforbruk.

Uttalelser fra bokførere.

Det hadde sin interesse at høre de forskjellige bokføreres uttalelse om husholdningsførselen under dyrtiden i sammenligning med normale tider.

Der blev derfor inddat følgende spørmaal i husholdningsboken: Har de høie priser paa matvarer o. s. v. bevirket nogen forandring i Deres husholdningsførsel i sammenligning med normale tider, f. eks. ved innskrænking av visse utgifter eller forbruk av andre varesorter eller kvaliteter o. s. v.?

De fleste uttaler sig bare om hvilke varer de har maattet bruke mindre av. Av de 651 familier som undersøkelsen omfatter, skriver de 514 at de har maattet innskrænke kjøtforbruket. For de øvrige varers vedkommende er uttalelserne adskillig færre. 63 familier skriver at de har maattet innskrænke bruken av ferskt fleisk; det samme antal at de har maattet innskrænke bruken av fersk fisk.

Der er 129 uttalelser om innskrænkning av melkeforbruket (nysilet melk), 125 om innskrænkning i bruken av natursmør, 137 om ost og paalæg og 148 om egg. Desuten er der 120 uttalelser om innskrænkning i utgifter til klær og skotøi.

Av varer som der er brukt mere av nævnes først og fremst margarin som erstatning for natursmør (64 uttalelser) samt fisk (41 uttalelser). Desuten nævnes poteter og grønsaker, skummet melk, brød og billig ost. Uttalelsernes antal er dog her meget litet. Provianteringsflesket nævnes bare av 5 familier.

Hvad der er uttalt om innskrænkningene stemmer saaledes godt med de resultater man er kommet til foran. Sterkest lyder beklagelserne over at der ikke kan brukes paa langt nær saa meget kjøt som før. Dette fremhæves som et stort savn. Den eneste større uoverensstemmelse er angaaende nysilet melk. Her er der mange som skriver at de har maattet innskrænke sig. Til gjengjæld maa andre familier ha øket melkeforbruket.

Der foreligger enkelte uttalelser om særlig daarlige ernæringsforhold som følge av dyrtiden. En spikerarbeider i Kristiania skriver: «Da prisen paa matvarer er tildels dobbelt saa høi som før, har vi særlig i det sidste aar ikke hat raad til at bruke kjøt, nysilet melk, godt smør og egg. Som smørbrødpaalæg brukes udelukkende mysost og sirup. Av skummet melk brukes ogsaa mindre end før. Jeg har i løpet av det sidste aar tapt 8 kg. i vekt og konen 5 kg. Dette skyldes ikke sygdom, men maa tilskrives underernæring.» En offentlig bestillingsmand i Trondhjem skriver at det kun er ved opslitende natarbeide i snart to aar at han kan faa budgettet saavidt til at balancere. Han har en gage paa 3000 kr. Ferskt kjøt har han kjøpt to ganger i løpet av et aar, nemlig til jul og paaske. Ellers brukes av kjøtmat indmat (lever, lunge) samt salt kjøt. I stedetfor melk til grøten brukes sirupvand med eddik i.

Leveomkostningenes stigning fra 1912/13 til august 1916.

Saavel av byraaet som av Kontoret for Socialstatistik under Socialdepartementet og av Kristiania Kommunes statistiske Kontor har der været utført beregninger over stigningen av leveomkostningene under dyrtiden. Der er gaat ut fra et uforandret forbruk, saaledes som det er konstatert for normale tider (1912/13), idet det er regnet ut hvor meget et saadant forbruk koster efter prisene til de forskjellige tider. Denne beregning viser altsaa hvor meget det vil koste at opretholde den samme levofot. Man faar med andre ord et uttryk for svingningene i pengenes kjøpeevne.

Som vist i det foregaaende har imidlertid forbruket undergaaet forandringer, og den virkelig stedfundne stigning i leveomkostningene vil derfor ikke falde sammen med den beregnede, som gaat ut fra et uforandret forbruk. Man skal her nærmere undersøke dette forhold.

De virkelige samlede månedsutgifter pr. forbruksenhet for det befolkningslag som man har regnskaper fra var:

	1912/13. Kr.	August 1916 Kr.	Procentvis stigning.
Kristiania	63.65	78.13	22.7
Bergen	56.47	78.15	38.4

Den procentvise stigning er, som man ser, adskillig mindre i Kristiania end i Bergen. Dette skyldes delvis den omstændighet at regnskapene fra Bergen for 1912/13 skrev sig fra mindre velstillede familier end i Kristiania; men desuten tyder tallene paa en utjevning av prisnivaet i de to byer.

Man kan ikke foreta nogen beregning over hvad et uforandret forbruk koster for det hele budget. Foruten matvarer kan man bare medta klær og husleie, og disse opplysninger foreligger desuten bare for Kristiania.

	Virkelig utgift pr. maaned 1912/13. Kr.	Virkelig utgift august 1916. Kr.	Beregnet utgift august 1916. Kr.	Procentvis stigning fra 1912/13 til august 1916.	
				Virkelig.	Beregnet.
I. Mat	27.60	41.90	44.55	47.5	61.4
II. Klær	9.13	8.93	15.26	÷ 2.2	67.2
III. Husleie.	9.74	10.23	11.07	5.0	13.7
Tilsammen	46.47	61.06	70.88	31.4	52.5

De beregnede matvareutgifter for august 1916 (etter forbruket i 1912/13) er utregnet efter de ifølge husholdningsregnskapene betalte priser, mens utgiftene til klær og husleie er beregnet efter opgaver fra Kristiania Kommunes statistiske Kontor.¹

Denne beregning viser et meget karakteristisk forhold. Mens en uforandret levemaate skulde kostet kr. 70.88 i august 1916, er der bare betalt kr. 61.06. Procentvis skulde denne del av budgettet (82.3 % av det hele budget i 1912/13) være øket med 52.5 % fra 1912/13, mens stigningen i virkeligheten bare har utgjort 31.4 %. Utgiftsbudgettet er saaledes reducert med hele 21 %.

Indskrænkingene rammer alle tre utgiftsgrupper, men er størst for beklædningens vedkommende. Her har utgiftene, absolut set, gaat tilbake, mens prisene paa klær og skotøi er steget med 67.2 % i tidsrummet. Denne stigning har forøvrig ikke krav paa fuldkommen nøiagtighet, da den er grundet paa mere skjønsmæssige opgaver fra kjøbmænd etc.; men den gir dog et omtrentlig uttrykk for forholdet. Med hensyn til de virkelige utgifter til beklædning i 1916 bemerkes at disse kan være paavirket av tilfældigheter, da det bare er

¹ Specialundersøkelser V. supplert med senere velvillig meddelte opplysninger.

en maanedes regnskapsførsel som er behandlet og utgiftene til klær falder mere uregelmæssig i aaret; men naar man har flere regnskaper, vil der selvfølgelig foregaa en utjevning. Enkelte har intet kjøpt i maaneden, mens andre kan ha foretat større nyanskaffelser. Nogen usikkerhet blir der dog tilbake. Det skal forøvrig bemerkes at Bergensregnskapene viser en økning av utgiftene til klær fra kr. 8.04 til kr. 13.83 eller 72 %. Utgiftene til hus er ogsaa steget mindre end beregnet, og dette kan skyldes at der enten er leiet mindre og daarligere leiligheter, eller at der er tat ind flere logerende.

Utgiftene til mat har krav paa den største interesse. Her er ogsaa tallene sikrere, da tilfældigheter spiller mindre ind. For matvarernes vedkommende har man ogsaa foretat en beregning for Bergen:

	Virkelige utgifter	Virkelige utgifter	Beregnete utgifter	Procentvis stigning	
	pr. maaned 1912/13.	august 1916.	august 1916.	fra 1912/13 til aug. 1916.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Virkelig.	Beregnet.
Kristiania	25.15	37.09	40.58	47.5	61.4
Bergen.	23.25	38.46	40.99	65.4	76.3

Det er ikke det hele matvarebudget som er med, da der mangler priser for enkelte varer som grønsaker og frukt, krydderier, mat ute o.s.v.¹ Det er dog bare en liten del av budgettet.

Samme mengde som i 1912/13 av de forskjellige varer skulde altsaa i Kristiania efter de i august betalte priser kostet kr. 40.58, mens utgiftene i virkeligheten har utgjort kr. 37.09, og i Bergen skulde de utgjort kr. 40.99, mens de virkelige utgifter var kr. 38.46. Procentvis skulde altsaa stigningen paa mat i Kristiania været 61.4 mot i virkeligheten 47.5 og i Bergen 76.3 mot 65.4. Ved at forbruksmengdene er forandret er altsaa stigningen for utgiftene til mat i Kristiania ca. 14 % og i Bergen ca. 11 % mindre end om forbruket hadde været uforandret.

Hadde imidlertid ikke stat og kommune traadt til med dyrtidsforanstaltninger, vilde utgiftene været høiere. Der er bragt paa markedet ikke faa varer som sælges til lave priser – dels ved at stat eller kommune yder direkte tilskud ved salget (gjælder f. eks. sammalt brød og makrel), dels ved at der ikke beregnes nogen eller kun liten fortjeneste ved salget (gjælder f. eks. sukker, flesk o. s. v.). Nogen beregning over hvad der paa denne maate er indsparet, kan man kun foreta for de varer som man ogsaa har markedspriser for. Man har anstillet følgende beregning efter forbruket i august 1916:

¹ I oversigten paa foregaaende side er det hele matvarebudget tat med, idet man ved beregningen av utgiftene i august 1916 har gaat ut fra samme stigningsforhold som beregnet for den del av budgettet man har utregnet priser for.

	Kristiania.		Bergen.	
	Virkelige utgifter.	Beregnete utgifter efter markedspris.	Virkelige utgifter.	Beregnete utgifter efter markedspris.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Salt fleesk	1,81	3,01	1,32	1,53
Nysilet melk	3,36	3,60	4,10	4,36
Brød	4,39	5,13	4,62	5,50
Rugmel	0,11	0,11	0,09	0,11
Raffinade	1,16	1,31	0,72	0,84
Farin	1,56	1,70	2,10	2,25
Tilsammen	12,39	14,86	12,95	14,59

Av disse varer solgtes sammalt brød og mel med direkte statstilskud, mens fleesk og sukker solgtes av statens beholdninger under markedsprisen, men uten direkte tilskud. For nysilet melk blev der av kommunerne utstedt melkebilletter til mindre bemidlede familier med barn, hvorved de fik et nedslag i prisen paa 8 øre pr. liter i Kristiania og 6 øre i Bergen.

Der er altsaa paa disse varer indsparet i Kristiania kr. 2,47 og i Bergen kr. 1,64 om maaneden pr. forbruksenhet eller henholdsvis 5,6 og 3,8 % av matvarebudgettet. I Kristiania er indsparingen særlig stor for fleesk; men denne beregning er mindre sikker, idet man har maattet sammenligne med gjennemsnittet av de priser som er notert av kommunens statistiske kontor for norsk sidefleesk og amerikansk fleesk. Forøvrig er, som man ser, indsparingen størst paa brødet. Ved at erstatte det almindelige husholdningsbrød med sammalt brød er der i Kristiania indspart 74 øre og i Bergen 88 øre pr. forbruksenhet om maaneden. Dette svarer til en indsparing paa matvarebudgettet paa henholdsvis 1,7 og 2,1 pct. Dette var i august 1916, like efter at det sammalte brød til reducert pris var bragt paa markedet, og før det var blit indarbeidet. Senere, efterat det almindelige husholdningsbrød er kommet op i en saa høi pris, er bruken av det nye brød uten tvil tiltat sterkt, saaledes at besparelsen er blit større.

Der er imidlertid ogsaa bragt paa markedet flere andre varer til billig pris ved offentlige og kommunale foranstaltninger. Saaledes ydet Staten tilskud til omsætningen av makrel, saltet torsk og spekesild. De kommunale provianteringsraad i Kristiania og Bergen solgte amerikansk kjøt til billig pris. Nogen beregning over hvor meget der er spart herved, kan man ikke anstille. Alt i alt er det klart at Statens og kommunernes indgripen er av adskillig betydning for dyrtidens bekjæmpelse.¹

De beregninger som er utført for de 38 familier som førte regnskap baade i august (resp. sept.) 1913 og i august 1916, viser et noget andet forhold med hensyn til utgiftenes stigning.

¹ Utenom disse foranstaltninger vedkommende matforsyningen har man brændselsbidragene til mindre bemidlede, som i Kristiania vinteren 1916/17 reducerte prisene paa kul, koks og ved til omtrent det halve.

Utgiftene stillet sig saaledes :

	Kristiania.		Øvrige byer.		Procentvis stigning.	
	1913. Kr.	1916. Kr.	1913. Kr.	1916. Kr.	Kristiania.	Øvrige byer.
Mat	32.12	42.93	26.17	38.52	33.7	47.2
Klær	11.19	8.57	7.33	10.56	÷ 23.6	44.1
Husleie	12.68	13.08	5.60	7.67	3.1	37.0
Iøvrig	18.87	21.25	14.50	15.96	12.6	10.1
Tilsammen . .	74.86	85.83	53.60	72.71	14.7	35.6

Utgiftsstigningen er for Kristiania adskillig mindre end den som er beregnet i det foregaaende (14.7 mot 22.7 %), mens procenten for de øvrige byer falder omtrent sammen med procenten for Bergen (35.6 mot 38.4 %). Av betydning er naturligvis at man her har sammenlignet regnskaper ført for samme maaned, idet utgiftene for en enkelt maaned ikke falder sammen med den gjennomsnittlige maanedsutgift (jfr. side 5). Forøvrig kan man selvfølgelig ikke vente at finde fuld overensstemmelse. De 38 regnskaper skriver sig for en stor del fra funktionærfamilier (19 funktionærfamilier og 19 arbeiderfamilier). Det viktigste er at man ogsaa her kan konstatere en utgiftsstigning som ligger adskillig under den stigning som vilde ha fundet sted om husholdningsførselen hadde været uforandret.

Hovedresultatet av de undersøkelser som er foretat i de sidste avsnit, er at det befolkningslag som man har regnskaper fra indtil august 1916, gjennomsnittlig ikke har faat sine indtægter saaledes forøket at de har kunnet opretholde den tilvante levemaate. Enhver ændring av forbruket er selvfølgelig ikke ensbetydende med en forandring av lefefoten; men her er innskrænkningene saa store at man nok maa si at lefefoten er sunket.

Det er vist at innskrænkningene har rammet beklædningskontoen og husleieutgiften; men ogsaa matvareforbruket er paavirket, selv om ernæringen derved neppe er blit utilstrækkelig. Først en ernæringsfysiologisk undersøkelse kan imidlertid bringe dette paa det rene. Men at omlægningen av forbruket har medført visse savn, det er klart. At undvære f. eks. ferskt kjøt i saa stor utstrækning maa føles nok saa sterkt.

Paa grund av at regnskapene skriver sig baade fra arbeiderfamilier og funktionærfamilier — vistnok hovedsagelig av de lavere grader —, kan man, som ogsaa tidligere nævnt, ikke si at man her har belyst de forandringer som arbeiderklassens levemaate har undergaat i gjennomsnit. Men tallene gir et billede av forbrukets forskyvninger inden en stor klasse av smaakaarsfamilier.

Der er kredser og enkelte familier hvor forholdene stiller sig ganske anderledes. Man hører om familier som virkelig lider nød paa grund av dyrtiden. Det er slet ikke alle som har faat delta i den almindelige løns-

stigning. Der er først og fremst gamle eller invalide arbeidere med nedsat arbeidsevne, pensionister, fattigunderstøttede o. s. v. Men ogsaa i enkelte begrænsede arbeidsfag, som er mindre paavirket av konjunktorene, tør lønsstigningen ha været liten. Dette gjælder ogsaa store grupper av funktionærer baade i offentlig og privat tjeneste.

Et moment som er av stor betydning er ogsaa forsørgelsesbyrden. Familier med mange barn føler trykket særlig sterkt.

Paa den anden side er der kredser hvor indkomstene fuldt ut har opveiet prisstigningen og i mange tilfælde oversteget den. Dette gjælder naturligvis først og fremst de næringsdrivende, som har nydt godt av konjunktorene. Men ogsaa inden de lavere klasser, som man nærmest tænker paa i denne undersøkelse, blandt arbeidere og andre, er der folk som har tjent saa godt at dyrtiden er opveiet. Man hører om de høie lønninger som betales til anlægsarbeidere, sjauere etc., og fiskernes fortjeneste har været glimrende.

I det hele tat, det som særlig karakteriserer denne tid er den store ujevnhed i indtægtenes fordeling. Den store klasse av almindelige arbeidere og andre smaakaarsfolk har vistnok faat øket sine inntægter, men ikke saa sterkt som prisstigningen. Ved siden herav er der familier som er sunket ned til de usleste kaar.

I et følgende avsnit vil man nærmere komme tilbake til dette emne.

Til slutning skal man i dette avsnit gjengi et regnskap for en middelstandsfamilie i Stavanger. Regnskapet omfatter aarene 1913–1916. (Se tabellen side 27.)

Familien bestod i 1913 av 7, fra $1\frac{1}{11}$ 1914 av 8 personer. Alderen var i 1916: Manden 47 aar, hustruen 42, søn 14, datter 12, datter 7, søn 6 og søn 2 aar. Dertil tjenestepike.

Mandens løn var i de tre første aar 3000 kr. og frit hus og for 1916 3500 kr. Utgiftene har den hele tid ligget over dette beløp. Det underskud som saaledes opstaar har været dækket ved litt ekstraarbeide og ved at bruke av en opspart liten sum. I 1916 blev der tat ut av banken 200 kr.

Gagen har, som man ser, strukket mindre og mindre til, og det er kun ved at øke de andre indkomster og ved at angripe sparepengene at balance er opnaadd. Og utgiftene har allikevel maattet innskærpes paa mange hold. Familien har maattet føre en meget økonomisk husholdning. Husholdningskontoen er steget meget litet i disse aar, tiltrods for at familien i 1914 er øket med et barn og de andre er blit større og derfor trenger mere. Dette resultat er opnaadd ved en gjennomført forsigtighet og sparsomhet. Kjøtspise brukes der nu litet av, og brød bakes hjemme. Der bruktes tidligere 4 liter nysilt melk pr. dag, nu bare 2 liter. Av ost anvendes adskillig mindre end før. Der kjøpes en mark pultost en gang imellem, og sur mysost kokes til prim for at drøies. Trods disse innskærpkninger gaar det imidlertid bra allikevel,

	1913.	1914.	1915.	1916.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Husholdningskonto	1 113.97	1 318.44	1 365.40	1 382.11
2. Beklædningskonto	470.76	315.44	384.93	791.63
3. Inventarkonto	¹ 406.66	100.76	267.47	³⁾ 571.09
4. Lys og ved	245.96	207.44	250.51	212.71
5. Tjener- og arbejds løn	232.73	263.61	274.86	288.36
6. Vask og renhold	63.18	67.51	70.22	98.71
7. Skatter	190.91	183.34	232.84	219.29
8. Læge og medicin etc. ²	65.47	² 204.48	150.02	123.10
9. Forsikring (livs- og brand-)	89.20	88.73	82.80	82.38
10. Gaver	178.94	116.95	82.55	136.02
11. Fragt og reiseudgifter	27.16	22.31	20.58	41.98
12. Bøger	30.55	64.70	47.85	78.73
13. Blade, tidsskrifter, porto	48.19	52.53	54.00	37.12
14. Diverse-konto	84.14	60.62	80.36	78.39
Sum for aaret	3 247.82	3 066.86	3 364.39	4 141.62

sier familien. Med megen omhu gaar det an at leve endnu sparsommere end før. Det skal tilføies at familien holder høns og bigaard, og der hører ogsaa en have til huset. Dette er ikke med i regnskabet. Ved hjælp herav lettes budgettet noget.

Man har her et eksempel paa en familie som har kunnet holde sit budget nede uten nogen sterk stigning. Naar det her er lykkedes at leve saa familien er nogenlunde tilfreds, saa skyldes dette en utviklet sparsommelighetssans og en evne til at indrette sig under vanskelige forhold som ligger over det almindelige.

Forbruket i august 1916 i en række byer og steder.

Foruten at indhente regnskaper som man kunde anvende til sammenligning med de opgaver man har over forbruket i normale tider, har man ogsaa indhentet en række andre regnskaper for at belyse leveforholdene under dyrtiden mere i sin almindelighet. Hvilke steder og befolkningslag er medtat fremgaar av tabel 1. Resultatene indeholdes i tabel 3, hvor utgiftene overalt er beregnet pr. forbruksenhet. De forbrukte mængder har man bare utregnet for de 6 byer som var med i undersøkelsen fra 1912/13, nemlig foruten Kristiania og Bergen: Trondhjem, Drammen, Kristiansand og Hamar. Resultatene sees av tabel 4.

¹ Paa grund av indflytning i nyt hjem et større møbelindkjøp.

² Herunder ogsaa tandlæge, jordmor og pleierske. I 1914 et barn født.

³ Herav 400 kr. til elektrisk ovn.

	100—125 kr.	125—146 kr.	146—167 kr.	167—208 kr.	208—250 kr.	250—333 kr.	333—417 kr.	Sammendrag av alle grupper under 417 kr.	417—583 kr.	584—750 kr.	750 kr. og over.
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Kristiania	-	62.88	58.69	57.74	52.64	50.04	44.83	53.63	44.91	27.21	23.43
Bergen	84.16	65.30	58.10	60.10	53.52	46.74	45.26	52.87	44.24	23.03	31.85
Trondhjem	-	-	54.59	56.64	49.72	45.42	-	53.39	} 36.70	} 25.69	} 27.99
Drammen	-	-	61.24	53.18	63.47	65.45	32.55	54.75			
Kristiansand	-	60.85	63.29	54.79	53.27	47.91	48.76	52.85			
Hamar	-	62.94	73.06	67.67	64.00	53.25	-	65.45			
Stavanger	-	67.14	58.07	56.01	52.09	47.88	-	51.64			
Smaalensbyer	73.09	54.76	61.50	49.88	57.34	50.91	38.90	51.77			
Larvik, Skien, Arendal	-	60.65	58.95	62.01	51.25	56.37	43.63	56.59			
Aalesund, Molde, Kristiansund	-	-	59.78	55.82	46.84	-	37.54	50.22			
Nordlandsbyer	-	-	56.95	56.26	52.52	45.26	30.76	47.54			
Notodden, Rjukan, Odda	-	-	-	60.99	53.97	53.77	-	56.17	-	-	-
Sulitjelma, Kirkenes	-	70.82	70.87	57.45	60.88	58.67	-	61.07	-	-	-

Tabellene indeholder ingen fordeling efter utgiftsgrupper for regnskapene med samlet maanedsgutgift under 417 kr. (svarende til 5000 kr. pr. aar). Tabeller med saadan fordeling er imidlertid utarbeidet og foreligger i manuskript. I nærværende oversigt skal man dog ogsaa undersøke forholdene inden de forskjellige indtægtsklasser.

Saa vel utgiftene som de forbrukte mængder er overalt beregnet pr. forbruksenhet efter den paa side 4 anførte skala. Der foreligger imidlertid i byraet det fornødne materiale til omregning efter andre reduktionsfaktorer.

I oversigten paa side 28 har man regnet ut den procent matvareutgiftene utgjør av de samlede utgifter.

For de lavere indtægter utgjør, som man ser, matvareutgiftene omkring 60 % av de samlede utgifter, og for de høieste indtægter mellem 20 og 30 %. I det store og hele er der en jevn synkning; men enkelte uregelmæssigheter forekommer dog paa grund av for knapt materiale.

Angaaende utgiftene pr. forbruksenhet skal man nedenfor gi en oversigt for hovedpostenes vedkommende for gjennemsnittene av alle regnskaper med under 417 kr. i samlet maanedsgutgift.

Materialet er selvfølgelig her ikke helt ensartet for alle byer, idet det ikke er nøyagtig samme befolkningslag som er representert; men man vil dog faa et billede av hvorledes forbruket stiller sig paa de forskjellige steder:

(Se tabellen side 30 og 31.)

De samlede utgifter svinger, som man ser, ikke ubetydelig. En stor del av denne forskjell maa skyldes forskjellen i prisnivaa, om man end ikke kan ta tallene som et helt rigtig uttrykk for levedyrheten paa de forskjellige steder, idet det ikke er samme velstandslag som er representert. Hvor det gjælder de samlede utgifter kan desuten tilfældigheter spille ind, da regnskapene jo bare omfatter en maaned. Kontoen for klær er jo f. eks. noksaa uregelmæssig. For *matvarerne* alene gjør dette forhold sig imidlertid ikke gjældende i nogen særlig grad; men det forskjellige velstandsnivaa spiller selvfølgelig ogsaa ind her. Til en viss grad vil dog tallene være belysende for levedyrheten paa de forskjellige steder med hensyn til mat.

Nedenstaaende oversigt viser utgiftene til matvarer pr. forbruksenhet:

	Kr.		Kr.
Smaalensbyer	38.18	Aalesund, Molde, Kr.sund . . .	43.08
Kristiania	41.90	Trondhjem	37.42
Hamar	36.25	Byer i Nord-Norge	38.41
Kongsberg	(48.24)	Kirkenes, Sulitjelma	42.41
Drammen	(45.09)	Notodden, Rjukan, Odda. . .	54.45
Skien, Larvik, Arendal . . .	39.93	Østlandet (paa landet)	39.22
Kristiansand	37.35	Sør- og Vestlandet (paa landet)	35.24
Stavanger	39.52	Nordenfjeldske (paa landet) .	35.11
Bergen	41.32		

Gjennemsnittlig utgift pr. forbruksenhet i august 1916 for regn-

Nr.		Smaalens-	Kristi-	Hamar.	Kongs-	Dram-	Skien,
		byer.	ania.		berg.	men.	Larvik, Arendal.
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1	Utgifter ialt	73.75	78.13	55.39	98.81	82.36	70.56
2	<i>Sum matvarer . . . . .</i>	38.18	41.90	36.25	48.24	45.09	39.93
3	Kjøttmat	5.38	7.05	4.65	6.70	7.57	5.08
4	Fiskemat	2.75	2.93	2.24	2.64	2.68	3.43
5	Melk, smør, ost, egg	12.92	13.37	12.24	18.07	13.97	12.42
	Derav ¹ :						
6	Nysilt melk	3.28	3.36	3.77	0.60	2.61	3.25
7	Skummet melk	0.92	0.80	1.01	3.59	1.48	0.68
8	Fløte	1.08	0.92	0.90	1.82	1.18	0.69
9	Smør	1.66	1.18	0.72	1.03	1.48	0.75
10	Margarin	3.36	3.71	3.43	4.51	3.93	4.86
11	Ost	1.14	1.42	1.53	4.52	2.04	1.05
12	Egg	1.37	1.38	0.63	1.45	0.98	0.90
13	Brød, mel, gryn	7.44	7.70	7.86	7.19	7.44	7.26
14	Grønsaker, frugt, bær	3.62	4.73	3.20	6.38	6.04	4.73
	Derav:						
15	Poteter	0.87	1.12	1.06	1.18	1.14	1.21
16	Kolonialvarer	5.77	5.32	5.92	6.91	7.08	6.85
17	Andre næringsmidler	0.10	0.04	0.06	0.07	0.07	0.07
18	Mat ute	0.20	0.76	0.08	0.28	0.24	0.09
19	Drikkevarer og tobak	1.14	1.60	0.56	0.48	2.18	0.99
20	Beklædning	11.88	8.93	5.05	10.61	10.81	8.70
21	Husleie	6.94	10.23	5.50	8.66	7.27	5.70
22	Lys og brænde	4.85	3.54	1.93	14.44	3.63	6.14
23	Vask og renlighet	1.03	1.30	0.67	1.62	1.54	1.16
24	Anskaffelser av indbo	1.20	2.26	0.78	5.05	1.21	1.21
25	Forenings- og forsikringsutgifter	1.85	2.10	1.34	0.78	1.97	2.66
26	Iøvrig	6.68	6.27	3.31	8.93	8.66	4.07

¹ „Anden melk“ og fett ikke medtatt herunder.

skaper med samlet utgiftsbeløp under 417 kr. om maanedn.

Kristian- sand.	Stav- anger.	Bergen.	Aalesund, Molde, Kristian- sund.	Trond- hjem.	Narvik, Bodø, Tromsø, Ham- merfest.	Kirke- nes, Suli- tjelma.	Odda, Not- odden, Rjukan.	Paa landet.			Nr.
								Øst- landet.	Sør- og Vest- landet.	Norden- fjeldske.	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
70.67	76.53	78.15	85.79	70.09	80.79	69.44	96.94	62.33	64.42	89.24	1
37.35	39.52	41.32	43.08	37.42	38.41	42.41	54.45	39.22	35.24	35.11	2
5.03	5.42	6.72	5.86	5.77	5.25	3.91	9.15	4.46	5.32	4.66	3
2.72	3.78	4.57	4.28	3.49	4.10	4.68	3.21	3.12	2.58	1.85	4
12.01	11.25	12.10	13.92	11.70	11.11	12.68	18.58	12.38	10.24	11.18	5
2.40	3.77	4.10	3.87	1.98	3.38	0.84	6.16	5.53	2.32	4.16	6
0.86	0.15	0.20	0.44	1.52	0.42	-	0.03	0.13	1.44	0.72	7
1.30	0.56	0.69	1.18	1.96	0.99	-	0.20	0.07	0.14	2.35	8
1.29	0.82	0.71	1.68	0.63	0.41	-	2.40	1.12	0.39	0.93	9
4.13	3.99	4.02	4.36	3.44	3.79	5.76	4.35	3.51	4.44	2.01	10
0.63	0.76	1.67	1.15	1.48	1.50	1.45	1.56	1.43	0.86	0.55	11
1.06	0.65	0.45	1.01	0.61	0.30	0.24	1.91	0.53	0.48	0.16	12
7.15	7.94	8.38	8.95	8.09	7.86	8.41	9.63	9.03	7.48	11.07	13
4.37	5.18	3.76	3.77	2.91	4.56	4.52	5.78	3.70	3.83	2.11	14
1.37	1.06	1.73	1.29	1.21	1.81	2.11	1.65	1.08	1.61	1.08	15
5.87	5.58	5.45	5.64	4.51	5.23	8.16	7.87	5.49	5.51	3.51	16
0.07	0.03	0.04	0.08	0.05	0.08	0.05	0.17	0.09	0.10	0.13	17
0.13	0.34	0.30	0.58	0.90	0.22	-	0.06	0.95	0.18	0.60	18
0.96	0.68	1.34	1.23	1.19	1.16	1.08	1.82	1.10	1.47	0.39	19
8.24	12.06	13.83	14.53	8.57	12.59	11.76	15.29	6.14	10.07	25.30	20
6.17	8.65	7.33	9.10	8.78	9.08	2.89	6.48	4.26	6.07	4.41	21
8.35	2.22	2.62	4.57	3.41	5.84	0.61	3.66	2.12	2.06	2.69	22
1.45	1.43	1.54	1.67	1.14	1.49	1.11	1.44	0.69	0.86	0.95	23
1.82	1.85	1.59	2.34	1.27	1.24	2.05	2.13	1.75	3.62	0.75	24
1.97	2.29	2.17	3.42	2.57	3.19	1.48	4.30	0.88	1.41	2.95	25
4.36	7.83	6.41	5.85	5.74	7.79	6.05	7.37	6.17	3.62	16.69	26

Man har sat parentes om tallene for Drammen og Kongsberg, da der her sikkert gjør sig uregelmæssigheter gjældende. Kongsberg tæller bare 7 regnskaper. Forøvrig er, som man ser, tallene meget jevne for de større byer. Kristiania viser ikke synderlig høiere tal end de fleste andre byer. Bergen skulde efter dette nu være et omtrent like dyrt levested. Hamar og Trondhjem samt landdistriktene viser forholdsvis smaa utgiftsbeløp, mens det er tydelig at industristedene Notodden, Rjukan og Odda er dyre levesteder.

Ser man paa de enkelte matvareposter, vil man lægge merke til at tallene gjennemgaaende er noksaa jevne. Mest til kjøtmat er der brukt paa Notodden, Rjukan og Odda og mindst paa Sulitjelma og Kirkenes. Kristiania viser et forholdsvis høit tal. Utgiftene til fiskemat er, som rimelig er, størst paa Vestlandet og i Nord-Norge, hvor Bergen, Sulitjelma og Kirkenes viser de høieste beløp. Østerpaa er der ikke saa stor forskjjel i beløpene; mindst er de dog i inlandsbyene Hamar og Kongsberg. Det største utgiftsbeløp til melk, smør, ost o. s. v. viser Notodden, Rjukan og Odda (18 kr.), mens tallene for de øvrige byer viser stor jevnhet. De svinger mellem 11 og 13 kr. Utgiftene til brød- og melvarer viser meget jevne tal. Det er dog tydelig at der brukes mere til disse varer paa Vestlandet end paa Østlandet. Grøn-saker, frugt og bær viser mere ujevne beløp, mens utgiftene til kolonialvarer er nogenlunde de samme i de større byer. Sulitjelma og Kirkenes samt Notodden, Rjukan og Odda viser de største beløp.

Tidligere er vist hvorledes den andel av de samlede utgifter som gaar til matvarer, relativt synker jo høiere indtægtene blir. De absolute utgifter pr. forbruksenhet til matvarer blandt familier paa forskjellig indtægtsnivaa sees av oversigten øverst paa side 33.

Til og med gruppen 333—417 kr.s utgift pr. maaned har, som man ser, beløpene kun en svak tendens til stigning. Disse familier gir ut omtrent det samme beløp til mat pr. voksen mand. Først naar man kommer over 417 kr. i maanedlig utgift (svarende til 5000 kr. pr. aar), blir beløpene væsentlig høiere, og stiger like til opimot 70 kr. pr. beregnet voksen mand. Her er man kommet op i lag som har raad til at leve bedre.

Under normale forhold er der vistnok noget større forskjjel i familiehus-holdningenes matforbruk. Der anvendes m. a. o. mere til de kostbarere næringsmidler. Nu viser imidlertid nærværende undersøkelse det vigtige resultat at der ikke bestaar nogen synderlig forskjjel. Der er altsaa blit større ensartethet. Der brukes saaledes av kjøt ikke væsentlig mere end i husholdninger med mindre indtægt.

En sammenligning av de grupper som her væsentlig kommer i be-tragtning, vil illustrere dette endnu tydeligere. De laveste indtægtsgrupper bestaar væsentlig av arbeiderfamilier. Endnu for gruppen 2500—3000 kroner utgjør arbeiderfamilierne flertallet. Her falder der i næringsutgifter pr. enhet litt under 40 kroner. Kommer man op i gruppen 3000—4000 kroner, har

	125—146 kr.	146—167 kr.	167—208 kr.	208—250 kr.	250—333 kr.	333—417 kr.	417—583 kr.	583—750 kr.	750 kr. og over.			
Kristiania	Kr. 41.94	Kr. 40.69	Kr. 42.54	Kr. 39.61	Kr. 46.70	Kr. 40.85	Kr. 44.16	Kr. 54.48	Kr. 53.58			
Bergen	46.29	42.75	40.49	40.93	39.05	42.78	45.41	45.04	69.79			
Smaalensbyer	32.56	39.13	37.96	38.88	39.25	42.14	}					
Hamar	34.54	34.76	41.03	32.44	39.79	-						
Drammen	-	33.65	42.69	41.60	59.79	52.48						
Larvik, Skien, Arendal	38.76	41.96	38.25	37.52	42.90	49.80						
Kristiansand	36.75	36.39	39.57	37.96	36.67	36.37				53.11	51.73	67.17
Stavanger	34.71	44.03	42.85	36.60	39.79	-						
Aalesund, Molde, Kristiansund	-	37.88	43.23	41.34	-	45.94						
Trondhjem	-	43.32	32.62	37.57	47.71	-						
Bodø, Narvik, Tromsø, H.fest	-	35.16	37.21	39.88	41.26	34.71						
Sulitjelma, Kirkenes	39.12	42.97	41.35	41.71	47.80	-				-	-	-
Notodden, Rjukan, Odde	-	-	50.02	43.97	60.07	-	-	-	-			

man ikke lenger at gjøre med arbeiderklassen om der end ogsaa her findes endel bedre lønnede arbeidere. Flertallet bestaar av offentlige og private funktionærer og lign., som kan henføres til middelstanden, og dette gjælder i endnu mere utpræget grad gruppen 4000—5000 kroner. Det beløp som anvendes til næring, hæver sig ikke synderlig over arbeiderklassens forbruk, og for de større byer er denne likhet mest iøinefaldende.

Saken er den at middelstandens utgifter paa andre omraader er mere bundet. De familier som hører til denne klasse, maa saa godt som mulig opretholde sin standard. Med hensyn til beklædning er det saaledes nødvendig at ta hensyn til de omgivelser man lever og arbeider under. Videre stiller den sociale stilling visse krav til bolig. Likeledes er der blandt øvrige utgifter endel som er uadskillelige fra stillingen og ikke godt kan reduseres. Hvor altsaa utgiftspostene er bundet gjennom sedvaner paa vedkommende trin, er der dermed sat skranker for besparelser, og prisstigningen kommer derfor til at gjøre sig gjældende med størst tyngde her, og til gjengjæld maa der spares saa meget sterkere paa andre poster.

For nærmere at belyse forbruket i grupperne over 5000 kr. i sammenligning med gjennomsnittet av alle regnskaper under 5000 kr. har man opstillet omstaaende sammendrag:

	Kristiania.				Bergen.				Øvrige byer.		
	Under 418 kr.	418—582 kr.	583—749 kr.	750 kr. og over.	Under 418 kr.	418—582 kr.	583—749 kr.	750 kr. og over.	418—582 kr.	583—749 kr.	750 kr. og over.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Utgifter ialt	78.13	98.32	200.21	228.64	78.15	102.65	195.55	219.12	144.71	201.40	239.99
<i>Matvarer</i>	41.90	44.16	54.48	53.58	41.32	45.41	45.04	69.79	53.11	51.73	67.17
Kjøtt	7.05	6.89	9.55	8.79	6.72	6.08	8.92	12.14	8.18	7.40	13.60
Fisk	2.93	2.69	3.07	2.83	4.57	4.44	3.81	9.23	3.97	4.25	5.40
Melk, smør o. s. v.	13.37	14.29	18.28	17.17	12.10	15.82	14.05	18.36	16.98	17.39	19.28
Brød, mel.	7.70	7.57	9.15	5.68	8.38	8.23	7.38	9.21	8.35	8.24	8.96
Grønsaker, frugt	4.73	5.71	8.48	9.09	3.76	4.37	6.18	9.60	8.73	8.13	8.52
Kolonialvarer	5.32	4.87	5.30	8.56	5.45	6.26	4.62	9.67	6.43	5.99	10.70
Andre matvarer	0.80	2.14	0.65	1.46	0.34	0.21	0.08	1.58	0.47	0.33	0.41
<i>Drikkevarer og tobak</i>	1.60	1.49	3.23	0.70	1.34	3.38	1.87	20.83	2.16	7.42	3.52
<i>Beklædning</i>	8.93	10.57	28.42	29.09	13.83	14.03	26.02	58.80	18.71	40.82	30.54
<i>Husleie</i>	10.23	11.17	36.39	20.42	7.33	7.53	13.28	15.72	17.74	19.94	15.07
<i>Lys og brænde</i>	3.54	8.45	8.60	11.46	2.62	4.78	5.36	3.81	9.36	17.49	19.15
<i>Vask</i>	1.30	2.07	6.15	2.99	1.54	3.41	3.69	2.84	2.35	4.01	5.01
<i>Anskaffelser</i>	2.26	1.48	2.04	2.50	1.59	1.43	3.58	3.14	2.30	5.34	5.73
<i>Forenings- og forsikringsutgifter</i>	2.10	4.18	6.97	6.26	2.17	3.19	17.62	3.76	6.93	6.15	8.02
<i>Skatter</i>	2.02	4.51	18.51	51.73	1.24	-	41.07	-	10.89	25.11	48.66
<i>Tjenerhold</i>	0.15	1.58	5.34	5.45	0.62	2.92	6.05	6.19	4.25	7.04	5.55
<i>Bøker, aviser o. s. v.</i>	0.98	3.75	16.63	30.07	0.91	5.09	24.77	19.27	7.30	11.31	15.32
<i>Iøvrig</i>	3.12	5.21	13.45	14.39	3.64	11.48	7.20	14.97	9.61	5.32	16.55

Utgiftene til kjøtmat viser gjennomgaaende høiere beløp hos de mere velstaaende; men forskjellen er ikke særlig stor. For fiskevarernes vedkommende er tallene mindre jevne — delvis synkning, delvis stigning. Utgiftene til melk, fløte, smør o. s. v. viser derimot adskillig høiere beløp i de høiere grupper, mens utgiftene til brød og mel ikke viser nogen bestemt tendens til forandring hverken i den ene eller anden retning. For kolonialvarernes vedkommende viser alene den høieste gruppe større tal.

Disse resultater tyder ikke paa nogen indgripende forskjjel i levemaaten for disse familier i sammenligning med familierne i grupperne under 417 kr. (5000 kr.). At de har levet bedre, er dog tydelig. Det er naar man kommer over til de øvrige utgifter at forskjellen blir større. Utgiftene til drikkevarer viser stigende tendens, om end tallene er noksaa uregelmæssige. Beklædningskontoen, husleien, utgiftene til lys og brænde, til tjenerhold, skatter, bøker o. s. v. viser gjennomgaaende sterkt stigende beløp eftersom velstanden øker. Med hensyn til detaljene henviser man forøvrig til tabellene. Man skal bare peke paa et par karakteristiske træk. Utgiftene til ferskt kjøt er gjennomgaaende større i de høiere grupper, som imidlertid til gjengjæld viser mindre beløp til flesk. Det ser ut til at der kjøpes mere kjøtpaalæg inden det lavere lag. Margarin istedenfor smør er overveiende inden alle grupper.

Besvarelsene av det i husholdningsboken opstilte spørsmål vil gi enkelte opplysninger om dyrtidens indflydelse for familier tilhørende et høiere sosialt lag. Man har ingen oppgaver over forbruket i normale tider som man kan sammenligne med for disse familier.

Undersøkelsen tæller i det hele 77 overordnede offentlige og private funktionærer og selvstendig næringsdrivende.

Av disse skriver de 67 (o: næsten alle som har uttalt sig) at de har maattet innskranke forbruket av kjøt, 14 av nysilt melk, 23 av natursmør, 30 av egg, 18 av ost og paalæg, 15 av frugt og bær. Desuten skriver 13 familier at de har maattet spare paa beklædningskontoen, 7 paa tjenerhjelp og 10 paa fornøielser og ferier. Som erstatningsvarer nævnes fisk, margarin og grønnsaker. Det fremgaar altsaa at ogsaa disse familier har maattet omlægge forbruket og foreta innskærnkninger som følge av dyrtiden.

At den haarde nødvendighet har diktert innskærnkninger paa alle budgettets poster, derom vidner de bemerkninger som mange av husmødrene har tilføiet som nærmere forklaring av sine regnskaper.

En rektorfrue i en by nordenfjelds skriver bl. a.: «De høie priser har selvfølgelig bevirket at vi maa spare paa alle mulige maater. Egg har jeg saaledes tildels maattet undvære, og av disse har jeg til vinterforsyning maattet kjøpe meget mindre end jeg pleier. Kjøt faller altfor dyrt at bruke, og vi har derfor søkt at greie os med fisk og har desuten brukt meget erter og bønner som erstatning. Tidligere har jeg pleiet at ta $\frac{1}{2}$ l. fløte hver lørdag, men har i den senere tid maattet sløife dette. At selskabelighet har

maattet innskærkes til det høist nødvendige, falder av sig selv. Vi brukte i 1914 og 1915 omtrent det samme til mat som nu, tiltrods for at familien nu bare tæller 6—7 personer mot dengang 11 personer, og dengang var der meget mere selskabelighet.»

En politimesterfrue nordenfjelds skriver: «De tider vi har hat siden krigens utbrudd har i høi grad gjort det vanskelig at greie sig med de alle-rede i forveien altfor knappe indtægter. Vi benytter meget mindre kjøt end før, mindre melk, fløte, egg og smør — sløifet alt som kan ha navn av luksus og varer som ikke er strengt tat nødvendige, f. eks. ost og alt slags paa-læg — ikke bake kaker eller ha gjester uten i den allerstørste enkelhet. Siden 1 juli har jeg været uten pike for derved at spare og forenkla husholdnings-utgiftene mest mulig — barnene faar hjelpe til paa forskjellige maater. Vi bruker meget havresuppe, men ellers er barnene mest glad i melk og brød. De faar mest mulig nysilt melk eller kakao, siden melken stadig lægges paa og snart er vanskelig at faa. Naar vi har kjøt er det mest kjøtmat, som jeg drøier ved at spæde ut eller blande med utgnidd brød eller støtte kavringer. Eller vi bruker pølser opskaaret i grønsakesuppe. Fisken er ogsaa vanskelig at faa og tre ganger saa dyr som før; men det blir nu allikevel den vi tyr til og varierer i det utrolige.»

En overlærer i vestlandsby skriver: «Komplet sløifning av alle for-nøielser. En tid sløifet jeg ogsaa anskaffelser av bøker; men det har jeg atter opgit. I husholdningen er der en sterk reduktion av kjøtmængden; til gjengjæld er fiskemængden øket (særlig makrel med statsbidrag); men særlig er der blit en langt sterkere bruk av grønsaker. Vi befinner os imidlertid vel ved omlægningen.»

En overlærerfrue i indlandsby skriver: «De høie priser gjør at man stadig maa spekulere ut hvor litet man kan greie sig med baade av mat og klær. Kjøt kan vi bruke meget sjelden, og da i svært smaa portioner. Av sanitære grunde brukte vi i det længste natursmør, men maa nu væsentlig bruke margarin. Da min mand som skolemand har et meget anstrengende arbeide og likesaa to av vore barn, som begge gaar i gymnasiet, lot jeg dem før faa et egg av og til naar de var litt trøtte. Det er nu utelukket. Det blir margarin og pultost.»

En overlærer i østlandsby skriver bl. a.: «Vi har brukt billigere kjøt-sorter og sløifet stek til søndag middag. Mindre syltning end før. Liten eller ingen selskabelighet. Siden nytaar 1916 har utgiftene oversteget ind-tægtene med gjennemsnitlig 100 kr. pr. maaned. Underskuddet dækket av opspart kapital.»

En overlærerfrue i østlandsby skriver: «Efterat al selskabelig omgang var ophørt, nyanskaffelser banlyst, den beskedne fornøielseskonto inddrat, beklædningskontoen nedsat til det strengt nødvendige — saa vi os nødsaget til at innskærke bidrags- og offerkontoen. Sidst gik jeg til nævneværdig

indskrænkning av matbudgettet. Der er brukt ringere mængder og magrere kost end jeg tror mandens og de unges konstitution kræver under aandsarbeide. Indskrænkningene gjælder særlig ferskt kjøt, fløte, nysilt melk, egg og delvis ost. Den billige makrel og det sammalte brød har været en velsignelse.»

En ingeniørfrue i østlandsby skriver: «De høie priser har bevirket at jeg i min husholdning har maattet bruke fisk og grønsaker istedenfor kjøt, margarin for smør og indskrænke kjøtpaalæg og egg. Før krigen fik jeg 125 kr. i maanedlige husholdningspenger. For det beløp levet vi godt og rikelig, endskjønt jeg kjøpte alt brændsel, betalte al leiehjælp og hadde penger tilovers til barnas og mine klær og skotøi. Nu kan vi ikke engang leve for det hele beløp. Det eneste som brukes som før er nysilt melk.»

En officersfrue i sørlandsby skriver: «Paa grund av de høie melkepriser er melkeforbruket indskrænket til 3 l. pr. dag — tidligere 4 à 5 l. De høie brød- og smørpriser har bevirket forandring i aftensmaaltidet. Tidligere smør og brød med ost, paalæg, te og melk. Nu havregrøt og melk 5 ganger i uken. Tidligere 3 à 4 kjøtmaaltider i uken. Nu bare hver søndag og ved ekstraordinære anledninger. Eggepulver istedenfor egg til matlagning.»

Bestyrer av kommunal skole i vestlandsby skriver: «Dyrtiden har bevirket at vi har maattet indskrænke vort forbruk av kjøt og isteden maa bruke mere poteter og grønsaker. Vi maa bare bruke margarin, og gjetost, som bruktes bestandig før, har vi nu bare en sjelden gang. Forbruket av egg og nysilt melk er ogsaa indskrænket. Til sammenligning opføres utgiftene til matvarer i september maaned for følgende aar:

1912	kr. 135.00
1913	- 139.94
1914	- 135.75
1915	- 148.00
1916	- 210.00

Trods al besparelse brukes saa meget mere end før. Al selskabelighet har derhos været utelukket i september 1916.»

En høiere offentlig funktionærs hustru i Kristiania skriver: «De høie priser har bevirket stor forandring i husholdningen. Bruken av egg, kjøt og fløte er redusert til et minimum. Likeledes er bruken av frugt væsentlig redusert. Ernæringen er derved blit en mere ensidig fiske- og brødernæring. Naar mandens indtægt i det store og hele gaar til selve husholdningen, blir der intet igjen til øvrige utgifter.»

Journalist i Kristiania skriver: «Utgiftene til hjælp i huset, f. eks. til vask o. s. v., indskrænket til et lavmaal. Utgiftene til beklædning, saavel hvad gangklær som undertøi angaar, i væsentlig grad redusert. Istedenfor kjøt bruker vi ekatraordinært meget fisk; eksempelvis kan nævnes at vi brukte fisk hver dag de sidste 10 dage av juli. Istedenfor meierismør bruker vi

omtrent udelukkende margarin. Endelig kan nævnes at — selv nødvendige — nyanskaffelser til huset maa utstaa.»

Man skal i denne forbindelse ogsaa citere nogen uttalelser hovedsagelig fra den underordnede funktionærstand.

Kontorist i Kristiania: «De høie priser paa matvarer har bevirket en væsentlig, for ikke at si fuldstændig innskærnkning av kjøtvarer, likesom de forskjellige varers kvalitet har været mindre god. Særlig maa undværes meieri- eller fjeldsmør samt ost og andet paalæg.»

Toldbetjent i vestlandsby: «Vi har maattet slutte at holde tjenestepike, ja selv rengjøringskone 1 gang ukentlig. Klær kan man næsten ikke ha utsigt til at kunne betale; der er gaat 3 aar siden manden skaffet sig en klædning, før han nødvendigvis ivaar igjen maatte skaffe sig noget nyt. Man har hittil næsten maattet undvære kjøtspiser. Dette er dog rettet noget paa efterat man har faat dyrtidstillægget; men naar brændsel maa kjøpes til vinteren, vil forholdet bli endnu værre end før man fik dyrtidstillægget.»

Postpakmester i Kristiania: «Mens det før kunde bli noget til klær, avdrag paa et piano, fornøielser e. lign., gaar nu alt med til mat, og det strækker knapt nok til endda. Saaledes betales nu husholdningsvarer 2 ganger om maaneden efterskud. Denne maaned har været gunstig paa grund av at dyrtidstillæg er utbetalt (men denne indtægt gjælder for 3 mnd.). Har der ved kunnet røre noget paa gjæld fra ifjor (kul og ved), men har ogsaa andre gjældsposter som trykker endnu mere. Istedenfor kjøtmat brukes nu meget fiskemat, spekesild o. lign.»

Telegrafbetjent i vestlandsby: «Ferskt kjøt er innskærnket til 1 gang hver anden maaned. Al middagsmat blir forøvrig indkjøpt i utilstrækkelig maal. Av skotøi og klær til hustruen og barnene er litet indkjøpt i den senere tid. Men dette maa nu helt innskærnktes indtil den gamle gjæld, 60 kr., er betalt. Før faaes ingen kredit.»

Postbud i Romsdalsby: «Dyrtiden har voldt os innskærnkning av kjøtvarer. Ferskt kjøt ser vi os ikke istand til at ha. Den faste løn som oppbæres strækker ikke mere end til husholdning og husleie. I de to aar dyrtiden har varet har jeg maattet opta banklaan, hvorav der maa svares renter og smaa avdrag. Dette for at faa klær til kone og barn.»

De forbrukte mængder har man utregnet for 6 byer, nemlig: Kristiania, Bergen, Trondhjem, Kristiansand, Drammen og Hamar. Resultatene er gjen- git i tabel 4.

Her skal først meddeles hovedresultatene for gjennemsnittet av alle regnskaper med under 417 kr. i maanedlig utgift.

(Se tabellen næste side.)

	Kristiania.	Bergen.	Trondhjem.	Drammen.	Kr.sand.	Hamar.
Kjøtt . . . . . kg.	3.085	2.897	2.664	3.151	1.999	2.044
Fisk . . . . . »	4.131	8.431	4.805	3.500	4.587	2.436
Melk . . . . . l.	22.177	20.670	21.959	23.930	19.001	24.435
Fløte . . . . . »	0.763	0.578	1.760	0.990	1.109	0.852
Smør . . . . . kg.	0.437	0.206	0.199	0.433	0.437	0.234
Margarin og fett. »	2.075	2.458	1.973	2.320	2.312	2.155
Ost . . . . . »	0.625	0.769	0.906	0.974	0.279	0.828
Egg . . . . . stk.	8.263	2.991	4.204	6.016	6.949	4.299
Husholdn.brød . kg.	7.843	7.706	2.477	6.257	3.542	4.982
Sammalt brød . »	5.201	6.143	9.117	7.453	8.863	2.537
Andre bakervarer »	2.359	3.436	2.656	1.548	3.503	1.378
Mel . . . . . »	2.199	1.855	4.440	3.279	1.987	9.279
Gryn . . . . . »	0.642	0.682	0.798	1.045	0.839	0.851
Poteter . . . . . »	8.486	8.345	7.188	7.497	7.601	8.418
Sukker . . . . . »	3.397	3.205	2.172	5.450	4.327	4.151
Kaffe . . . . . »	0.567	0.569	0.516	0.509	0.510	0.507

Kristiania og Drammen viser det største kjøttforbruk, Kristiansand og Hamar det mindste. Forskjellen er ca. 1 kg. Fiskeforbruket viser betydelig større variationer. Bergen rager her høit over de andre byer med 8.4 kg. Mindst var forbruket paa Hamar. Melkeforbruket var mindst i Kristiansand og størst paa Hamar. Forøvrig er der ikke særlig stor forskjel mellem byene. Der er brukt omkring 21 og 22 liter. Med hensyn til fløteforbruket er forskjellen større. I Trondhjem bruktes der adskillig mere end i de andre byer. Forbruket av smør og margarin tilsammen er svært jevnt. Det dreier sig om vel 2½ kg. Trondhjem og Hamar ligger litt under. Natursmørret utgjør overalt en forholdsvis liten del av denne mængde; men det brukes da fremdeles. Eggforbruket var mindst i Bergen og størst i Kristiania. Forbruket av brød og andre bakervarer tilsammen stiller sig saaledes:

Kristiania	15.403 kg.
Bergen . . . . . »	17.285 »
Trondhjem . . . . . »	14.240 »
Drammen . . . . . »	15.258 »
Kristiansand . . . . . »	15.908 »
Hamar . . . . . »	8.897 »
I gjennemsnit . . . . . »	15.119 »

Paa Hamar er der, som man ser, brukt litet brød i sammenligning med de andre byer, og Trondhjem viser ogsaa et lavt tal; men dette opveies av

at der i disse byer er brukt betydelig mere mel — i Hamar hele 9.3 kg. Brødforbruket var størst i Bergen. Der er nogen forskjjel i bruken av det sammalte brød i de forskjellige byer. Størst anvendelse hadde det faat i Trondhjem (9.12 kg.) og mindst paa Hamar (2.54 kg.); men her var som nævnt hjemmebakning almindelig.

Man har nedenfor regnet ut det hele melforbruk pr. forbruksenhet, idet man har gaat ut fra at der til 100 kg. brød medgaar 75 kg. mel. Det indkjøpte mel er ogsaa medtat. Samme forhold er regnet for kaker og andre bakervarer. Samtidig har man beregnet hvor meget der er rugmel og hvor meget hvetemel. Denne beregning er foretat efter opplysninger fra bakerne i de forskjellige byer. Der er regnet med at det almindelige finsigtede husholdningsbrød indeholder 17 % hvete, sammalt brød 40 % (procenten er sat saa høi da forbruket vistnok er størst av «landsbrød», som skal indeholde 50 % hvete), vørterkake 53 % (Kristiania 50 %) og «andet» brød 60 %, i Kristiania 75 %, Trondhjem 46 %, Kristiansand 50 %, Drammen 71 %, Hamar 26 %:

	Kristiania.	Bergen.	Trondhjem.	Drammen.	Kr.sand.	Hamar.	Gjen.snitt
	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.
Rugmel	7.816	7.508	6.580	8.376	6.214	9.439	7.537
Hvetemel	5.869	6.572	7.739	5.811	7.325	5.494	6.347
Bygmel	0.006	0.289	0.456	0.124	-	0.251	0.175
Havremel	0.147	0.137	0.085	-	-	0.460	0.131
Potetmel	0.202	0.277	0.225	0.259	0.365	0.304	0.256
Andet mel.	0.155	0.036	0.044	0.153	0.015	0.007	0.080
Tilsammen	14.195	14.819	15.129	14.723	13.919	15.955	14.526

Det gjennomsnittlige melforbruk pr. enhet om maaneden er altsaa 14.526 kg., hvorav tilsammen 13.884 kg. rugmel og hvetemel. Dette svarer til henholdsvis 469 gram og 448 gram pr. dag. Omregnes alt (d. v. s. rugmel og hvetemel) til brød, faar man 18.513 kg. brød og andre bakervarer om maaneden eller 597 gram pr. dag. Forbruksenhetene er beregnet efter den paa side 4 meddelte skala. Ved at benytte andre reduktionsfaktorer vil forbruket stille sig anderledes. Det nødvendige materiale til bruk ved en eventuel omregning foreligger i byraaet.

Regner man *pr. person* uten hensyntagen til alder eller kjønn, blir forbruket av brød og øvrige bakervarer i gjennomsnitt for alle byer 8.504 kg. om maaneden eller 274 gram pr. dag. Lægges man hertil det indkjøpte rug- og hvetemel omgjort til brød, blir forbruket 10.414 kg. om maaneden eller 336 gram pr. dag. Omgjøres det hele til mel, faar man 7.810 kg. mel (rug- og hvetemel) om maaneden eller 252 gram pr. dag.

Forbruket av poteter er noksaa jevnt. Det dreier sig om 7 og 8 kg. nr. enhet. Kaffebruket er omtrent det samme i alle byer — vel 1/2 kg.

	Mængde.	Beløb.
		Kr.
Samlede udgifter		695.80
<i>Matvarer . . . . .</i>		552.03
Kjøtmat . . . . . kg.	43.85	117.23
Oksekjød, ferskt . . . . . »	1.00	1.40
Kalvekjød, — . . . . . »	12.38	23.45
Faarekjød, — . . . . . »	17.75	56.33
Oksekjød, salt . . . . . »	4.84	7.75
Kjøddeig . . . . . »	7.88	28.30
Fiskemat	-	53.37
Fisk, fersk . . . . . kg.	-	49.77
Spekesild . . . . . »	1.78	1.00
Hermetiske fiskeboller . . . . . »	2.00	2.60
Melk, smør, ost, egg	-	180.61
Nysilt melk . . . . . l.	188.00	52.58
Skummet melk . . . . . »	4.00	0.56
Fløte . . . . . »	22.00	24.80
Margarin . . . . . kg.	36.00	59.40
Ost . . . . . »	18.85	40.07
Egg . . . . . stk.	20.00	3.20
Brød, mel, gryn	-	87.44
Brødvarer . . . . . kg.	-	75.66
Mel . . . . . »	12.50	7.40
Gryn . . . . . »	8.00	4.38
Grønsaker, frugt, bær	-	45.63
Poteter . . . . . kg.	84.00	13.90
Grønsaker	-	17.98
Frugt	-	0.90
Bær	-	9.85
Tørrede frugter og bær	-	3.00
Kolonialvarer	-	65.15
Sukker . . . . . kg.	38.00	39.31
Sirup . . . . . »	0.75	0.40
Kaffe . . . . . »	7.00	17.40
Te . . . . . »	0.50	4.00
Chokolade . . . . . »	0.50	1.20
Kaffetilsætning	-	0.54
Krydderier	-	2.30
Andre næringsmidler	-	2.60
<i>Vask og renlighet . . . . .</i>	-	27.04
Vaskeartikler	-	12.64
Hjælp til vask og skuring	-	14.40
<i>Anskaffelser . . . . .</i>	-	6.33
<i>Reparationer . . . . .</i>	-	0.50
<i>Tjenerhjælp . . . . .</i>	-	108.00
<i>Reise og fragt . . . . .</i>	-	1.00
<i>Iøvrig . . . . .</i>	-	0.90

pr. enhet. Naar sukkerforbruket er saa ujevnt, kommer naturligvis dette av at regnskapet gjælder en syltemaaned. Med hensyn til detaljer henvises til de specificerte tabeller.

Til slutning skal man meddele et regnskap for et gamlehjem i Bergen for september 1916. Det kan være av interesse at se en saadan husholdning ved siden av familiehusholdningene. Hjemmet tæller 15 pensionærer, nemlig 3 mænd paa 67, 80 og 81 aar og 12 kvinder paa 39, 66, 66, 66, 67, 67, 68, 71, 76, 76, 79 og 91 aar. Alle har fuld pension. Desuten hører der til en bestyrerinde og 3 voksne piker samt en gut paa 17 aar. Tilsammen repræsenterer hele husstanden 16.2 forbruksenheter, idet der da er tat hensyn til at september bare tæller 30 dage.

(Se tabellen foregaaende side.)

Matvareforbruket kostet kr. 34.10 pr. enhet, altsaa noget billigere end gjennemsnitlig i familiehusholdningene.

Uttalelser fra kommunale institutioner, lærere, kjøbmænd o. s. v. om dyrtidens virkninger.

Som nævnt i næst sidste avsnit har forholdene under dyrtiden utviklet sig høist forskjellig for de enkelte familier og de enkelte befolkningsklasser.

For at faa endel supplerende opplysninger særlig om dyrtidens virkninger inden de forskjellige kredser av befolkningen har man derfor gjennom ordførerne paa landet og magistratene i byene sendt ut et spørsmåalsskema til personer og institutioner som maatte antages at sitte inde med det bedste kjendskap til forholdene som ligningsmyndigheter, fattigstyrer, lærere, herredskasserere o. s. v. Desuten sendte man ut nogen hundrede særskilte spørsmåalsskemaer til kjøbmænd paa forskjellige kanter av landet efter opgave fra Norges detaljkjøbmænds Landsforening og til kooperative foreninger efter opgave fra Norges kooperative Landsforening. Først skal man i sin almindelighet bemerke at besvarelserne av en række av spørsmåalene maa bero paa et subjektivt skjøn. Dette kan selvfølgelig variere nok saa meget, og utenforliggende hensyn har desuten let for at gjøre sig gjældende. Der forekommer nok ikke faa partsindlæg. Imidlertid gir dog besvarelserne et billede av forholdene, som man i det følgende skal søke at lægge frem. Det bemerkes at denne enquête blev foretat høsten 1916, og at forholdene siden i nogen grad kan være ændret.

Man skal først behandle forholdene i landdistriktene.

Paa det skema som blev utsendt gjennom ordførere og magistrater, blev der først stillet et almindelig spørsmåal om befolkningens økonomiske stilling. Spørsmålet lød:

Er befolkningens indtægter steget i samme grad eller sterkere end leveomkostningene?

Eller gaar Deres erfaring ut paa at dyrtiden har gjort det vanskeligere for folk at greie sig uten at slaa av paa sine fordringer?

Hvilke lag er det som særlig har lidt herunder?

Besvarelserne falder i hovedtrekkene sammen for det hele land. Dog omtales naturligvis i de forskjellige landsdele særlig de klasser og livsstillinger som er talrikst representert. De større gaardbrukeres stilling betegnes overalt som god. Næsten alle uttalelser gaar ut paa at de har det bedre end før. Det er særlig paa Østlandet og i Trøndelagen at de større gaardbrukere omhandles.

For smaa gaardbrukere (og smaabrukere), som har litet at sælge, og særlig saadanne som har stor familie, stiller imidlertid forholdene sig anderledes. Det fremhæves overalt at for dem er det blit vanskeligere at klare sig. I samme klasse kommer husmænd, specielt saadanne som arbeider efter gammel lønssats.

I fiskeridistriktene, specielt paa Vestlandet og i Nord-Norge, fremhæves særlig fiskernes glimrende fortjeneste. Enkelte uttalelser fra fiskerne selv inneholder dog sterke klager over de stigende priser paa redskaper og over maksimalprisene. Forøvrig sondres der i Nord-Norge i flere uttalelser mellem fiskere med god (stor) og daarlig utrustning. Det er de første som særlig har nydt godt av konjunktorene.

Med hensyn til arbeiderklassen gaar uttalelserne gjennomgaaende ut paa at de har det vanskeligere end før. Dog gjælder ikke dette undtagelsesfrit. Der nævnes i enkelte distrikter spesielle arbeidsfag hvor fortjenesten har været særlig god, f. eks. skogsarbeidere i enkelte skogbygder. Paa den anden side fremtrækkes der ogsaa arbeidsfag hvor forholdene er specielt vanskelige. Men naar det gjælder saadanne særskilte grupper av arbeidere, er uttalelserne ofte litet indgaaende, og man kan derfor vanskelig gjennomføre nogen fuldstændig sontring. De fleste uttalelser nævner bare arbeidere i sin almindelighet, uten nærmere at forklare de forskjelligheter som gjør sig gjældende. Der er dog et forhold som ofte blir trukket frem, nemlig forsørgelsesbyrden. I mange uttalelser paapekes specielt vanskelighetene for arbeidere med stor familie, og flere begrænser sine uttalelser om vanskelighetene til kun at gjælde saadanne familier. I flere distrikter paa Østlandet nævnes at arbeidere uten jord har det vanskeligere. Forøvrig nævnes arbeidere paa fast løn, tariffbundne arbeidere o. s. v. I samme stilling som arbeiderne nævnes ogsaa mindre haandverkere – specielt uten jord.

De fastlønnede funktionærer omtales i uttalelserne fra de fleste herreder. Deres stilling betegnes omtrent enstemmig som forværret. Dog er der ogsaa her enkelte som skriver at vanskelighetene kun gjælder funktionærer med familie.

De som føler trykket sterkest, er dog folk med nedsat arbeidsevne eller

helt arbeidsudygtige, som invalider, gamle folk, enker med barn, pensionister og fattigunderstøttede. Desuten nævnes ogsaa føderaadsfolk og inderster.

Forholdene er saaledes meget forskjellige for de forskjellige kredser av landsbefolkningen. Som følge derav vil ogsaa de enkelte distrikter som helhet fremvise forskjelligheter, alt efter de næringsveier som er mest fremherskende. I distrikter hvor de fleste er knyttet til fiskeribedriften enten som hovednærng eller som binæring, f. eks. ved siden av litt gaardsdrift, er der saaledes gode tider og jevntover velstand. I andre distrikter, hvor de fleste har nogen jord eller skog, betegnes ogsaa forholdene som gode. Er der derimot en større arbeiderbefolkning, f. eks. knyttet til en industri som ikke nyder godt av konjunktorene, blir der vanskeligheter. Dette gjelder f. eks. stenhuggerdistriktene i Smaalenene.

Som nævnt sendte man ut egne skemaer til kjøbmændene og de kooperative foreninger. Der er inkommet uttalelser fra 89 landskjøbmænd spredt over det hele land.

Det spørsmål som svarer til det som er behandlet her, lød:

Har De indtryk av at kjøpeevnen under de nuværende forhold har forandret sig?

Angi saavidt mulig i hvilke kredser (forskjellige grupper av arbeidere, middelstandsfolk, velstillede klasser o. s. v.) kjøpeevnen har holdt sig uforandret, i hvilke den er sunket og i hvilke den er steget.

Der er ikke faa kjøbmænd som skriver at kjøpeevnen er uforandret for «alle» eller for «de fleste». Om arbeideren uttales det dels at kjøpeevnen er uforandret — særlig nævnes løsarbeidere og skogsarbeidere —, dels at den er sunket. Enkelte skriver ogsaa at kjøpeevnen er steget for arbeidere. De som nævner særskilte lag, betegner kjøpeevnen som sunket for funktionærene og steget for gaardbrukerne. Uttalelserne fra disse kjøbmænd gir saaledes et noget lysere billede av forholdene end de øvrige uttalelser. Det er dog mulig at der her kan ha indsneket sig en misforstaaelse, idet de kan ha fæstet sig særlig ved at pengeomsætningen er blit saa meget større.

Man har uttalelser fra 66 kooperative foreninger, hovedsagelig fra Østlandet og det Nordenfjeldske. Vestlandet er næsten ikke representert. Flest uttalelser er der fra Trondhjemsamtene. Medlemmene tæller baade gaardbrukere, funktionærer, fiskere og forskjellige slags arbeidere.

Gaardbrukernes kjøpeevne angives delvis som uforandret, delvis som steget, likeledes fiskernes. Sunket betegnes den derimot for arbeidere. Der nævnes fabrikarbeidere og grubearbeidere, særlig med stor familie. Enkelte skriver dog at kjøpeevnen har holdt sig uforandret blandt arbeidere. For fastlønnede funktionærer angives ogsaa kjøpeevnen som nedsat.

For at faa uttalelser om dyrtidens virkning paa forbruket stillet man op følgende spørsmål:

Kan De angi nogen av de virkninger dyrtiden har hat paa folks levevilkaar, f. eks.:

a) Indskrænket forbruk av enkelte artikler. Hvilke?

b) Øket forbruk av andre varer til erstatning. Hvilke?

Der er inden samme distrikt uttalelser til begge kanter, naturligvis tildels som følge av at én mere har fæstet sig ved et befolkningslag, en anden ved et andet lag. Overveiende gaar dog uttalelserne ut paa at forbruket har maattet indskrænkes. Ser man østlandsamtene som helhet (Smaalenene, Akershus, Kristians, Hedemarken, Buskerud, Jarlsberg og Larvik og Bratsberg) er der avgit 661 uttalelser om at forbruket er indskrænket, og 112 om at der ingen indskrænkning er foretat. I vestlandsamtene og endnu mere i Nord-Norge er der forholdsvis flere uttalelser om at forbruket ikke er paa-virket. I Stavanger amt, Søndre Bergenhus, Nordre Bergenhus og Romsdals amt er der 580 uttalelser mot 149 og i alle de nordenforliggende amter 494 mot 180.

Uttalelserne gaar ut paa at det særlig er kjøtforbruket som er nedsat. Dette gjelder det hele land. Desuten nævnes natursmør og delvis melk og sukker. Som erstatningsvarer nævnes østerpaa fisk i første række, dernæst margarin, poteter, brød (sammalt), melvarer og kaffe. Paa Vestlandet og i Nord-Norge nævnes ikke fisk saa meget. Her kommer melvarerne mere i forgrunden.

Uttalelserne fra kjøbmændene gaar i samme retning. Dog er der ikke faa som skriver at omsætningen er uforandret.

I denne forbindelse skal man nævne at der i flere tilfælde klages over omsætningen av provianteringsvarerne (mel, sukker, flesk). Det fremholdes at det særlig er de mest velstillede som faar anledning til at forsyne sig, idet der kræves forskudsbetaling, likesom de ogsaa faar kjøpe i større partier. Det er som bekjendt nu ordnet saaledes at man f. eks. av sammalt mel bare kan faa et bestemt kvantum.

Videre spurte man om dyrtiden har bevirket øket gjældsstiftelse. Besvarelserne av dette spørmaal er meget ujevne. I de fleste herreder gaar uttalelserne i forskjellig retning. Ser man paa samtlige svar i de forskjellige amter, saa er der dog overalt større eller mindre overvegt for at der ikke har været øket gjældsstiftelse. Saken er naturligvis den at forholdene stiller sig saa forskjellig, og desuten er det særlig vanskelig for de fleste av de folk som har uttalt sig at bedømme disse forhold. Svarene fra kjøbmændene er her mere veiledende. Det overveiende antal besvarelser gaar ut paa at folk ikke har vanskeligere for at betale. Her er der imidlertid et moment som spiller en stor rolle, nemlig at adgangen til at kjøpe paa kredit er indskrænket, idet der nu i større utstrækning end før forlanges kontant betaling.

Størsteparten av de kooperative foreninger sælger bare pr. kontant. Blandt de øvrige er der bare et par som skriver at der nu tages mere paa kredit.

Det tredje spørsmaal lød:

Hvilken prisstigning har efter Deres erfaring været mest trykkende (prisstigning paa fødevarer, paa brænde, paa klær, husleiens stigning o.s.v.)?

Overalt gaar uttalelserne ut paa at prisstigningen paa fødevarer er mest trykkende, og særlig nævnes prisstigningen paa kjøt. Det fremholdes imidlertid ogsaa at prisstigningen paa brænde og paa klær og skotøi føles sterkt.

Det er av særlig betydning at faa oplysning om hvorvidt dyrtiden i visse kredser har virket saa sterkt at ernæringsforholdene er paavirket. Man opstillet derfor nogen spørsmaal om dette. Det første omhandler ernæringsforholdene specielt for barn:

Synes dyrtiden at ha hat nogen uheldig indflydelse paa ernæringsforholdene for barn?

Ogsaa her er besvarelsene ujevne. I mange herreder er der uttalelser baade for og imot; men i de fleste besvares spørsmålet enstemmig beneggende. Kun fra faa herreder er der bare bekræftende svar. Mange av de uttalelser som gaar ut paa at dyrtiden har paavirket ernæringsforholdene, gir dog ikke uttrykk for nogen vidtrækkende indvirkning. Det nævnes at særlig arbeiderbarn faar for litet melk og for meget kaffe; i andre uttalelser sies det at det er mere spredte tilfælde av daarligere ernæring som forekommer.

Lærere og lærerinder maa antages at kunne dømme noksaa godt om disse forhold. Der er flere som skriver at de har erfaring for at kosten er blit for daarlig, men majoriteten uttaler at de ikke har kunnet merke uheldig indflydelse. Enkelte skriver at der er mere sygdom (hodepine) nu, og dette tilskriver de ernæringsforholdene; andre har lagt merke til at skolematen er daarligere. En lærer i Rolfsøy skriver: «Som skolelærer i et arbeiderstrøk skal jeg meddele: Før dyrtiden hadde de fleste barn med sig som skolemat smørbrød med ost eller pølse som paalæg. Desuten en flaske melk. Nu har de et eller et par brødsiver med margarin og ingen melk til. Enkelte fattige barn er enkelte dage kommet uten skolemat. Barnene har sagt at de har glemt den; men det tør vel være at forældrene har manglet mat.»

Lærer¹ i Hyllestad (Nedenes amt) skriver: «At dyrtiden har hat uheldig indflydelse paa ernæringsforholdene hos barn, kan ikke bortforklares. Som lærer har jeg lagt merke til at barn som kommer fra hjem som bruker kaffe istedenfor melk og margarin istedenfor smør og kjøt, har vanskelig for at sitte 3 timer uten mat.»

¹ formand i arbeiderpartiet.

Man skal ogsaa referere en udtalelse til den anden kant. En lærer i Selbu skriver: «Som lærer har jeg iagttat barnenes nistemat, og jeg kan svare at selv fra de tarveligste hjem har jeg ikke kunnet merke nogen mangel. Fint brød med paalæg og melk er de flestes nistemat. Nogen underernæring er der ikke tale om. Klær og sko er meget gode. Jeg var lærer her i sidste halvdel av 60-aarene. 1867 var et totalt uaar. Da var det mangen gang ondt at se hvor daarlig deres mat var, og hvor bleke og forfrosne de saa ut.»

Det var imidlertid ogsaa av betydning at faa oplysninger om hvorvidt dyrtiden har hat nogen indflydelse paa ernæringsforholdene og sundhetsforholdene forøvrig i sin almindelighet paa stedet. Der blev derfor opstillet følgende spørsmål:

Har dyrtiden virket til underernæring, eller kan det sies at den direkte eller indirekte virker til skade for sundheten (f. eks. ved sammenstuvning av mange personer i faa rum)?

Det overveiende antal uttalelser gaar ut paa at dyrtiden ikke har hat nogen saadan virkning. Dog er der ogsaa endel som besvarer spørsmålet bekræftende. Det fremgaar dog tydelig at nogen almindelig underernæring forekommer ikke. Det nævnes at der kan forekomme tilfælde, særlig i fattige familier og arbeiderfamilier med mange barn. Flere fremholder at mange nu lever paa daarligere kost (kaffe og brød istedenfor kjøt, melk o. s. v.), og dette kan delvis lede til underernæring. I lengden kan saadan kost virke skadelig paa sundheten. Fra enkelte steder berettes saaledes om tiltagende sykelighet, og dette kan antagelig tilskrives kostholdet.

I noen enkelte uttalelser nævnes ogsaa daarlige boligforhold, idet man indskrænker sig for at spare brændsel. Som grund angives imidlertid ogsaa den almindelige husnød (i distrikter nær byer).

Man stillet ogsaa et direkte spørsmål om der var nogen nødtilstand:

Kan det sies at dyrtiden har ført til at der er nødtilstand? I tilfælde angi de kredser som dette gjælder.

Spørsmålet er overveiende besvaret med nei. Dog er der enkelte som nævner at nødtilstand kan forekomme.

Man skal referere disse tilfælde for hvert amt.

Smaalenene. Lærer i Id, fattigstyret paa Hvaler og herredskassereren paa Kraakerøy skriver at der har været nødtilstand blandt stenhuggere. Opsynsmand i Borge: Der hersker nød blandt fattigunderstøttede og arbeidsudygtige.

Akershus. Lærer i Asker: Der er nød blandt dem som blir fritat for skat, men ikke forlanger understøttelse.

Kristians amt. Lærer i Lom: Nød forekommer blandt gamle og syke, likeledes hos store familier. Lærer i Torpen: Der er kun nødtilstand et enkelt sted.

Hedemarken. Fattigstyret i Trysil: Der er nød blandt «pauvres honteux». En ubenævnt i Vang: Der hersker delvis nød blandt arbeidere.

Buskerud. Ordføreren i Modum: Nød har forekommet, men den er avhjulpet i al stilhet av provianteringsraadet. Fra Aal og Lier opplyses det at større arbeiderfamilier, gamle folk og lærere lever paa grænsen av nød.

Jarlsberg og Larvik. Ubenævnt i Tjølling: Der er maaske nød tilstede blandt de mindst arbeidsføre.

Bratsberg. Ingen uttalelser om nød.

Nedenes. Ordføreren i Hyllestad: Det maa sies at være nød naar der maa gives avkald paa levnedsmidler som før ansaaes nødvendige i husholdningen. Lærer sammesteds: Der er nød blandt arbeidere.

Lister og Mandal. Ordføreren og 3 lærere i Vanse: Der er nød blandt arbeidere med stor familie, folk paa fast gage og blandt gamle som skal leve av sine sparepenger.*

Stavanger. Ordføreren i Sogndal: Der hersker nød blandt lærerne. Hvis ikke landslærerne hadde faat kredit, hadde mange av dem sultet. Lærer i Lister: Mange kjæmper fortvilet, men søker at skjule det.

Søndre Bergenhus. Her nævnes alene for et enkelt herred vanskeligheter, som dog skyldes specielle forhold.

Nordre Bergenhus. Ubenævnt i Hafslo: Tildels blandt gamle som ikke vil ha fattighjælp. Gaardbruker i Leikanger: Enkelte familier med svakelig forsørger. Ubenævnt i Lavik: Enkelte smaabrukere med stor familie. Herredskasserer i Askvold: Et tilfælde; kirkesanger sammesteds: Enkeltvis. Fattigstyret i Naustdal: Enkelte pauvres honteux; lærer sammesteds: Hos folk med knap løn.

Romsdalen. Ubenævnt i Vannelven: Enker og mindre arbeidsføre «paa grænsen». Lærer i Bremsnes: Der hersker nød i hjem hvor forsørgeren er borte. Lærer i Trænen: Enkeltvis.

Søndre Trondhjem. Jernbaneingeniør paa Støren: Hos enkelte av de lavestlønnede funktionærer ved anlægget som har stor familie og ingen sparepenger, maa der sies at være nød; ialfald økonomiske sorger. Fattigstyret paa Ørlandet: Muligens enkelte tilfælde. Ubenævnt i Strinden: Enkelte i det bymæssig bebyggede strøk. Fattigstyret: Trangen er avhjulpet.

Nordre Trondhjem. Ubenævnt i Værdalen: Der hersker nød blandt store arbeiderfamilier. Gaardbruker i Verran: Da fisket har slaat feil har nøden meldt sig i mange fiskerhjem, saa fattigvæsenet maa træde støttende til. Tilsynsmand for Riksforsikringsanstalten i Inderøen: Der forekommer nød blandt smaabrukere, hjemmefiskere og enkelte haandverkere.

Nordland. Gaardbruker fra Stamnes: Enker med eget hus og barn at forsørge har hat svært ondt for brænde og frøs meget sidste vinter. Fra Nesna uttales at der antagelig hersker nød blandt arbeidssvake gamle.

Tromsø. Ubenævnt i Lenvik: Der forekommer tilfælde med nød i

fjeldbygdene. Herredskasserer i Bardu: Der er nød blandt enkelte familier som ikke vil ha fattigunderstøttelse.

Fra Finmarken er der flere uttalelser som gaar ut paa at nødtilstand forekommer i enkelte tilfælde; men det fremholdes ogsaa delvis at den er blit avhjulpet av fattigvæsenet eller ved gaver. Fattigstyret i Kistrand skriver at der hersker nød blandt arbeiderbefolkningen i indre del av Porsangerfjorden.

Søkningen efter fattigunderstøttelse er uttryk for om der er særlige vanskeligheter. Man stillet derfor op et spørsmal herom:

Er der større søkning efter fattigunderstøttelse nu mot før dyrtiden, og har De indtryk av at det er dyrtiden som har bragt folk til at søke understøttelse, eller vilde de sandsynligvis ha søkt understøttelse under alle omstændigheter?

Det er fattigstyrenes uttalelser som her er av særlig betydning.

Nedenfor er git en oversigt over antal besvarelser.

	Antal herreder.	
	Ikke større søkning.	Større søkning.
Smaalenene	15	4 (2)
Akershus	16	6
Kristians	19	4 (1)
Hedemarken	16 (1)	5 (1)
Buskerud	13	5 (1)
Jarlsberg og Larvik	12	2
Bratsberg	16	6
Nedenes	21 (1)	2 (1)
Lister og Mandal	19 (1)	2
Stavanger	30 (1)	1
Søndre Bergenhus	27	2
Nordre Bergenhus	15	7
Romsdalen	27	7
Søndre Trondhjem	20	10
Nordre Trondhjem	28	7
Nordland	17	12
Tromsø	7	5
Finmarken	4	8

I parentes er opført de fattigstyrer som uttaler sig under tvil. De allerfleste har svaret at søkningen ikke er større, og mange av de øvrige uttaler at økningen ikke er av stor betydning.

Til herredskassererne rettet man et særskilt spørsmal angaaende skatteindbetalingen:

*Er der merket nogen vanskelighet blandt folk med at faa ind skattene?
Hvilke indtægtsklasser og hvilke livsstillingsklasser gjælder dette særlig?*

Antal herredskasserere som har svaret:

	ja.	nei.
Smaalenene	9	10
Akershus	6	10
Kristians	12	4
Hedemarken	5	5
Buskerud	10	2
Jarlsberg og Larvik	10	1
Bratsberg	10	11
Nedenes	21	2
Lister og Mandal	14	2
Stavanger	17	4
Søndre Bergenhus	13	8
Nordre Bergenhus	14	3
Romsdalen	19	3
Søndre Trondhjem	21	3
Nordre Trondhjem	15	2
Nordland	11	13
Tromsø	4	5
Finmarken	3	5

De fleste uttaler at der ikke er særlige vanskeligheter med inndrivelsen; men det er dog flere som har gjort den motsatte erfaring. Det gjælder smaabrukere, arbeidere og fastlønnede.

Man skal dernæst undersøke forholdene i byene.

Besvarelserne til det første spørsmål om befolkningens økonomiske stilling gaar gjennomgaaende ut paa at de næringsdrivende, handlende o. s. v. har faat sine indtægter saaledes forøket at de ikke trykkes av dyrtiden. For arbeidernes vedkommende sondres der ofte mellem løsarbeidere og faste arbeidere, som fabrikarbeidere o. s. v. For de førstes vedkommende hævdes det at indtægtene har holdt skridt med prisstigningen, mens dyrtiden har gjort det vanskeligere at greie sig for de faste arbeidere — særlig saadanne som har stor familie. For sjøfolk og fiskere betegnes forholdene som bra.

Fastlønnede funktionærer, saavel i privat som offentlig tjeneste, trykkes derimot av dyrtiden, og særlig de i underordnede stillinger.

Smaahandlende og mindre haandverkere nævnes ogsaa i enkelte uttalelser som daarligere stillet paa grund av dyrtiden.

De daarligst stillede er dog gamle folk med nedsat arbeidsevne, enker med barn (i Kristiania nævnes som eksempel vaskekoner), pensionerte, syke o. s. v.

Uttalelserne fra kjøbmændene (64 bykjøbmænd) er noksaa forskjellige. Enkelte skriver at kjøpeevnen er uforandret, mens andre sier at den er sunket. Nogen uttaler ogsaa at den er steget, og særlig nævnes her løsarbeidere. For de fastlønnede betegnes kjøpeevnen som sunket. Offentlige funktionærer nævnes i denne forbindelse av flere kjøbmænd. Der er forøvrig mange som skriver at forholdene er uforandret for «alle».

Der er uttalelser fra 25 kooperative foreninger. Medlemmene bestaar hovedsagelig av arbeidere, men ogsaa av funktionærer. Der er gjennomgaaende bare én uttalelse fra hver by. Besvarelserne gaar i de fleste byer ut paa at kjøpeevnen er sunket for arbeiderne, mens den i andre byer betegnes som uforandret. Kjøpeevnen for funktionærene betegnes som nedsat.

Spørsmaal om forbrukets omlægning.

Svarene fra byene gaar ogsaa næsten enstemmig ut paa at forbruket har maattet innskrenkes. Særlig har innskærnkningene gaat ut over kjøtmaten. Desuten nævnes bl. a. smør, melk, ost, egg o. s. v. Som erstatningsvarer nævnes i første række fisk; videre margarin, brød, poteter, kaffe o. s. v.

Spørsmaal om gjeldsstiftelse.

Besvarelserne er sterkt varierende. Der er mange uttalelser baade for og imot. Næsten alle kjøbmænd uttaler dog at de ikke har merket forøkede betalingsvanskeligheter blandt folk. Her spiller imidlertid det moment ind som er nævnt tidligere, nemlig at der forlanges mere kontant betaling. De som ikke kan betale maa derfor innskærnke sine indkjøp.

Spørsmaal om hvilken prisstigning har været mest trykkende.

I byene nævnes ved siden av mat i næsten alle uttalelser ogsaa brændsel. Dernæst klær og skotøi. Stigningen i husleien spiller ikke saadan rolle.

Spørsmaal om ernæringstorholdene for barn.

De fleste skriver at dyrtiden ingen uheldig indflydelse har hat. Dog er der et stort antal besvarelser som gaar i motsat retning. Men det synes dog som om de fleste ikke sigter til nogen alvorlig indvirkning. Mange skriver at de tror barnene faar for litet melk. Forøvrig er der adskillige som uttaler sig med forbehold. Ser man bare paa lærernes uttalelser, saa gaar ogsaa disse i forskjellig retning. Majoriteten uttaler dog at de ikke har merket nogen skadelig indflydelse.

Spørsmaal om underernæring og andre sundhetsskadelige virkninger.

De fleste besvarelser gaar ut paa at dyrtiden ikke har ledet til nogen underernæring. Dog er der endel som uttaler sig i anden retning. De fleste av disse sigter dog ikke til nogen mere almindelig underernæring. Det nævnes at tilfælde kan forekomme blandt fattige, arbeidsuføre o. s. v. og i familier med stor barneflokk. Forøvrig fremholdes det at det nuværende kosthold for mange ikke gir en saa kraftig ernæring som strengt arbeide kræver. Det kan nok da sies at man befinner sig paa grænsen av underernæring. Nogen faa hævder imidlertid at dyrtiden har ledet til en mere almindelig under-

ernæring. Stadslæggen i Fredrikshald skriver saaledes: Her er vistnok gjennemgaaende megen underernæring. Blodmangel er en forfærdende hyppig sygdom ogsaa hos voksne, hvad der sikkert ogsaa hænger sammen med at hele bydele gjennemgaaende har ualmindelig slette boligforhold.

Stadsfysikus i Fredrikstad skriver: Ja, sikkert i vid utstrækning.

Fattigstyret i Drammen: Dyrtiden har virket til underernæring og direkte til skade for sundheten for en stor del av befolkningen.

Sanitetsforeningen i Narvik: Man kan vistnok sikkert gaa ut fra at der i mange hjem foreligger virkelig underernæring, og at dyrtiden har øket vanskelighetene ved de allerede før uheldige boligforhold i byen.

Spørsmål om dyrtiden har ledet til nødtilstand.

Det overveiende antal besvarelser gaar ut paa at saa ikke er tilfælde. Man skal referere de uttalelser som gaar i anden retning.

Kristiania. Indremissionen: Gamle som lever av fattigvæsenets midler. Der er det nødtilstand til det yderste.

Lærer: Nødtilstand hos funksjonærer med liten fast gage og stor familie samt mindre erhvervsdygtige og pensionerte.

Lærer: Enslige gamle og enker med mange barn.

Lærer: Folk paa smaa faste gager.

Lærer: Blandt fastlønnede folk og pensionister.

De uttalelser som foreligger fra fattigforstandere, gaar ut paa at dyrtiden ikke kan sies at ha ledet til egentlig nødtilstand; men forholdene betegnes som meget daarlige for mange familier.

Drammen. Formand i Drammens arbeiderparti: Paa grænsen av nødtilstand for enker med barn, delvis arbeidsudygtige forsørgere, daarligst avlønnede arbeidere, samt fastlønnede funksjonærer med lav gage.

Lærer: Blandt fastlønnede funksjonærer, embedsfolk og tildels blandt tariffbundne arbeidere.

Lærer: Folk paa snau fast løn.

Lærer: Stor familie og forsørgeren fastlønned.

Fattigstyret: Paa grænsen av nødtilstand. Se videre uttalelse fra formanden i arbeiderpartiet.

Fredrikshald. Lærer: Nødtilstand blandt ubemidlede enker med barn og mindre arbeidsføre.

Sarpsborg. Sanitetsforeningen: Nødtilstand blandt fastlønnede med liten løn og fattigunderstøttede som ikke har faat større bidrag.

Fredrikstad. Formanden i konservative arbeiderforening: Nød kun der hvor der er støtt sykdom og ulykkestilfælde til. Det samme uttales fra sanitetsforeningen paa Moss.

Drøbak. Fattigstyret uttaler at der er nød blandt «pauvres honteux».

Holmestrand. Nødtilstand blandt arbeidere og fastlønnede.

Horten. Sanitetsforeningen: Kun hvor der er langvarig sygdom er der nødtilstand; sykekassebidrag eller kommunal hjælp forslaaer litet naar alt er saa dyrt.

Lillehammer. Ubenævnt: Blandt pensionister og de som er paa en daarlig fast gage.

Gjøvik. Ligningsnævnets formand: Blandt de lavest lønnede arbejdere og fastlønnede funktionærer.

Arendal. Redaktør: Mange mennesker som før var paa grænsen av nødtilstand, er nu kommet over grænsen. At nogen absolut mangler mat kjendes ikke, men den tarvelige levemaate er blit endnu tarveligere.

Kristiansand. Formand i sanitetsforening: Der kan være nød hos mange familier paa fast gage. Uttalelse fra bestillingsmand gaar i samme retning.

Farsund. Sanitetssøster: Der er muligens nødtilstand for fleres vedkommende.

Flekkelfjord. Lærer: For ubemidlede som har liten arbeids- og erhvervsevne, og som kvier sig for at bli det offentlige til byrde, er tilstanden meget trykkende.

Stavanger. Stadsfysikus: For den ubemidlede husvilde del av befolkningen, som maa bo i offentlige lokaler. Lærerinde: Der er nødtilstand især i familier med mange barn hvor forsørgeren har fastlønned stilling. Lønningene har her, saavidt mit kjendskap rækker, ikke paa langt nær holdt skridt med prisstigningen paa livsfornödenheter. Ligningschefen: Da lønningene gjennomgaaende er steget inden alle samfundslag, tror jeg neppe at dyrtiden kan sies at ha ført til nødtilstand. Undtagelser gives der dog vistnok.

Florø. Helseraadet: Der er tildels nødtilstand blandt arbeiderklassen paa grund av boligmangel.

Stenkjær. Ordføreren: Der hersker delvis nødtilstand blandt folk som underholdes av fattigvæsenet.

Narvik. Der er her 6 uttalelser om nød. Der nævnes fastlønnede arbejdere og funktionærer. Fattigstyret skriver: I de fleste hjem av befolkningslag som kommunale funktionærers og arbeideres, føres nu en husholdning som under almindelige forhold i fattigunderstøttede hjem. Særlig gjælder dette hjem hvor arbejdere ved jernbanen, Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolags bedrifter avlønnes med kr. 4.00 pr. dag. Bestaar saadanne familier av 5—8 personer, saa vil lønnen række til to meget sparsomme maaltider. Naar den skal række til mat og husleie, faar ingen av familiemedlemmene nogen gang gaa mæt fra bordet.

Hammerfest: Formand i arbeider- og fiskerforening: Delvis blandt fastlønnede.

Vadsø: Formand i arbeider- og fiskerforening: Enkelte tilfælde; spesielt familier med mange barn.

Spørsmål om større søkning etter fattigunderstøttelse.

Fattigstyret i Sarpsborg, Gjøvik, Hønefoss, Mosjøen (forbausende at ikke større), Narvik, Vadsø (vinteren 1914—15, men ikke senere) besvarer spørsmålet bekræftende. I Kristiania skriver fattigforstanderne i Oslo, Piper-viken og Vaterland at søkningen ikke er større, mens de øvrige forstandere paa østkanten skriver at det bare er enkelte familier med mange barn som har søkt hjelp paa grund av dyrtiden.

I Drammen gaar ogsaa uttalelserne i forskjellig retning (3 svarer ja og 1 nei); likeledes i Sandefjord, Kristiansand, Bodø og Tromsø.

I de øvrige byer uttales det at søkningen ikke er øket.

Spørsmål om skattebetalingen.

Kæmneren i Fredrikstad: Det er vanskeligere at betale skatten for alle undtagen jobbere og velstillede.

Kæmneren i Kristiania: Det er vanskelig særlig for de fastlønnede og arbeidere inden visse arbeidsgrener, f. eks. tekstilindustrien.

Hamar: Gjennemgaaende alle.

Hønefoss: Særlig arbeidere, men ikke i nævneværdig grad.

Kongsberg: For personer med indtægt under 2000 kr. og stor familie, særlig løsarbeidere og fastlønnede.

Brevik: For fabrikarbeidere.

Porsgrund: Restanserne er større end vanlig. Særlig vanskelig for arbeiderklassen og middelklassen.

Stavanger: Med undtagelse av dem som er interessert i skibsfarten og hermetikindustrien merkes der paa det nærmeste overalt vanskeligheter. Særlig fastlønnede.

Bergen: Særlig fastlønnede under 2000 kr. i indtægt (skattefogden skriver under 3000 kr.).

Florø: For lærere og midlere skatydere.

Stenkjær: For arbeidere med antagen indtægt op til 1200 à 1300 kr.

Bodø og Mosjøen: Særlig for fastlønnede og arbeidere.

Narvik: For arbeidere.

Vardø: For fastlønnede og smaa fiskere.

De øvrige kæmnere som har uttalt sig, skriver at de ingen forøkede vanskeligheter har merket.

Denne enquête blandt kommunale institutioner, lærere, kjøbmænd o. s. v. viser attsaa at forholdene under dyrtiden har utviklet sig meget forskjellig for de forskjellige kredser av befolkningen. Det fremgaar at der er store grupper som har øket sin velstand og lever bedre end før, mens andre har maattet slaa av paa sine fordringer for at klare sig. Dette gjælder tydeligvis det store gros av arbeidere (faste arbeidere, som industriarbeidere o. s. v.) og

størstedelen av funktionærene. Dette stemmer med de resultater som husholdningsundersøkelsen viste. Dog fremgaar det at der er grupper av arbeidere som har kunnet opretholde sin levetot eller endog hæve den. Dette gjælder mange ikke tariffbundne arbeidere, som løsarbeidere o. s. v.

Dyrtiden har dog vistnok virket til innskrænkning for de allerfleste; men den har ikke virket saa sterkt at der kan tales om nogen mere almindelig underernæring eller nødtilstand. Saadanne tilfælde forekommer dog, og der er mange som har maattet innskrænke sig saa meget at de befinner sig paa grænsen av nød.

Som tidligere oplyst gjælder disse oplysninger for høsten 1916, og det er derfor sandsynlig at den senere fortsatte sterke prisstigning yderligere har forværret stillingen.

Tabel I. Oversigt over antal husholdningsregnskaper fordelt efter hovedpersonens livsstilling.

	Over- ordnede off. og private funktio- nærer, selv- stændig nærings- drivende o. s. v.	Folke- skole- lærere.	Under- ordnede off. og komm. funktio- nærer.	Under- ordnede handels- funktio- nærer.	Spor- vogns- konduk- tører og førere.	Fabrik- og haand- verks- arbej- dere, lager- arbej- dere o. s. v.	Løs- arbej- dere, dag- arbej- dere o. s. v.	Øvrige.	Til- sammen.
Kristiania	13	1	24	6	6	63	3	1	117
Bergen	8	4	20	5	3	33	1	-	74
Trondhjem	3	1	15	5	3	26	2	2	57
Kristiansand	2	-	12	4	-	15	-	-	33
Drammen	10	1	9	-	1	13	-	-	34
Hamar	1	-	3	1	-	19	-	-	24
Kongsberg	1	-	3	-	-	3	-	-	7
Smaalensbyer	10	9	15	2	-	36	5	-	77
Larvik, Skien, Arendal	5	2	7	1	-	34	1	-	50
Stavanger	8	2	9	3	-	22	-	-	44
Aalesund, Molde, Kristiansund	3	1	2	7	-	12	3	-	28
Bodø, Narvik, Tromsø, Hammerfest	13	-	5	1	-	21	4	2	46
Notodden, Rjukan, Odde	-	-	-	-	-	21	1	-	22
Sulitjelma, Kirkenes	-	-	-	1	-	15	-	-	16
Østlandet ¹	-	5	2	-	-	3	4	-	14
Sør- og Vestlandet ¹	-	-	2	-	-	2	-	-	4
Nordenfjeldske ¹	-	2	2	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	77	28	130	36	13	338	24	5	651

¹ Paa landet.

Tabel 2 a. Gjennomsnittlige utgifter pr. forbruksenhet pr. måned

Nr.		Kristiania.					
		167—207 kr.		208—249 kr.		250—332 kr.	
		1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
1	Antal husholdninger	26	23	8	23	10	12
2	Gjennomsnittlig antal forbruksenheter.	2,75	2,63	3,01	3,07	3,66	3,49
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
3	Samlede utgifter	65.80	68.59	74.20	75.24	77.98	79.67
4	I. Matvarer	28.59	40.66	31.02	39.61	28.45	44.24
5	A. Kjøttmat	5.53	7.45	5.09	6.15	5.43	6.61
6	Ferskt kjøt	2.14	1.86	1.85	1.12	2.22	1.20
7	Salt og tørket kjøt	0.17	0.36	0.23	0.51	0.13	0.30
8	Flesk (salt og ferskt)	1.10	2.02	0.80	1.99	1.32	1.67
9	Kjøtdeig og pølser	1.17	1.90	1.38	1.36	1.07	2.38
10	Opskjær, paalæg	0.58	0.64	0.44	0.50	0.40	0.48
11	Andre kjøtvarer	0.32	0.46	0.34	0.42	0.28	0.26
12	Kjøthermetik	0.05	0.21	0.05	0.25	0.01	0.32
13	B. Fiskemat	1.64	2.86	1.67	2.71	1.64	3.12
14	Makrel	0.30	1.14	0.43	0.76	0.29	0.89
15	Anden fersk fisk	0.35	0.29	0.28	0.38	0.44	0.69
16	Sild (fersk og saltet)	0.18	0.43	0.17	0.43	0.11	0.34
17	Smaasild	0.04	0.24	0.01	0.08	0.03	0.15
18	Salt torsk	0.07	0.04	0.08	0.08	0.04	0.08
19	Anden salt fisk	0.01	0.18	0.00	0.02	0.02	-
20	Tørket og røket fisk	0.11	0.09	0.16	0.22	0.23	0.30
21	Fiskevarer	0.12	0.10	0.15	0.08	0.17	0.09
22	Hermetiske fiskeboller	0.31	0.23	0.28	0.29	0.10	0.31
23	Anden fiskehermetik	0.14	0.12	0.10	0.34	0.18	0.26
24	Skaldyr	0.01	-	0.01	0.03	0.03	0.01
25	C. Melk, smør, ost, egg	10.33	13.15	11.17	12.54	10.52	14.44
26	Nysilet melk	2.33	2.71	2.75	1.97	2.14	3.60
27	— — til reducert pris	-	0.62	-	0.65	-	0.47
28	Skummet melk	0.61	0.94	0.41	0.99	0.51	0.57
29	Anden melk	0.03	0.94	0.07	0.58	0.01	0.06
30	Fløte	1.28	0.83	1.26	0.78	1.19	0.88
31	Smør	1.54	0.93	1.73	1.78	2.29	0.85
32	Margarin	2.44	3.97	2.70	3.26	2.13	5.17
33	Fett	0.06	0.01	0.16	0.05	0.07	0.01
34	Ost	1.28	1.39	1.29	1.25	1.35	1.55
35	Egg	0.76	0.81	0.80	1.23	0.83	1.28
36	D. Brød, mel, gryn	5.23	8.07	5.53	7.50	5.00	8.19
37	Husholdningsbrød (finsigtet)	2.90	3.64	2.56	2.82	2.79	3.45
38	Sammalt brød (grovbrød, landsbrød)	-	0.87	-	1.56	-	1.42
39	— — av hvete (kneippbrød)	-	0.02	-	0.08	-	0.18
40	Andet brød	0.29	0.58	0.36	0.41	0.18	0.48
41	Hvetebrød	0.29	0.47	0.21	0.72	0.24	0.28
42	Kaker og smaabrød	0.66	0.84	0.84	0.77	0.70	0.89
43	Mel	0.79	1.25	1.16	0.89	0.73	1.00
44	Gryn	0.30	0.40	0.40	0.25	0.36	0.49

1912/13 og i august 1916 for familier med samme utgiftsbeløp.

<i>Bergen.</i>				<i>Trondhjem.</i>				<i>Kristiansand.</i>		<i>Hamar.</i>		Nr
146—207 kr.		208—332 kr.		146—207 kr.		100—207 kr.		100—250 kr.		125—207 kr.		
1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13	1916.	1912/13	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	
8	20	4	11	7	12	11	18	9	15	4	8	1
2.71	2.64	3.95	3.82	3.59	3.75	3.35	3.36	3.01	2.99	3.88	3.24	2
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
66.70	68.11	67.85	65.69	48.49	50.52	50.67	53.07	57.62	58.10	47.60	47.48	3
26.54	40.74	26.99	35.51	21.44	28.54	22.38	29.90	24.58	36.11	19.70	34.52	4
3.34	6.63	3.73	5.08	3.66	4.17	3.79	4.52	3.94	4.25	3.72	4.64	5
1.63	2.19	1.90	1.39	1.51	0.93	1.75	0.86	2.24	1.87	1.79	1.22	6
0.08	1.65	0.07	1.13	0.09	0.18	0.07	0.16	0.36	0.45	0.00	0.18	7
0.43	1.04	0.68	0.81	0.57	1.22	0.61	1.52	0.49	0.46	1.04	1.80	8
0.93	1.22	0.82	1.12	1.29	1.59	1.19	1.65	0.55	1.06	0.61	1.01	9
0.22	0.45	0.15	0.47	0.13	0.18	0.12	0.25	0.19	0.20	0.07	0.10	10
0.05	0.08	0.09	0.16	0.05	0.07	0.03	0.08	0.11	0.09	0.15	0.33	11
-	-	0.02	-	0.02	-	0.02	-	0.00	0.12	0.06	-	12
2.26	4.39	1.52	3.86	1.45	2.50	1.49	2.76	1.39	2.74	0.69	2.43	13
0.33	0.50	0.15	0.40	-	0.01	-	0.04	0.32	1.28	0.08	0.27	14
0.86	1.28	0.74	1.90	0.51	1.05	0.63	1.17	0.52	0.83	0.17	0.40	15
0.19	0.42	0.11	0.29	0.34	0.67	0.31	0.74	0.07	0.04	0.09	0.79	16
0.02	0.27	0.05	0.25	-	0.03	-	0.02	-	-	0.00	-	17
0.25	0.90	0.05	0.15	0.13	0.35	0.11	0.37	0.02	0.16	0.00	0.13	18
0.14	0.22	0.03	0.13	0.28	0.18	0.24	0.19	0.03	-	-	0.20	19
0.06	0.15	0.10	0.07	0.01	0.04	0.02	0.05	0.10	0.04	0.01	-	20
0.29	0.49	0.21	0.59	0.12	0.07	0.11	0.10	0.16	0.32	0.18	-	21
-	0.14	0.01	0.02	0.02	-	0.04	-	0.09	0.06	0.10	0.60	22
0.10	0.02	0.07	0.05	0.04	0.10	0.03	0.08	0.06	0.01	0.06	0.04	23
0.02	-	0.00	0.01	-	-	-	-	0.02	-	-	-	24
9.43	12.21	9.47	10.86	6.92	9.31	7.39	9.62	9.12	11.81	7.52	11.88	25
2.31	3.62	3.16	2.30	0.79	1.47	0.77	1.48	1.87	1.88	1.55	4.25	26
-	1.20	-	0.56	-	-	-	-	-	-	-	-	27
0.44	0.07	0.00	0.23	1.28	1.38	1.27	1.34	0.58	1.21	0.67	0.74	28
0.13	0.29	0.19	0.27	0.01	0.01	0.01	0.01	0.13	0.30	0.12	0.17	29
0.97	0.72	0.32	0.78	1.35	1.62	1.58	1.66	0.88	1.37	1.38	0.38	30
1.37	0.26	1.87	0.43	0.66	0.41	0.92	0.45	1.99	1.54	0.26	0.55	31
2.57	3.91	2.59	4.13	1.81	2.81	1.78	3.05	2.31	4.11	2.18	3.55	32
0.11	0.04	0.06	0.02	0.05	0.05	0.05	0.04	0.05	0.01	0.13	0.10	33
1.01	1.59	0.64	1.76	0.72	1.09	0.72	1.20	0.73	0.72	0.81	1.51	34
0.52	0.51	0.64	0.38	0.25	0.47	0.29	0.39	0.58	0.67	0.42	0.63	35
5.52	8.27	5.64	7.21	5.30	6.73	5.24	6.81	5.34	7.48	4.07	8.34	36
3.53	3.23	2.28	2.39	2.43	0.41	2.23	0.68	1.51	0.88	1.25	1.85	37
-	0.92	-	0.62	-	1.28	-	1.57	-	2.38	-	0.91	38
-	0.28	-	1.15	-	0.65	-	0.64	-	0.37	-	-	39
0.13	1.56	0.48	0.85	0.25	0.85	0.26	0.76	2.19	0.61	0.14	0.32	40
0.23	0.36	0.32	0.22	0.07	0.24	0.06	0.19	0.26	1.05	0.19	0.03	41
0.91	0.83	0.96	0.89	0.84	1.32	1.01	1.17	0.64	0.85	0.53	0.70	42
0.43	0.72	1.38	0.75	1.35	1.70	1.33	1.50	0.36	0.72	1.69	4.12	43
0.29	0.37	0.22	0.34	0.36	0.28	0.35	0.30	0.38	0.62	0.27	0.41	44

Tabel 2 a (forts.). Gjennomsnittlige utgifter pr. forbruksenhet pr.

Nr.		Kristiania.					
		167—207 kr.		208—249 kr.		250—332 kr.	
		1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
45	E. Grønsaker, frugt, bær	1.97	3.89	2.65	4.94	1.88	6.08
46	Poteter	0.57	1.36	0.58	1.02	0.49	1.08
47	Andre Grønsaker	0.43	0.82	0.50	0.93	0.48	1.27
48	Frugt og bær, saft	0.97	1.71	1.57	2.99	0.91	3.73
49	F. Kolonialvarer	3.21	5.01	3.73	5.16	3.06	5.51
50	Sukker	1.32	2.82	1.83	3.42	1.42	3.26
51	Sirup	0.11	0.20	0.14	0.08	0.11	0.10
52	Kaffe	1.46	1.60	1.37	1.25	1.15	1.57
53	Sundhetskaffe	0.01	0.04	-	-	0.01	-
54	Te	0.03	0.05	0.04	0.05	0.10	0.07
55	Chokolade, kakao	0.17	0.14	0.25	0.20	0.13	0.26
56	Krydderier	0.11	0.16	0.10	0.16	0.14	0.25
57	G. Andre matvarer	0.05	0.04	0.05	0.03	0.07	0.04
58	H. Mat ute	0.63	0.19	1.13	0.58	0.85	0.25
59	II. <i>Drikkevarer og tobak</i>	1.52	1.54	0.86	1.57	1.71	1.11
60	Vøtterøl, selters o. s. v.	0.19	0.21	0.15	0.33	0.21	0.34
61	Øl	0.27	0.34	0.07	0.40	0.35	0.21
62	Brøndevin	0.59	0.15	0.23	0.36	0.58	0.15
63	Vin og øl ute	0.14	0.25	0.00	0.06	0.06	0.06
64	Vin	0.06	-	0.03	0.08	0.14	0.08
65	Tobak	0.27	0.59	0.38	0.34	0.37	0.27
66	III. <i>Beklædning</i>	9.92	6.78	11.25	8.77	12.61	10.80
67	Klær	7.56	3.56	8.43	4.76	9.19	3.87
68	Skotøi, anskaffelser	1.44	1.93	1.55	2.15	2.04	5.41
69	Skoreparasjoner	0.92	1.29	1.27	1.86	1.38	1.52
70	IV. <i>Husleie</i>	10.67	7.83	10.49	9.82	10.65	10.24
71	V. <i>Lys og brænde</i>	3.29	3.68	3.76	2.63	3.63	3.23
72	VI. <i>Vask og renlighet</i>	1.14	1.30	1.71	1.17	1.58	1.15
73	VII. <i>Anskaffelser av inventar o. s. v.</i>	1.12	1.31	0.71	2.53	1.87	1.20
74	VIII. <i>Helsepleie</i>	0.75	0.34	1.23	0.59	2.52	0.16
75	IX. <i>Tjenerhold</i>	0.48	0.19	0.01	0.06	2.05	0.49
76	X. <i>Foreningskontingent</i>	0.95	1.24	0.55	0.82	0.43	0.76
77	XI. <i>Forsikringspræmie</i>	1.47	0.58	3.41	1.36	4.13	1.09
78	XII. <i>Skatter</i>	1.05	0.80	1.43	2.63	1.42	0.69
79	XIII. <i>Gaver</i>	0.69	0.26	1.61	0.22	0.74	0.33
80	XIV. <i>Bøker, aviser, skolegang, skrivesaker</i>	0.91	0.35	1.54	1.28	2.08	2.11
81	XV. <i>Fornøielser</i>	0.65	0.15	0.97	0.38	0.65	0.31
82	XVI. <i>Lotteriutgifter</i>	0.30	0.01	0.19	0.10	0.38	0.27
83	XVII. <i>Reise- og fragtutgifter</i>	1.94	1.45	2.85	1.53	2.47	1.28
84	XVIII. <i>Iøvrig</i>	0.36	0.12	0.61	0.17	0.61	0.21

maaned i 1912/13 og i august 1916 for familier med samme utgiftsbeløp.

<i>Bergen.</i>				<i>Trondhjem.</i>				<i>Kristiansand.</i>		<i>Hamar.</i>		Nr.
146—207 kr.		208—332 kr.		146—207 kr.		100—207 kr.		100—250 kr.		125—207 kr.		
1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1.89	4.20	2.61	3.00	1.36	1.80	1.39	2.03	1.93	3.73	0.89	2.47	45
0.70	1.83	0.79	1.35	0.68	0.84	0.60	0.88	0.59	1.48	0.24	1.27	46
0.29	0.74	0.50	0.76	0.24	0.34	0.25	0.38	0.42	0.64	0.21	0.61	47
0.90	1.63	1.32	0.89	0.44	0.62	0.54	0.77	0.92	1.61	0.44	0.59	48
3.27	4.84	3.73	5.04	2.22	3.18	2.52	3.49	2.70	6.04	2.53	4.70	49
1.24	2.96	1.55	3.10	0.99	1.67	1.13	1.88	1.22	4.20	1.26	2.88	50
0.10	0.16	0.23	0.09	0.11	0.22	0.13	0.27	0.05	0.02	0.08	0.25	51
1.46	1.27	1.37	1.41	0.91	1.06	0.96	1.11	1.17	1.41	1.01	1.36	52
0.05	-	0.02	-	0.00	-	0.00	-	-	0.02	0.01	0.01	53
0.12	0.09	0.12	0.12	0.04	0.04	0.05	0.03	0.06	0.07	0.02	-	54
0.15	0.12	0.29	0.09	0.11	0.11	0.18	0.11	0.12	0.18	0.08	0.04	55
0.15	0.24	0.15	0.23	0.06	0.08	0.07	0.09	0.08	0.14	0.07	0.16	56
0.03	0.05	0.06	0.02	0.04	0.04	0.05	0.04	0.03	0.04	0.07	0.06	57
0.80	0.15	0.23	0.44	0.49	0.81	0.51	0.63	0.13	0.02	0.21	-	58
1.45	0.61	0.60	1.15	0.68	0.74	0.72	0.70	1.17	0.51	0.26	0.49	59
0.17	0.09	0.09	0.14	0.03	0.12	0.08	0.10	0.16	0.05	0.03	-	60
0.42	0.25	0.18	0.45	0.08	0.12	0.07	0.13	0.19	0.16	0.04	0.02	61
0.21	0.05	0.12	0.10	0.19	0.13	0.23	0.11	0.44	0.06	0.06	-	62
0.02	-	0.03	0.05	0.04	0.02	0.03	0.02	0.01	-	-	-	63
0.10	-	0.07	-	0.03	-	0.02	-	0.06	0.05	0.05	-	64
0.53	0.22	0.11	0.41	0.31	0.35	0.29	0.34	0.31	0.19	0.08	0.47	65
11.11	8.19	7.92	12.78	7.91	5.99	7.76	6.52	10.33	6.50	7.52	3.07	66
8.42	4.59	5.26	9.30	6.70	3.94	6.26	3.93	7.28	2.18	5.02	1.36	67
1.79	1.29	1.69	1.24	0.84	1.36	0.98	1.46	1.79	2.09	1.34	0.90	68
0.90	2.31	0.97	2.24	0.37	0.69	0.52	1.13	1.26	2.23	1.16	0.81	69
8.32	6.65	9.96	6.45	7.59	7.44	7.94	7.33	6.34	5.67	6.99	4.17	70
3.17	2.63	2.90	1.76	2.24	1.80	2.37	1.89	2.53	3.92	2.52	2.98	71
1.41	1.29	1.49	1.04	0.82	0.85	0.82	0.90	0.95	1.03	0.61	0.53	72
1.04	1.44	1.05	0.85	0.88	0.23	0.88	0.24	0.77	0.51	0.72	0.29	73
0.83	0.80	1.24	0.46	0.28	0.14	0.25	0.12	0.75	0.03	0.14	0.05	74
1.67	-	1.77	0.64	0.35	0.13	0.23	0.10	1.58	0.01	2.68	-	75
0.44	0.86	0.99	0.65	0.55	0.93	0.47	0.83	0.73	0.72	0.58	0.63	76
2.12	1.90	3.91	0.88	2.14	0.83	2.17	0.92	1.58	1.34	0.53	0.46	77
1.37	0.75	2.04	-	0.65	0.70	0.94	1.53	1.02	0.09	0.69	-	78
2.70	0.24	1.16	0.75	0.78	0.11	1.26	0.16	2.13	0.14	0.90	-	79
0.82	0.47	2.28	1.47	0.73	0.46	0.69	0.43	0.91	0.84	2.06	0.21	80
0.55	0.57	0.50	0.20	0.59	0.23	0.60	0.21	0.60	0.01	0.46	0.05	81
0.13	-	0.21	-	0.04	0.28	0.06	0.21	0.21	-	0.18	-	82
1.89	0.83	1.11	1.01	0.57	0.74	0.85	0.76	0.70	0.43	0.92	0.03	83
1.14	0.14	1.73	0.09	0.25	0.38	0.28	0.32	0.74	0.24	0.14	-	84

Tabel 2 b. Gjennomsnittlige mengder pr. forbruksenhet pr. maaned

Nr.		Mængdeenh.	Kristiania.					
			167—207 kr.		208—249 kr.		250—332 kr.	
			1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.
1	A. Kjøttmat	kg.	4.41	3.20	4.12	3.03	4.38	2.69
2	Ferskt kjøt	"	1.80	0.60	1.50	0.37	1.87	0.36
3	Salt og tørket kjøt	"	0.14	0.17	0.24	0.26	0.10	0.11
4	Flesk (ferskt og saltet).	"	0.72	1.01	0.56	1.16	0.93	0.90
5	Kjøtteig og pølser	"	0.95	0.65	1.12	0.52	0.88	0.75
6	Opskjær, paalæg	"	0.25	0.14	0.18	0.12	0.17	0.11
7	Andre kjøtvarer	"	0.51	0.53	0.48	0.48	0.42	0.31
8	Hermetisk kjøt	"	0.04	0.10	0.04	0.12	0.01	0.15
9	B. Fiskemat	"	3.28	4.55	3.06	3.65	3.07	4.53
10	Makrel	"	0.71	2.31	0.90	1.41	0.81	1.86
11	Anden fersk fisk	"	0.73	0.26	0.50	0.35	0.79	0.65
12	Sild (fersk, salt).	"	0.37	0.64	0.41	0.74	0.24	0.58
13	Smaasild	"	0.24	0.70	0.09	0.26	0.16	0.53
14	Salt torsk	"	0.17	0.08	0.19	0.20	0.08	0.18
15	Anden salt fisk	"	0.02	0.18	0.00	0.01	0.02	-
16	Tørket og røkt fisk	"	0.12	0.06	0.20	0.13	0.26	0.26
17	Fiskevarer	"	0.23	0.09	0.19	0.07	0.28	0.06
18	Hermetiske fiskeboller	"	0.50	0.17	0.45	0.23	0.17	0.24
19	Anden fiskehermetik	"	0.18	0.06	0.12	0.23	0.23	0.16
20	Skaldyr	"	0.01	-	0.01	0.02	0.03	0.01
21	C. Melk, smør, ost, egg							
22	Nysilt melk	liter	12.38	10.37	14.81	7.42	11.21	13.24
23	— — til reducert pris.	"	-	3.42	-	3.61	-	2.61
24	Skummet melk	"	8.55	8.07	5.77	8.72	7.15	4.95
25	Anden melk	"	0.41	3.41	0.59	1.15	0.15	0.11
26	Fløte	"	1.25	0.65	1.17	0.61	1.15	0.68
27	Smør	kg.	0.67	0.27	0.74	0.52	1.03	0.25
28	Margarin	"	1.76	2.16	2.02	1.80	1.55	2.85
29	Fett	"	0.05	0.01	0.17	0.03	0.07	0.01
30	Ost	"	0.93	0.64	1.01	0.58	1.04	0.69
31	Egg	stk.	8.66	4.80	9.24	7.60	9.49	7.07
32	D. Brød, mel, gryn	kg.	17.73	18.43	18.29	18.70	16.45	20.38
33	Finsigtet brød	"	12.09	9.10	10.47	7.20	11.40	8.84
34	Sammalt brød (grovbrød, landsbrød)	"	-	3.45	-	6.33	-	5.81
35	— — av hvete (kneippbrød)	"	-	0.09	-	0.33	-	0.73
36	Andet brød	"	0.70	1.07	1.19	0.73	0.44	0.88
37	Hvetebrød	"	0.63	0.83	0.46	1.26	0.51	0.49
38	Kaker og smaabrød	"	0.64	0.57	0.82	0.52	0.65	0.60
39	Mel	"	2.94	2.66	4.45	1.92	2.54	2.13
40	Gryn	"	0.73	0.66	0.90	0.41	0.91	0.90
41	E. Poteter	"	8.81	10.33	9.31	7.95	8.63	8.09
42	F. Kolonialvarer	"	3.22	3.92	4.31	4.31	3.27	4.27
43	Sukker	"	2.39	2.99	3.40	3.61	2.57	3.56
44	Sirup etc.	"	0.17	0.22	0.24	0.09	0.16	0.06
45	Kaffe	"	0.56	0.57	0.52	0.53	0.44	0.55
46	Sundhetskaffe.	"	0.01	0.08	-	-	0.02	-
47	Te	"	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01
48	Chokolade, kakao.	"	0.08	0.05	0.14	0.07	0.06	0.09

i 1912/13 og i august 1916 for familier med samme utgiftsbeløp.

<i>Bergen.</i>				<i>Trondhjem.</i>				<i>Kristiansand.</i>		<i>Hamar.</i>		Nr.
146—207 kr.		208—332 kr.		146—207 kr.		100—207 kr.		100—250 kr.		125—207 kr.		
1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	
3.16	2.83	3.47	2.41	3.31	2.02	3.39	2.16	3.24	1.79	3.44	2.65	1
1.63	0.76	1.94	0.52	1.49	0.38	1.73	0.35	1.80	0.57	1.65	0.42	2
0.07	0.85	0.06	0.70	0.08	0.07	0.06	0.06	0.39	0.24	0.01	0.09	3
0.34	0.51	0.46	0.37	0.49	0.74	0.47	0.89	0.29	0.27	0.83	0.87	4
0.87	0.45	0.66	0.45	1.05	0.69	0.96	0.69	0.50	0.51	0.51	0.32	5
0.15	0.21	0.12	0.14	0.08	0.04	0.07	0.06	0.12	0.07	0.05	0.02	6
0.10	0.05	0.21	0.23	0.11	0.10	0.09	0.11	0.14	0.07	0.35	0.93	7
-	-	0.02	-	0.01	-	0.01	-	0.00	0.06	0.04	-	8
6.48	8.56	3.93	7.86	4.18	3.58	4.27	3.95	3.10	4.79	1.22	2.54	9
0.80	1.00	0.36	0.82	-	0.03	-	0.07	1.09	2.78	0.14	0.53	10
2.42	2.31	1.86	3.63	1.51	1.57	1.85	1.70	1.02	1.24	0.42	0.36	11
0.50	0.82	0.26	0.56	1.18	0.91	1.08	1.05	0.18	0.08	0.20	0.75	12
0.13	1.14	0.18	1.68	-	0.11	-	0.05	-	-	0.01	-	13
0.83	2.08	0.17	0.34	0.40	0.64	0.35	0.70	0.04	0.39	0.00	0.25	14
0.45	0.43	0.06	0.18	0.73	0.20	0.62	0.23	0.04	-	-	0.18	15
0.08	0.22	0.21	0.10	0.00	0.02	0.02	0.03	0.13	0.02	0.01	-	16
1.14	0.43	0.71	0.50	0.29	0.05	0.24	0.08	0.37	0.22	0.23	-	17
-	0.11	0.02	0.01	0.04	-	0.07	-	0.14	0.05	0.15	0.44	18
0.10	0.02	0.09	0.03	0.03	0.05	0.04	0.04	0.05	0.01	0.06	0.03	19
0.03	-	0.01	0.01	-	-	-	-	0.04	-	-	-	20
13.87	14.68	17.70	9.45	4.63	5.65	4.57	5.69	12.10	7.81	10.37	18.06	21
-	6.32	-	2.96	-	-	-	-	-	-	-	-	22
4.51	0.54	0.02	2.14	18.32	12.71	18.13	12.34	6.38	10.02	9.67	5.98	24
1.39	1.40	1.12	1.19	0.09	0.05	0.06	0.04	1.58	2.54	1.62	0.32	25
1.17	0.68	0.42	0.69	1.47	1.45	1.74	1.49	1.08	1.14	1.92	0.38	26
0.64	0.08	0.89	0.14	0.31	0.13	0.44	0.15	0.92	0.52	0.11	0.18	27
1.91	2.36	1.86	2.50	1.35	1.58	1.33	1.73	1.69	2.37	1.75	2.16	28
0.11	0.03	0.06	0.02	0.05	0.04	0.05	0.03	0.05	0.01	0.12	0.06	29
0.83	0.73	0.52	0.79	0.73	0.77	0.70	0.82	0.53	0.33	0.88	0.93	30
7.26	3.28	8.14	2.45	3.58	3.13	4.21	2.58	7.39	4.38	5.44	0.04	31
21.35	19.03	20.48	17.48	18.14	16.11	17.38	17.06	20.99	19.93	14.30	20.99	32
17.05	8.09	10.90	6.16	10.14	1.02	9.29	1.69	7.07	2.40	5.89	4.98	33
-	3.68	-	2.47	-	5.11	-	6.31	-	9.93	-	3.82	34
-	1.07	-	4.31	-	2.59	-	2.55	-	1.49	-	-	35
0.48	3.15	1.46	1.68	0.72	1.47	0.64	1.28	10.46	1.39	0.27	0.55	36
0.55	0.43	0.80	0.27	0.18	0.38	0.16	0.30	0.63	1.66	0.43	0.05	37
1.28	0.64	1.39	0.68	1.13	0.93	1.36	0.82	0.77	0.54	0.57	0.51	38
1.20	1.37	5.36	1.36	5.13	4.16	5.09	3.62	1.07	1.35	6.56	10.35	39
0.79	0.60	0.57	0.55	0.84	0.45	0.84	0.49	0.99	1.17	0.58	0.73	40
7.48	8.39	7.97	6.34	8.57	4.18	8.25	4.37	8.44	8.23	4.99	10.39	41
3.15	3.54	3.72	3.70	2.40	2.35	2.74	2.63	2.73	5.11	2.86	3.81	42
2.20	2.77	2.76	3.02	1.68	1.63	1.93	1.84	2.19	4.46	2.26	2.79	43
0.20	0.25	0.28	0.11	0.33	0.25	0.36	0.29	0.04	0.02	0.14	0.45	44
0.57	0.47	0.51	0.52	0.33	0.42	0.36	0.45	0.44	0.54	0.39	0.55	45
0.10	-	0.03	-	0.01	-	0.01	-	-	0.02	0.03	0.01	46
0.02	0.01	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.00	-	47
0.06	0.04	0.12	0.03	0.04	0.04	0.07	0.04	0.05	0.06	0.04	0.01	48

Tabel 3. Gjennomsnittlige utgifter

	Sammendrag av alle regnskaper med							
	Kristiania.		Bergen.		Tr.fjem.	Drammen.	Kr.sand.	Hamar
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.				
Antal husholdninger	103	100	32	66	48	28	32	2
Gjennomsnittlig antal forbruksenheter	2.68	2.70	2.83	2.93	2.94	2.81	3.26	3.3
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Samlede utgifter	63.65	78.13	56.47	78.15	70.09	82.36	70.67	55.3
I. Matvarer	27.60	41.90	25.15	41.32	37.42	45.09	37.35	36.2
A. Kjøttmat	5.19	7.05	3.42	6.72	5.77	7.57	5.03	4.6
1. Ferskt oksekjøtt	1.26	0.80	0.94	1.05	0.71	1.10	1.53	0.7
2. — kalvekjøtt	0.15	0.04	0.06	0.11	0.16	0.34	0.48	0.0
3. — faarekjøtt	0.39	0.68	0.44	1.01	0.59	0.37	0.40	0.5
4. — renkjøtt	0.16	0.00	0.05	-	-	-	-	-
5. — flesk	³ 0.12	0.12	³ -	0.03	0.03	0.08	0.05	0.0
6. Fugl og andet ferskt kjøtt	0.08	0.01	0.06	0.02	0.13	0.34	0.01	0.0
7. Salt, røkt og tørket kjøtt	0.13	0.37	0.20	1.13	0.19	0.89	0.86	0.5
8. Salt, røkt og tørket flesk	⁴ 1.03	1.81	⁴ 0.42	1.32	1.82	1.48	0.46	1.1
9. Kjøttdeig	0.83	1.42	0.60	0.94	1.32	1.36	0.70	1.1
10. Opskjer og paalæg	0.52	0.66	0.23	0.42	0.26	0.49	0.19	0.5
11. Middagspølser	0.31	0.51	0.32	0.57	0.44	0.57	0.71	0.5
12. Kraftben	0.09	0.07	0.02	0.02	0.00	0.00	-	0.0
13. Andre kjøttvarer	0.21	0.33	0.07	0.09	0.09	0.27	0.09	0.0
14. Kjøttermetik	0.03	0.23	0.01	0.01	0.03	0.28	0.05	0.0
B. Fiske mat	1.50	2.93	2.01	4.57	3.49	2.68	2.72	2.2
1. Fersk torsk	0.12	0.04	0.26	0.43	0.34	0.12	0.19	0.0
2. — sei	0.03	0.07	0.48	0.75	0.45	0.03	0.02	0.0
3. — kolje (hyse)	0.02	0.01	0.02	0.09	0.25	0.03	0.10	0.0
4. — flyndre	0.02	0.06	0.02	0.01	0.02	-	-	0.0
5. — makrel	0.31	0.89	0.18	0.50	0.07	1.02	1.23	0.0
6. — hellefisk	0.03	0.23	0.00	0.01	0.23	0.02	0.07	0.0
7. — sild	0.05	0.07	0.14	0.19	0.51	0.07	0.01	0.0
8. — smaasild	0.03	0.14	0.03	0.29	0.02	0.02	-	0.0
9. Anden fersk saltvandsfisk	0.04	0.08	0.07	0.37	0.26	0.10	0.27	0.0
10. Fersk ferskvandsfisk	0.01	0.00	0.01	-	0.01	-	0.03	0.0
11. Skaldyr	0.01	0.03	0.01	0.01	-	-	0.03	0.0
12. Salt torsk	0.06	0.07	0.18	0.58	0.41	0.05	0.12	0.0
13. Spekesild	0.11	0.31	0.07	0.22	0.48	0.32	0.04	0.0
14. Salt uer	0.00	0.04	0.02	0.02	0.19	-	-	0.0
15. Anden salt fisk	0.01	0.01	0.05	0.14	0.05	0.02	0.02	0.0
16. Tørfisk og klipfisk	0.04	0.11	0.00	0.02	-	0.17	0.00	0.0
17. Røkt fisk	0.08	0.08	0.08	0.13	0.02	0.17	0.08	0.0
18. Lutefisk	0.05	-	0.12	0.09	0.02	-	-	0.0
19. Andre fiskevarer	0.08	0.09	0.17	0.47	0.08	0.10	0.38	0.0
20. Hermetiske sardiner og ansjos	0.09	0.10	0.06	0.05	0.03	0.09	0.05	0.0
21. — fiskeboller	0.25	0.36	0.03	0.09	0.03	0.24	0.07	0.0
22. Anden fiskehermetik	0.06	0.14	0.01	0.11	0.02	0.11	0.06	0.0

¹ For Kristiania og Bergen er til sammenligning opført gjennomsnittlige maanedsutgifter i 1912/13. ² Bodø, Narvik, Tron

r. forbruksenhet i august 1916.¹

Bemalt utgift under 418 kr. i maanednen.											Sammendrag for høiere utgiftsgrupper fra alle byer.			Nr.
Søngs- berg.	Smaa- lens- byer.	Larvik, Skien, Aren- dal.	Stav- anger.	Aale- sund, Molde, Kr.sund.	Byer i Nord- Norge. ²	Not- odden, Rjukan, Odda.	Suli- tjelma, Kirke- nes	Regnskaper fra landet.			418-583 kr.	584-749 kr.	750 kr. og over.	
								Øst- landet.	Sør- og Vest- landet.	Norden- fjeldske.				
7	70	47	39	25	36	22	16	14	4	4	45	9	16	
2.42	2.96	2.98	2.91	2.60	3.00	2.55	2.92	2.90	3.05	3.38	4.00	3.72	4.13	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
8.81	73.75	70.56	76.53	85.79	80.79	96.94	69.44	62.33	64.42	89.24	130.03	198.50	232.43	
8.24	38.18	39.93	39.52	43.08	38.41	54.45	42.41	39.22	35.24	35.11	51.21	50.44	61.53	I.
6.70	5.38	5.08	5.42	5.86	5.25	9.15	3.91	4.46	5.32	4.66	7.70	8.66	11.69	A.
0.92	0.98	0.95	0.46	0.86	1.20	1.74	0.88	0.70	0.22	0.12	1.52	1.85	1.13	1
0.21	0.13	0.13	0.28	0.20	0.15	0.42	0.09	-	0.13	-	0.34	-	0.40	2
0.12	0.46	0.30	1.76	1.28	1.62	0.71	0.41	-	0.49	-	1.60	2.87	4.41	3
0.13	0.02	-	-	-	0.36	-	0.31	-	-	0.22	0.35	0.36	0.46	4
0.43	0.20	0.05	0.20	0.04	0.04	0.38	-	0.01	-	-	0.02	0.21	0.37	5
0.24	0.12	-	0.13	0.72	0.11	0.08	-	0.03	0.32	-	0.30	0.37	0.92	6
1.11	0.55	0.55	0.64	0.17	0.42	0.23	0.29	0.36	1.69	0.30	0.46	0.12	0.29	7
2.03	1.15	1.06	0.51	0.47	0.34	2.85	0.28	1.94	1.31	3.20	1.12	0.84	0.39	8
0.25	0.94	1.02	0.87	1.08	0.54	1.35	0.82	0.55	0.16	0.13	0.95	0.99	1.28	9
0.41	0.29	0.25	0.20	0.18	0.19	0.28	0.16	0.29	0.13	-	0.27	0.27	0.32	10
0.02	0.29	0.25	0.39	0.68	0.22	0.24	0.45	0.45	0.74	0.60	0.39	0.30	0.91	11
0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01	0.01	-	-	-	-	0.03	0.01	0.10	12
0.24	0.11	0.13	0.18	0.03	0.03	0.14	0.03	0.05	-	0.09	0.18	0.21	0.47	13
0.58	0.13	0.38	-	0.15	0.02	0.72	0.19	0.08	0.13	-	0.17	0.26	0.24	14
2.64	2.75	3.43	3.78	4.28	4.10	3.21	4.68	3.12	2.58	1.85	3.68	3.72	4.97	B.
0.03	0.04	0.05	0.20	0.55	0.37	0.09	0.59	0.05	-	-	0.22	0.20	0.13	1
0.18	0.01	0.07	0.13	0.36	1.00	0.09	0.19	0.05	0.14	0.11	0.25	0.58	0.33	2
0.06	0.01	0.13	0.09	0.87	0.69	-	0.24	-	-	0.09	0.30	0.13	0.15	3
-	0.02	0.01	0.02	0.02	0.06	0.04	-	0.08	-	-	0.06	0.04	0.07	4
0.82	1.67	1.97	1.38	0.34	0.10	0.55	0.01	0.57	0.92	0.13	0.59	0.28	0.75	5
0.16	0.08	0.03	-	0.66	0.20	0.05	1.14	0.11	-	-	0.23	0.04	0.15	6
0.05	0.02	0.04	0.27	0.16	0.46	0.02	0.34	0.07	-	-	0.22	0.16	0.29	7
-	0.01	0.01	0.01	0.11	0.04	0.00	0.02	-	0.02	0.03	0.03	0.06	0.05	8
0.04	0.05	0.10	0.19	0.12	0.18	0.06	0.30	-	-	-	0.16	0.34	0.14	9
-	0.01	-	0.05	-	0.10	0.12	-	1.19	-	-	0.16	0.11	0.70	10
0.01	0.03	0.00	0.02	-	-	-	-	-	-	-	0.04	0.03	0.10	11
0.03	0.04	0.08	0.15	0.25	0.06	0.43	0.10	0.33	0.95	0.42	0.16	0.12	0.07	12
0.21	0.19	0.08	0.08	0.13	0.21	0.16	0.24	0.32	0.08	0.48	0.18	0.34	0.42	13
-	-	-	-	0.12	0.16	0.06	0.05	-	-	0.32	0.06	0.05	0.58	14
-	0.03	0.05	0.10	0.05	0.08	-	0.82	0.02	-	-	0.08	-	0.02	15
0.15	0.03	-	0.29	0.05	-	-	-	-	-	-	0.30	0.10	0.19	16
0.13	0.09	0.03	0.33	0.06	0.11	0.04	0.02	0.01	-	-	0.09	0.15	0.11	17
-	-	-	-	0.01	0.06	-	-	-	-	-	0.03	0.08	0.07	18
-	0.05	0.08	0.25	0.03	0.05	-	-	-	0.10	-	0.12	0.46	0.12	19
0.06	0.06	0.09	0.03	0.13	0.06	0.28	0.14	0.08	0.11	0.04	0.09	0.13	0.04	20
0.24	0.22	0.49	0.17	0.23	0.09	0.82	0.44	0.11	0.17	0.16	0.18	0.04	0.19	21
0.47	0.09	0.12	0.02	0.03	0.02	0.40	0.04	0.13	0.09	0.07	0.13	0.28	0.30	22

1. nmerfest. 2. Se anm. 3. 4. Indbefattet ferskt flesk.

Tabel 3 (forts.). Gjennomsnittlige utgifter

	Sammendrag av alle regnskaper med							
	Kristiania.		Bergen.		Tr.hjem.	Drammen.	Kr.sand.	Hamar.
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.				
C. Melk, smør, ost og egg	10.18	13.37	8.49	12.10	11.70	13.97	12.01	12.24
1. Nysilet melk	2.09	2.85	2.51	3.17	1.97	2.61	2.40	3.77
2. — til redusert pris	-	0.51	-	0.93	0.01	-	-	-
3. Skummet melk	0.71	0.80	0.42	0.20	1.52	1.48	0.86	1.01
4. Anden melk	0.06	0.58	0.15	0.23	0.05	0.23	0.33	0.15
5. Fløte	1.24	0.92	0.54	0.69	1.96	1.18	1.30	0.90
6. Smør	1.79	1.18	0.90	0.71	0.63	1.48	1.29	0.75
7. Margarin	2.30	3.71	2.64	4.02	3.44	3.93	4.13	3.45
8. Fett	0.08	0.02	0.06	0.03	0.03	0.04	0.01	0.15
9. Mysost	0.06	0.08	0.22	0.44	0.52	0.18	0.10	0.15
10. Gjetost	0.51	0.73	0.38	0.65	0.46	1.07	0.25	0.75
11. Prim	0.01	0.01	0.00	-	-	0.04	0.00	0.05
12. Nøkkelost	0.14	0.17	0.01	0.00	0.04	0.22	0.10	0.15
13. Pultost	0.10	0.07	0.00	0.01	0.01	0.07	0.02	0.40
14. Schweizerost	0.13	0.04	0.07	0.08	0.01	0.01	0.01	-
15. Gammelost	0.02	0.01	0.17	0.33	0.02	0.04	-	0.0
16. Gaudaost	0.12	0.27	0.02	0.08	0.12	0.24	0.05	0.0
17. Anden ost	0.04	0.04	0.04	0.08	0.30	0.17	0.10	0.0
18. Egg	0.78	1.38	0.36	0.45	0.61	0.98	1.06	0.6
D. Brød, mel og gryn	4.97	7.70	5.88	8.38	8.09	7.44	7.15	7.8
1. Husholdningsbrød (finsigtet)	2.59	3.08	3.35	3.06	1.00	2.37	1.30	1.8
2. Sømmalt brød (grovbrød, landsbrød)	-	1.17	-	1.09	1.69	1.78	1.81	0.6
3. — av hvete (kneippbrød)	-	0.14	-	0.47	0.60	0.05	0.32	-
4. Andet brød	¹ 0.21	0.17	¹ 0.34	0.99	0.25	0.06	0.38	0.0
5. Hvetebrød (lof)	0.24	0.53	0.28	0.40	0.18	0.40	0.95	0.2
6. Vørterkake	² -	0.19	² -	0.11	0.35	0.09	0.09	0.1
7. Kaker, smaabrød	0.61	0.92	1.03	0.86	1.47	0.70	0.97	0.6
8. Andre bakerverer	² -	0.09	² -	0.04	0.25	0.04	0.07	0.1
9. Rugmel	0.34	0.11	0.10	0.09	0.51	0.40	0.03	1.8
10. Hvetemel	0.52	0.62	0.26	0.39	0.89	0.70	0.55	1.4
11. Bygmel	0.01	0.00	0.07	0.13	0.19	0.04	-	0.0
12. Havremel	0.05	0.08	0.05	0.06	0.03	-	-	0.1
13. Potetemel	0.08	0.17	0.08	0.26	0.20	0.22	0.23	0.5
14. Andet mel	0.00	0.06	0.01	0.03	0.01	0.04	0.01	0.0
15. Byggryn	0.02	0.03	0.01	0.01	0.03	0.05	0.02	0.0
16. Havregryn	0.15	0.19	0.13	0.16	0.26	0.29	0.22	0.5
17. Sago	0.02	0.03	0.02	0.03	0.02	0.03	0.04	-
18. Ris	0.09	0.08	0.08	0.08	0.13	0.14	0.14	0.0
19. Andre gryn	0.03	0.03	0.07	0.11	0.02	0.04	0.02	0.0
20. Makaroni	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.00	-	0.0
E. Grønsaker, frugter og bær	1.89	4.73	1.81	3.76	2.91	6.04	4.37	3.5
1. Poteter	0.55	1.12	0.73	1.73	1.21	1.14	1.37	1.0
2. Hodekaal	0.07	0.15	0.03	0.10	0.10	0.14	0.11	0.0
3. Andre friske grønnsaker	0.23	0.73	0.18	0.49	0.34	1.25	0.64	0.0
4. Erter (gule, grønne)	0.08	0.10	0.06	0.17	0.11	0.07	0.04	0.0
5. Andre konserverte grønnsaker	0.02	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01	0.0

¹ Herunder vørterkake og andre bakerverer.² Se anm. 1

: forbruksenhet i august 1916.

mlet utgift under 418 kr. i maaned.											Sammendrag for høiere utgiftsgrupper fra alle byer.			Nr.
ongs- erg.	Smaa- lens- byer.	Larvik, Skien, Aren- dal.	Stav- anger.	Aale- sund, Molde, Kr.sund.	Byer i Nord- Norge.	Not- odden, Rjukan, Odda.	Suli- tjelma, Kirke- nes	Regnskaper fra landet.			418-583 kr.	584-749 kr.	750 kr. og over.	
								Øst- landet	Sør- og Vest- landet.	Norden- fjeldske.				
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
8.07	12.92	12.42	11.25	13.92	11.11	18.58	12.68	12.38	10.24	11.18	16.19	16.53	18.41	C.
0.60	3.27	3.25	3.48	3.54	3.38	5.75	0.84	5.53	2.32	4.16	3.67	4.99	4.81	1
-	0.01	-	0.29	0.33	-	0.41	-	-	-	-	0.11	-	-	2
3.59	0.92	0.68	0.15	0.44	0.42	0.03	-	0.13	1.44	0.72	0.60	0.09	0.18	3
0.48	0.03	0.17	0.54	0.20	0.23	1.96	4.39	0.02	0.17	0.30	0.13	0.05	0.07	4
1.82	1.08	0.69	0.56	1.18	0.99	0.20	-	0.07	0.14	2.35	1.34	0.78	1.11	5
1.03	1.66	0.75	0.82	1.68	0.41	2.40	-	1.12	0.39	0.93	2.49	1.80	1.33	6
4.51	3.36	4.86	3.99	4.36	3.79	4.35	5.76	3.51	4.44	2.01	3.46	4.08	4.40	7
0.07	0.08	0.07	0.01	0.03	0.09	0.01	-	0.04	-	-	0.04	-	0.03	8
0.32	0.12	0.12	0.28	0.29	0.39	0.26	0.26	0.18	0.52	0.28	0.18	0.10	0.27	9
2.38	0.69	0.36	0.16	0.63	0.47	0.65	0.58	0.51	-	0.15	1.69	1.89	4.13	10
0.24	0.02	0.02	-	-	-	0.03	-	0.23	-	-	0.01	0.01	0.02	11
0.04	0.13	0.20	0.02	-	0.04	0.18	-	0.08	-	0.07	0.16	0.14	0.23	12
-	0.02	-	0.02	-	0.01	0.05	-	0.16	-	-	0.03	0.01	0.05	13
-	0.03	0.07	-	0.03	0.02	0.01	-	-	0.10	-	0.06	-	0.04	14
-	0.00	0.02	0.03	0.05	0.08	0.05	0.06	-	-	-	0.04	0.20	0.15	15
0.43	0.10	0.23	0.05	0.06	0.21	0.18	0.18	0.24	0.24	0.05	0.21	0.34	0.17	16
1.11	0.03	0.03	0.20	0.09	0.28	0.15	0.37	0.03	-	-	0.14	0.20	0.19	17
1.45	1.37	0.90	0.65	1.01	0.30	1.91	0.24	0.53	0.48	0.16	1.83	1.85	1.23	18
7.19	7.44	7.26	7.94	8.95	7.86	9.63	8.41	9.03	7.48	11.07	8.02	8.25	7.83	D.
0.88	2.54	2.40	3.06	3.42	1.44	3.94	2.73	2.12	1.33	0.28	1.86	2.07	2.11	1
1.06	1.41	1.78	1.15	0.96	0.88	0.80	1.74	0.94	0.51	0.46	1.04	0.79	0.99	2
0.43	0.00	0.05	0.25	-	-	-	-	-	-	-	0.14	0.28	0.16	3
-	0.18	0.23	0.56	0.28	0.96	0.72	0.07	0.17	0.45	0.73	0.38	0.42	0.24	4
0.19	0.41	0.40	0.48	0.15	0.11	0.52	0.02	0.06	0.59	0.13	0.22	0.30	0.30	5
0.16	0.19	0.15	0.11	0.52	0.37	0.16	0.05	0.14	-	0.48	0.08	0.19	0.12	6
0.65	0.58	0.59	0.97	1.65	1.17	0.95	0.80	0.61	0.21	1.00	1.40	1.80	1.55	7
0.09	0.06	0.06	0.03	0.07	0.03	0.12	0.05	0.08	-	0.03	0.07	0.18	0.12	8
0.12	0.59	0.13	0.09	0.14	0.95	0.27	0.78	2.09	1.10	3.15	1.14	0.01	0.12	9
0.98	0.69	0.74	0.41	0.51	1.15	1.10	0.78	1.56	2.12	1.28	0.85	1.31	1.41	10
0.55	0.05	0.00	0.07	0.21	0.08	0.21	0.47	0.35	0.07	1.06	0.02	0.02	-	11
0.02	0.13	0.02	0.12	0.09	0.00	0.03	-	0.05	0.15	0.15	0.12	0.03	0.01	12
0.35	0.20	0.21	0.21	0.25	0.19	0.23	0.18	0.15	0.08	0.10	0.15	0.11	0.13	13
-	0.02	0.01	0.01	0.03	0.00	-	-	0.18	-	-	0.02	-	0.01	14
0.02	0.02	0.04	0.01	0.03	0.02	0.09	0.04	0.08	-	0.03	0.02	-	0.02	15
0.28	0.18	0.23	0.19	0.34	0.27	0.27	0.47	0.32	0.55	1.87	0.23	0.43	0.24	16
0.03	0.02	0.03	0.05	0.04	0.03	0.03	0.02	0.01	0.06	-	0.04	0.04	0.04	17
0.17	0.13	0.14	0.13	0.16	0.18	0.12	0.15	0.10	0.11	0.25	0.16	0.14	0.22	18
0.01	0.03	0.04	0.02	0.10	0.03	0.06	0.04	-	0.04	0.07	0.05	0.05	0.00	19
0.20	0.01	0.01	0.02	-	0.00	0.01	0.02	0.02	0.11	-	0.03	0.08	0.04	20
3.38	3.62	4.73	5.18	3.77	4.56	5.78	4.52	3.70	3.83	2.11	7.62	7.58	7.86	E.
0.18	0.87	1.21	1.06	1.29	1.81	1.65	2.11	1.08	1.61	1.08	1.32	0.72	0.86	1
0.14	0.19	0.15	0.11	0.11	0.11	0.23	0.05	0.04	0.11	0.06	0.26	0.17	0.39	2
0.04	0.64	0.44	0.78	0.44	0.41	0.54	0.12	0.46	0.34	0.10	2.26	2.47	3.57	3
0.08	0.06	0.14	0.08	0.11	0.09	0.24	0.12	0.06	0.09	0.17	0.09	0.10	0.18	4
-	0.01	0.03	0.01	0.01	0.04	0.03	0.03	0.04	0.18	0.03	0.12	0.87	0.08	5

Tabel 3 (forts.). Gjennomsnittlige utgifter

	Sammendrag av alle regnskaper med							
	Kristiania.		Bergen.		Tr.hjem.	Drammen.	Kr.sand.	Hamar
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.				
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr	Kr.	Kr.	Kr.
6. Epler	0.09	0.05	0.10	0.13	0.08	0.18	0.07	
7. Appelsiner	0.13	-	0.11	-	-	-	-	
8. Andre sydfrugter	0.06	0.03	0.06	0.01	0.00	0.03	0.00	0.00
9. Andre indenlandske frugter	0.07	0.02	0.07	0.04	0.03	0.01	0.01	
10. Blaabær og tyttebær	0.10	1.32	0.06	0.34	0.57	1.31	0.56	0.34
11. Rips	0.04	0.30	0.02	0.16	0.08	0.48	0.51	0.20
12. Stikkelsbær	0.04	0.13	0.03	0.14	0.02	0.30	0.17	0.20
13. Andre friske bær	0.17	0.58	0.08	0.27	0.20	0.93	0.76	0.60
14. Svisker	0.07	0.06	0.08	0.06	0.06	0.06	0.01	0.00
15. Andre tørrede frugter og bær	0.08	0.07	0.07	0.06	0.08	0.06	0.03	0.00
16. Nøtter	0.03	0.00	0.05	0.00	-	0.00	0.00	0.00
17. Syltede frugter og bær	0.01	0.03	0.00	0.01	0.00	0.04	-	0.00
18. Saft	0.05	0.04	0.07	0.04	0.03	0.04	0.08	0.00
F. Kolonialvarer	3.07	5.32	3.11	5.45	4.51	7.08	5.87	5.90
1. Raffinade	¹ 0.61	1.16	¹ 0.39	0.72	0.82	0.98	0.65	1.30
2. Farin	0.68	1.56	0.85	2.10	1.26	2.73	2.52	1.70
3. Sukkertøi	0.03	0.02	0.02	0.02	0.38	0.02	0.01	0.00
4. Andet sukker, syltesukker	² -	0.49	² -	0.43	0.11	1.43	0.89	1.10
5. Sirup	0.07	0.08	0.09	0.16	0.16	0.09	0.01	0.10
6. Honning	0.01	0.02	0.02	0.01	-	0.01	0.00	
7. Kaffe, brændt	1.33	1.51	1.29	1.50	1.39	1.29	1.35	1.30
8. Kaffetilsetn. og kaffesurrogater	0.01	0.03	0.04	0.07	0.00	0.03	0.01	0.00
9. Te	0.04	0.06	0.12	0.16	0.07	0.06	0.12	0.00
10. Chokolade	0.10	0.14	0.07	0.05	0.09	0.14	0.08	0.00
11. Kakao	0.08	0.07	0.11	0.07	0.10	0.03	0.06	0.00
12. Salt, eddik, krydderier	0.11	0.18	0.11	0.16	0.13	0.27	0.17	0.10
G. Andre næringsmidler	0.07	0.04	0.02	0.04	0.05	0.07	0.07	0.00
H. Mat hentet eller spist ute	0.73	0.76	0.41	0.30	0.90	0.24	0.13	0.00
II. Drikkevarer og tobak	1.42	1.60	1.07	1.34	1.19	2.18	0.96	0.50
A. Drikkevarer hjemme	0.86	1.01	0.56	0.70	0.68	1.20	0.61	0.50
1. Vøtterøl, maltøl o.s.v.	0.04	0.07	0.07	0.07	0.06	0.03	0.02	0.00
2. Brus, selters o.s.v.	0.02	0.06	0.03	0.03	0.10	0.12	0.07	0.00
3. Alkoholsvakt øl	0.07	0.17	0.01	0.01	0.05	0.09	0.09	
4. Almindelig øl	0.23	0.28	0.21	0.31	0.15	0.33	0.18	0.00
5. Sterkt øl (bokøl)	0.04	0.11	0.02	0.09	0.05	0.13	0.09	0.00
6. Vin	0.05	0.06	0.07	0.03	0.04	-	0.04	
7. Konjak og whisky o.s.v.	0.31	0.20	0.07	0.07	0.20	0.50	0.09	
8. Akkevit	0.07	0.05	0.04	0.09	0.03	-	0.03	
9. Punsch, likør o.s.v.	0.02	0.01	0.03	-	-	-	-	
10. Sprit	0.01	-	0.01	-	-	-	-	
B. Drikkevarer nydt ute	0.22	0.16	0.03	0.04	0.02	0.04	-	0.00
1. Alkoholfri drikke	0.08	0.01	0.00	0.02	0.01	0.00	-	0.00
2. Øl og vin	0.10	0.13	0.03	0.02	0.01	0.04	-	
3. Brændevin	0.04	0.02	0.00	-	-	-	-	

¹ Herunder „andet sukker“. ² Se anm. 3.

Tabel 3 (forts.). Gjennemsnittlige utgifte

	Sammendrag av alle regnskaper me							
	<i>Kristiania.</i>		<i>Bergen.</i>		<i>Tr.hjem.</i>	<i>Drammen.</i>	<i>Kr.sand.</i>	<i>Hama</i>
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.				
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
C. Tobak	0.34	0.43	0.48	0.60	0.49	0.94	0.35	0.4
1. Skraa, røktobak, snus	0.27	0.36	0.39	0.43	0.44	0.64	0.31	0.5
2. Cigarer og cigaretter	0.07	0.07	0.09	0.17	0.05	0.30	0.04	0.0
III. <i>Beklædning</i>	9.13	8.93	8.04	13.83	8.57	10.81	8.24	5.0
1. Færdige og bestilte klær	4.61	3.36	3.27	4.52	2.95	3.65	2.75	1.2
2. Tøier, sysaker, syløn	1.62	0.97	2.05	3.96	1.93	1.62	1.42	0.7
3. Andre manufakturvarer	0.53	0.36	0.31	0.94	0.34	1.51	0.21	0.5
4. Skotøianskaffelser	1.46	2.81	1.39	1.85	1.85	2.20	1.81	1.5
5. Skotøivedlikehold	0.91	1.43	1.02	2.56	1.50	1.83	2.05	0.9
IV. <i>Bolig</i>	9.74	10.23	7.16	7.33	8.78	7.27	6.17	5.1
1. Husleie	9.66	10.18	7.06	7.25	8.70	7.25	6.13	5.2
2. Flytning, reparasjoner o.s.v.	0.08	0.05	0.10	0.08	0.08	0.02	0.04	0.0
V. <i>Lys og brænde</i>	3.29	3.54	2.74	2.62	3.41	3.63	8.35	1.1
1. Kul	0.69	0.21	0.24	0.11	0.17	-	-	0.0
2. Koks	0.88	0.56	0.51	0.27	1.06	0.06	0.32	0.0
3. Ved	0.48	0.86	0.33	0.50	0.57	1.90	6.35	1.7
4. Petroleum	0.70	1.05	0.58	0.27	0.44	0.11	0.15	0.0
5. Gas	0.30	0.27	0.73	0.84	0.73	0.64	0.54	0.0
6. Elektricitet	0.13	0.34	0.25	0.44	0.24	0.55	0.50	0.0
7. Andet	0.11	0.25	0.10	0.19	0.20	0.37	0.49	0.0
VI. <i>Vask og renlighet</i>	1.09	1.30	1.12	1.54	1.14	1.54	1.45	0.1
A. Rengjøringsmidler	0.50	0.79	0.43	0.73	0.77	0.82	0.94	0.1
1. Vaskesaape og toiletsaape	0.12	0.17	0.15	0.20	0.27	0.19	0.10	0.0
2. Grønsaape	0.19	0.35	0.12	0.22	0.19	0.33	0.56	0.0
3. Andet	0.19	0.27	0.16	0.31	0.31	0.30	0.28	0.0
B. Personlig pleie	0.20	0.18	0.22	0.23	0.13	0.22	0.15	0.0
C. Vask og renhold av tøy	0.20	0.14	0.29	0.25	0.19	0.15	0.19	0.0
D. Hjælp til vask, skuring o.s.v.	0.19	0.19	0.18	0.33	0.05	0.35	0.17	0.0
VII. <i>Utgifter til indbo</i>	1.12	2.26	1.13	1.59	1.27	1.21	1.82	0.0
1. Anskaffelse av møbler	0.35	1.09	0.19	0.65	0.34	-	0.39	0.0
2. - - kjøkkentøy o.s.v.	0.21	0.37	0.24	0.50	0.23	0.63	0.55	0.0
3. - - verktøy	0.12	0.24	0.03	0.11	0.11	0.21	-	0.0
4. Andre anskaffelser	0.36	0.40	0.54	0.29	0.52	0.30	0.66	0.0
5. Vedlikehold	0.08	0.16	0.13	0.04	0.07	0.07	0.22	0.0
VIII. <i>Helsepleie</i>	0.93	0.48	0.84	1.14	0.56	0.33	0.41	0.0
1. Læge, tandlæge, fødselshjælp	0.48	0.19	0.46	0.84	0.24	-	0.05	0.0
2. Medicin og instrumenter	0.30	0.29	0.30	0.30	0.32	0.33	0.36	0.0
3. Sykehusophold, pleiehjælp o.s.v.	0.15	-	0.08	-	-	-	-	0.0
IX. <i>Tjenerhold</i>	0.45	0.15	0.89	0.62	0.28	0.80	0.31	0.0

pr. forbruksenhet i august 1916.

samlet utgift under 418 kr. i maanednen.											Sammendrag for høiere utgiftsgrupper fra alle byer			Nr.
Kongsberg.	Smaalensbyer.	Larvik, Skien, Arendal.	Stavanger.	Aalesund, Molde, Kr.sund.	Byer i Nord-Norge.	Notodden, Rjukan, Odda.	Sulitjelma, Kirkenes.	Regnskaper fra landet.			418-583 kr.	584-749 kr.	750 kr. og over.	
								Østlandet.	Sør-og Vestlandet.	Nordenfjeldske.				
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
0.31	0.56	0.54	0.36	0.76	0.67	1.01	1.04	0.73	1.43	0.29	0.50	1.91	0.78	C.
0.31	0.47	0.48	0.28	0.47	0.39	0.88	0.90	0.67	1.43	0.29	0.31	0.76	0.40	1
-	0.09	0.06	0.08	0.29	0.28	0.13	0.14	0.06	-	-	0.19	1.15	0.38	2
10.61	11.88	8.70	12.06	14.53	12.59	15.29	11.76	6.14	10.07	25.30	16.14	31.77	34.18	III.
3.45	4.97	3.40	4.94	3.64	3.46	5.66	2.71	2.29	2.38	7.69	6.45	12.47	17.16	1
3.18	2.68	2.19	2.48	5.04	3.97	3.25	4.71	1.74	1.03	5.24	2.79	10.48	9.25	2
0.97	0.93	0.33	1.27	0.68	0.92	0.71	0.76	0.10	1.12	1.75	1.75	3.51	1.29	3
0.84	2.14	1.49	1.64	2.33	2.76	3.62	2.10	1.53	3.93	9.79	2.99	3.56	4.89	4
2.17	1.16	1.29	1.73	2.84	1.48	2.05	1.48	0.48	1.61	0.83	2.16	1.75	1.59	5
8.66	6.94	5.70	8.65	9.10	9.08	6.48	2.89	4.26	6.07	4.41	15.22	23.11	17.01	IV.
8.66	6.93	5.50	8.64	8.91	8.92	6.44	2.89	4.23	6.07	4.41	15.08	23.11	16.68	1
-	0.01	0.20	0.01	0.19	0.16	0.04	-	0.03	-	-	0.14	-	0.33	2
14.44	4.85	6.14	2.22	4.57	5.84	3.66	0.61	2.12	2.06	2.69	8.66	10.30	14.50	V.
-	0.03	-	0.15	0.53	2.73	-	0.35	-	-	-	0.85	0.12	1.12	1
-	0.99	0.68	0.27	-	0.37	-	-	0.41	-	-	2.54	4.82	6.71	2
12.64	2.94	4.28	0.12	2.29	1.68	2.88	0.21	1.03	1.21	0.80	2.72	1.36	2.05	3
0.70	0.31	0.56	0.14	0.45	0.20	0.39	0.01	0.39	0.68	1.44	0.19	0.98	0.12	4
-	0.10	0.28	1.20	0.74	0.18	-	-	-	-	-	0.95	0.52	0.94	5
1.02	0.32	0.15	0.22	0.29	0.42	0.21	-	0.14	-	0.18	1.10	1.94	3.39	6
0.08	0.16	0.19	0.12	0.27	0.26	0.18	0.04	0.15	0.17	0.27	0.31	0.56	0.17	7
1.62	1.03	1.16	1.43	1.67	1.49	1.44	1.11	0.69	0.86	0.95	2.37	4.65	3.98	VI.
0.89	0.67	0.81	0.83	0.89	0.82	1.12	0.94	0.50	0.70	0.84	0.92	1.48	1.44	A.
0.11	0.13	0.15	0.21	0.23	0.40	0.18	0.40	0.10	0.14	0.27	0.19	0.69	0.44	1
0.46	0.32	0.38	0.27	0.33	0.13	0.53	0.27	0.26	0.34	0.24	0.40	0.33	0.46	2
0.32	0.22	0.28	0.35	0.33	0.29	0.41	0.27	0.14	0.22	0.33	0.33	0.46	0.54	3
0.20	0.11	0.05	0.09	0.30	0.19	0.18	0.03	0.06	-	0.11	0.30	0.71	0.60	B.
0.15	0.13	0.14	0.28	0.17	0.10	0.08	-	0.11	0.16	-	0.52	1.42	0.40	C.
0.38	0.12	0.16	0.23	0.31	0.38	0.06	0.14	0.02	-	-	0.63	1.04	1.54	D.
5.05	1.20	1.21	1.85	2.34	1.24	2.13	2.05	1.75	3.62	0.75	2.01	3.63	4.29	VII.
2.84	0.36	0.19	0.15	0.40	0.11	0.48	0.04	-	-	-	0.32	-	1.63	1
1.05	0.28	0.42	0.75	0.65	0.49	1.10	1.10	0.40	-	0.14	0.78	1.21	0.81	2
-	0.05	0.11	0.18	0.15	0.06	0.01	0.09	0.23	-	-	0.02	0.34	0.20	3
0.15	0.40	0.37	0.53	0.45	0.48	0.42	0.81	0.96	3.62	0.20	0.53	1.33	1.13	4
1.01	0.11	0.12	0.24	0.69	0.10	0.12	0.01	0.16	-	0.41	0.36	0.75	0.52	5
0.09	0.44	0.55	0.47	0.21	0.49	1.87	0.07	0.04	0.39	0.02	1.71	0.99	0.88	VIII.
0.06	0.16	0.27	0.12	0.09	0.12	1.30	-	-	-	-	0.94	0.08	0.06	1
0.03	0.28	0.28	0.35	0.12	0.37	0.57	0.07	0.04	0.39	0.02	0.44	0.91	0.82	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.33	-	-	3
1.02	0.57	0.17	0.63	0.67	1.14	0.07	1.14	0.37	1.22	1.21	3.47	6.13	5.60	IX.

Tabel 3 (forts.). Gjennomsnittlige utgifter

	Sammendrag av alle regnskaper med							
	Kristiania.		Bergen.		Tr.hjem.	Drammen	Kr.sand.	Hamar
	1912/13.	1916.	1912/13.	1916.				
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
X. Forenings- og forsikringsutgifter . . .	2.77	2.10	2.59	2.17	2.57	1.97	1.97	1.32
1. Fagforening	1.00	0.93	0.60	0.74	0.89	0.70	0.51	0.63
2. Andre foreninger	0.03	0.04	0.09	0.01	0.07	0.06	0.05	0.02
3. Syke- og begravelsekasse	0.25	0.34	0.37	0.26	0.23	0.18	0.30	0.20
4. Brandforsikring	¹ 0.08	0.08	¹ 0.14	0.11	0.26	0.14	0.05	0.10
5. Livs- og ulykkesforsikring	1.41	0.69	1.39	1.03	1.09	0.89	1.06	0.37
6. Anden forsikring	² -	0.02	² -	0.02	0.03	-	-	-
XI. Skatter	0.96	2.02	1.05	1.24	1.54	3.03	1.04	1.72
XII. Gaver	0.98	0.23	1.51	0.47	0.36	0.43	0.58	0.11
XIII. Utgifter i intellektuelle øiemed . . .	1.11	0.98	0.90	0.91	0.68	0.87	0.95	0.53
1. Aviser, tidsskrifter o.s.v.	0.41	0.40	0.38	0.31	0.48	0.35	0.12	0.11
2. Bøker og musikalier	0.16	0.04	0.08	0.07	0.01	0.05	0.03	0.02
3. Barnenes skolegang	0.30	0.45	0.26	0.46	0.07	0.31	0.65	0.21
4. Foredrag, studier, anden undervisn. .	0.06	-	0.02	0.00	-	0.02	-	-
5. Papir, porto, telegrammer o.s.v. . .	0.18	0.09	0.16	0.07	0.12	0.14	0.15	0.02
XIV. Fornøielser	0.58	0.29	0.44	0.47	0.34	0.20	0.10	0.09
1. Teater, konsert, kinematograf . . .	0.41	0.24	0.30	0.35	0.29	0.15	0.07	0.02
2. Leketøi og andet	0.17	0.05	0.14	0.12	0.05	0.05	0.03	0.01
XV. Lotteriutgifter	0.24	0.13	0.10	0.00	0.10	0.06	0.01	0.02
XVI. Reiser og fragt	1.80	1.73	1.05	1.33	1.53	2.68	0.72	0.44
1. Sporvogn o. a. befodr. indenbys. . .	0.52	0.68	0.22	0.41	0.46	0.35	0.06	0.02
2. Reiser utenfor byen	1.28	0.98	0.83	0.83	1.02	2.29	0.63	0.27
3. Fragt	³ -	0.07	³ -	0.09	0.05	0.04	0.03	0.11
XVII. Øvrige utgifter	⁴ 0.44	0.26	⁴ 0.69	0.23	0.35	0.26	0.24	0.04

¹ Herunder „anden forsikring“. ² Se anm. 1. ³ Se anm. 4. ⁴ Herunder fragt

Kr. forbruksenhet i august 1916.

Samlet utgift under 418 kr. i maaned.											Sammendrag for høiere utgiftsgrupper fra alle byer.			Nr.
Kongsberg	Smaalensbyer.	Larvik, Skien, Arendal.	Stavanger.	Aalesund, Molde, Kr.sund	Byer i Nord-Norge.	Notodden, Rjukan, Odda.	Sulitjelma, Kirkenes	Regnskaper fra landet.			418 583 kr.	584-749 kr.	750 kr. og over	
								Østlandet.	Sør- og Vestlandet.	Nordenfjeldske.				
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
0.78	1.85	2.66	2.29	3.42	3.19	4.30	1.48	0.88	1.41	2.95	5.87	10.18	7.03	X.
0.48	0.55	0.84	0.92	1.03	0.78	1.66	0.88	0.32	-	0.17	0.22	-	0.52	1
-	0.05	0.01	0.11	0.19	0.12	0.04	0.01	0.17	-	-	0.20	1.29	0.82	2
-	0.32	0.37	0.26	0.13	0.29	0.46	0.59	0.07	-	-	0.19	0.67	-	3
-	0.11	0.20	0.23	0.44	0.18	-	-	-	0.12	-	0.68	-	0.51	4
0.30	0.81	1.24	0.77	1.63	1.82	2.14	-	0.32	1.29	2.78	4.53	8.22	4.87	5
-	0.01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.05	-	0.31	6
0.64	2.47	0.77	2.03	0.95	2.34	3.12	2.62	2.15	0.88	2.79	8.26	28.08	42.60	XI.
0.41	0.49	0.25	0.41	0.37	0.36	0.30	0.05	0.08	-	0.67	2.71	2.16	5.55	XII.
0.67	0.64	0.49	1.04	0.97	1.03	0.54	0.85	1.58	0.71	7.22	6.16	17.52	20.83	XIII.
0.38	0.37	0.19	0.53	0.32	0.29	0.28	0.14	0.21	0.26	-	0.63	1.06	0.53	1
-	0.02	0.11	0.01	0.04	0.16	0.05	-	0.48	0.44	0.33	0.67	1.16	0.23	2
-	0.10	0.10	0.07	0.44	0.29	0.03	0.38	0.25	-	4.21	3.46	11.95	16.16	3
-	-	-	-	0.03	0.04	-	-	0.15	-	-	0.27	0.40	1.76	4
0.29	0.15	0.09	0.43	0.14	0.25	0.18	0.33	0.49	0.01	2.68	1.13	2.95	2.15	5
0.50	0.21	0.26	0.25	0.43	0.42	0.16	0.02	0.21	-	0.21	0.85	1.73	2.74	XIV.
0.49	0.16	0.21	0.20	0.27	0.39	0.14	0.02	0.21	-	0.21	0.64	1.59	2.41	1
0.01	0.05	0.05	0.05	0.16	0.03	0.02	-	-	-	-	0.21	0.14	0.33	2
-	0.07	0.06	0.00	0.00	0.22	0.01	0.22	0.01	-	0.05	0.11	0.04	0.48	XV.
1.94	1.50	1.23	1.82	1.87	1.59	0.40	1.04	1.36	0.42	4.09	2.47	2.55	4.71	XVI.
-	0.08	0.13	0.03	0.03	0.17	0.24	-	0.10	0.07	0.21	0.46	0.71	0.64	1
1.87	1.36	1.05	1.70	1.72	1.35	0.16	1.03	1.14	0.35	3.88	1.75	1.50	3.67	2
1.07	0.06	0.05	0.09	0.12	0.07	0.00	0.01	0.12	-	-	0.26	0.34	0.40	3
1.66	0.29	0.29	1.18	0.38	0.20	0.90	0.04	0.37	-	0.43	0.72	1.20	1.57	XVII.

Tabel 4. Gjennomsnittlige mængder pr. forbruksenhet i august 1916.¹

		Sammendrag av alle regnskaper med samlet utgift under 418 kr. i maanednen.								
		Mæng- de- enhet.	Kristiania.		Bergen.		Tr.hjem.	Drammen.	Kr sand.	Hama
			1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1916.	1916.	1916.	1916.
Antal husholdninger			103	100	32	66	48	28	32	32
Gjennomsnittlig forbruksenheter			2.68	2.70	2.83	2.93	2.94	2.81	3.26	3.5
A. Kjøttmat		kg.	4.182	3.035	3.344	2.897	2.664	3.151	1.999	2.0
1. Ferskt oksekjøtt		"	0.984	0.247	0.829	0.364	0.250	0.324	0.472	0.2
2. — kalvekjøtt		"	0.149	0.018	0.090	0.048	0.104	0.137	0.154	0.0
3. — faarekjøtt		"	0.355	0.222	0.474	0.371	0.230	0.118	0.129	0.1
4. — renkjøtt		"	0.162	0.001	0.056	-	-	-	-	-
5. — flesk		" ²	-	0.029	² -	0.032	0.008	0.021	0.020	0.0
6. Fugl og andet ferskt kjøtt		"	0.087	0.012	0.105	0.009	0.077	0.079	0.013	0.0
7. Salt, røkt og tørket kjøtt		"	0.121	0.181	0.200	0.650	0.073	0.504	0.188	0.1
8. Salt, røkt og tørket flesk		"	³ 0.706	0.978	³ 0.339	0.613	1.046	0.837	0.268	0.5
9. Kjøttdeig		"	0.638	0.457	0.489	0.274	0.466	0.459	0.215	0.3
10. Opskjer og paalæg		"	0.224	0.142	0.172	0.143	0.063	0.133	0.059	0.0
11. Middagspølse		"	0.278	0.217	0.385	0.303	0.242	0.195	0.416	0.1
12. Kraftben		"	0.166	0.184	0.024	0.039	0.002	0.006	-	0.0
13. Andre kjøtvarer		"	0.286	0.242	0.173	0.047	0.090	0.219	0.041	0.2
14. Kjøtthermetik		"	0.026	0.105	0.008	0.004	0.013	0.119	0.024	0.0
B. Fiskemat		"	2.964	4.131	6.283	8.431	4.805	3.500	4.587	2.4
1. Fersk torsk		"	0.259	0.036	0.684	0.752	0.459	0.113	0.310	0.0
2. — sei		"	0.103	0.103	1.665	1.410	0.840	0.036	0.030	0.2
3. — kolje		"	0.051	0.010	0.066	0.188	0.383	0.043	0.110	0.0
4. — flyndre		"	0.029	0.086	0.030	0.015	0.028	-	-	0.0
5. — makrel		"	0.774	1.760	0.447	1.027	0.147	2.030	2.669	0.3
6. — hellefisk		"	0.030	0.127	0.005	0.006	0.162	0.013	0.046	0.1
7. — sild		"	0.153	0.115	0.394	0.430	0.696	0.105	0.017	0.2
8. — smaasild		"	0.176	0.463	0.160	1.088	0.057	0.051	-	0.0
9. Anden fisk, saltvandsfisk		"	0.045	0.067	0.161	0.740	0.328	0.120	0.517	0.1
10. Fersk ferskvandsfisk		"	0.007	0.006	0.008	-	0.011	-	0.026	0.0
11. Skaldyr		"	0.009	0.025	0.013	0.007	-	-	0.026	-
12. Salt torsk		"	0.145	0.146	0.615	1.275	0.691	0.112	0.296	0.1
13. Spekesild		"	0.197	0.515	0.239	0.344	0.540	0.291	0.086	0.5
14. Salt uer		"	0.004	0.037	0.065	0.043	0.197	-	-	-
15. Anden salt fisk		"	0.010	0.013	0.168	0.249	0.118	0.025	0.043	0.0
16. Tørfisk og klipfisk		"	0.051	0.095	0.005	0.021	-	0.158	0.000	-
17. Røkt fisk		"	0.065	0.025	0.146	0.212	0.013	0.047	0.057	0.0
18. Lutefisk		"	0.163	-	0.978	0.069	0.024	-	-	-
19. Andre fiskevarer		"	0.095	0.071	0.283	0.392	0.064	0.065	0.246	0.0
20. Hermetiske sardiner og ansjos		"	0.082	0.047	0.062	0.022	0.012	0.040	0.023	0.0
21. — fiskeboller		"	0.416	0.277	0.064	0.067	0.021	0.184	0.053	0.0
22. Anden fiskehermetik		"	0.100	0.107	0.025	0.074	0.014	0.067	0.032	-
C. Melk, smør, ost, egg.										
1. Nysilt melk		liter	11.081	10.745	14.923	13.064	7.835	10.336	10.114	16.
2. — til reducert pris		"	-	2.845	-	4.891	0.057	-	-	-
3. Skummet melk		"	9.908	6.919	4.587	1.563	13.861	12.343	7.097	8.
4. Anden melk		"	0.699	1.668	1.441	1.152	0.206	1.251	1.790	0.
5. Fløte		"	1.175	0.763	0.667	0.578	1.760	0.990	1.109	0.

¹ For Kristiania og Bergen er til sammenligning opført gjennomsnittlig maanedforbruk i 1912/13. ² Se anm. 3. ³ Heru ferskt flesk.

Tabel 4 (forts.). Gjennomsnittlige mengder pr. forbruksenhet i august 1916.

	Mængde- enhet.	Sammendrag av alle regnskaper med samlet utgift under 418 kr. i maanednen.							
		Kristiania.		Bergen.		Tr.hjem.	Drammen.	Kr.sand.	Hamar.
		1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1916.	1916.	1916.	1916.
6. Smør	kg.	0.786	0.437	0.427	0.206	0.199	0.433	0.437	0.234
7. Margarin	"	1.658	2.062	2.028	2.382	1.951	2.299	2.306	2.085
8. Fett	"	0.078	0.013	0.068	0.076	0.022	0.021	0.006	0.070
9. Mysost	"	0.086	0.051	0.292	0.304	0.397	0.114	0.055	0.080
10. Gjetost	"	0.330	0.292	0.278	0.235	0.237	0.421	0.098	0.293
11. Prim	"	0.017	0.009	0.001	-	0.005	0.039	0.001	0.076
12. Nøkkelost	"	0.139	0.088	0.004	0.002	0.025	0.129	0.052	0.052
13. Pultost	"	0.096	0.039	0.003	0.005	0.007	0.038	0.013	0.258
14. Schweizerost	"	0.074	0.016	0.042	0.027	0.002	0.004	0.005	-
15. Gammelost	"	0.013	0.000	0.138	0.132	0.009	0.021	-	0.002
16. Gaudaost	"	0.078	0.105	0.015	0.032	0.059	0.107	0.018	0.015
17. Andre ost	"	0.019	0.025	0.030	0.032	0.165	0.101	0.037	0.052
18. Egg	stk.	8.967	8.263	4.872	2.991	4.204	6.016	6.949	4.299
D. Brød, mel og gryn	kg.	17.194	18.244	22.740	19.822	19.488	19.582	18.734	19.027
1. Husholdningsbrød, finsigtet	"	10.883	7.843	16.341	7.706	2.477	6.257	3.542	4.982
2. Sammalt brød (grovbr., landsbr.)	"	-	4.687	-	4.331	6.762	7.262	7.543	2.537
3. Samm. brød av hvete (kneippbr.)	"	-	0.514	-	1.812	2.355	0.191	1.320	-
4. Andet brød	"	1.0583	0.384	1.228	2.113	0.543	0.160	1.103	0.128
5. Hvetebrød (lof)	"	0.532	0.919	0.789	0.476	0.293	0.621	1.513	0.368
6. Vørterkake	" ²	-	0.328	2	-	0.155	0.577	0.151	0.255
7. Kaker, smaabrød	"	0.594	0.618	1.575	0.657	1.038	0.581	0.624	0.472
8. Andre bakervarer	" ²	-	0.110	2	-	0.035	0.205	0.035	0.155
9. Rugmel	"	1.785	0.283	0.538	0.285	1.417	1.099	0.084	4.918
10. Hvetemel	"	1.714	1.406	0.803	0.831	2.213	1.644	1.523	3.339
11. Bygmel	"	0.026	0.006	0.282	0.289	0.456	0.124	-	0.251
12. Havremel	"	0.128	0.147	0.162	0.137	0.085	-	-	0.460
13. Potetemel	"	0.174	0.202	0.180	0.277	0.225	0.259	0.365	0.304
14. Andet mel	"	0.005	0.155	0.010	0.036	0.044	0.153	0.015	0.007
15. Byggryn	"	0.051	0.057	0.025	0.020	0.066	0.108	0.044	0.142
16. Havregryn	"	0.448	0.383	0.422	0.326	0.490	0.614	0.506	0.496
17. Sago	"	0.037	0.030	0.039	0.029	0.022	0.036	0.052	-
18. Ris	"	0.172	0.118	0.179	0.123	0.178	0.216	0.191	0.152
19. Andre gryn	"	0.056	0.048	0.167	0.170	0.038	0.069	0.046	0.043
20. Makaroni	"	0.006	0.006	0.000	0.014	0.004	0.002	-	0.018
Grønsaker.									
Poteter	"	8.952	8.486	7.510	8.345	7.188	7.497	7.601	8.418
Kolonialvarer.									
1. Raffinade	"	3.160	4.211	3.154	4.166	3.013	6.242	4.944	5.009
2. Farin	"	³ 1.078	1.220	³ 0.636	0.659	0.768	1.022	0.660	1.263
3. Sukkertøi	"	1.278	1.678	1.595	2.140	1.294	2.983	2.741	1.788
4. Andet sukker, syltesukker	"	-	0.004	-	0.003	0.005	0.005	0.002	0.001
5. Sirup	" ⁴	-	0.499	4	-	0.406	0.110	1.445	0.926
	"	0.178	0.117	0.233	0.256	0.245	0.145	0.022	0.322

¹ Herunder vørterkake og andre bakervarer. ² Se anm. 1. ³ Herunder „andet sukker“. ⁴ Se anm. 3.

Tabel 4 (forts.). Gjennomsnittlige mengder pr. forbruksenhet i august 1916.

	Mængde- enhet.	Sammen drag av alle regnskaper med samlet utgift under 418 kr. i maaneden.							
		<i>Kristiania.</i>		<i>Bergen.</i>		<i>Tr.hjem.</i>	<i>Drammen.</i>	<i>Kr.sand.</i>	<i>Hama</i>
		1912/13.	1916.	1912/13.	1916.	1916.	1916.	1916.	1916.
6. Honning	kg.	0.009	0.009	0.016	0.003	-	0.003	0.003	
7. Kaffe (brændt)	"	0.502	0.567	0.500	0.569	0.516	0.509	0.510	0.50
8. Kaffetilsætning, kaffesurrogater	"	0.023	0.035	0.080	0.069	0.002	0.054	0.010	0.00
9. Te	"	0.008	0.009	0.019	0.023	0.009	0.008	0.018	0.00
10. Chokolade	"	0.054	0.053	0.037	0.020	0.037	0.059	0.032	0.01
11. Kakao	"	0.030	0.020	0.038	0.018	0.027	0.009	0.020	0.00
A. Drikkevarer hjemme	liter	1.284	1.564	0.953	0.993	1.027	1.507	1.095	0.16
1. Vørtørøl, maltøl o. s. v.	"	0.110	0.170	0.190	0.146	0.138	0.047	0.045	0.01
2. Brus, selters o. s. v.	"	0.065	0.131	0.082	0.056	0.264	0.303	0.154	0.01
3. Alkoholsvakt øl	"	0.309	0.454	0.020	0.012	0.185	0.204	0.320	
4. Almindelig øl	"	0.605	0.592	0.550	0.618	0.302	0.673	0.371	0.11
5. Sterkt øl (bokøl)	"	0.059	0.145	0.039	0.112	0.071	0.185	0.124	0.02
6. Vin	"	0.023	0.017	0.029	0.010	0.013	-	0.053	
7. Konjak, whisky o. s. v.	"	0.077	0.041	0.016	0.012	0.044	0.095	0.021	
8. Akevit	"	0.024	0.013	0.016	0.027	0.010	-	0.007	
9. Punsch, likør o. s. v.	"	0.009	0.001	0.010	-	-	-	-	
10. Sprit	"	0.003	-	0.001	-	-	-	-	
Petroleum	"	3.990	3.649	3.582	0.851	1.681	0.426	0.543	0.61
Grønsaape	kg.	0.575	0.555	0.283	0.322	0.308	0.560	0.775	0.31

Tabel 5 a. Gjennomsnittlige utgifter pr. forbruksenhet i august 1913 (september 1912) og august (september) 1916 for de samme familier.

	<i>Kristiania.</i>		<i>Øvrige byer.</i>	
	1913.	1916.	1913.	1916.
Antal husholdninger	16	16	22	22
Gjennomsnittlig antal forbruksenheter	2,57	2,79	3,13	3,04
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Utgifter ialt	74.86	85.83	53.60	72.71
I. Matvarer	32.12	42.93	26.17	38.52
A. Kjøttmat	5.22	7.69	2.99	6.09
1. Ferskt oksekjøtt	1.14	0.92	0.74	1.18
2. — kalvekjøtt	0.23	0.17	0.24	0.05
3. — faarekjøtt	1.45	1.29	0.67	1.17
4. Fugl og andet kjøtt	0.13	-	0.14	0.30
5. Fleesk	0.39	1.58	0.20	1.08
6. Røket, tørket og saltet kjøtt	0.06	0.51	0.08	0.47
7. Kjøttdeig	0.94	1.81	0.40	0.94
8. Pølser	0.36	0.35	0.26	0.56
9. Opskjær	0.33	0.50	0.17	0.20
10. Andre kjøtvarer	0.12	0.29	0.09	0.09
11. Hermetisk kjøtt	0.07	0.27	0.00	0.05
B. Fiskemat	1.80	2.89	1.77	3.43
1. Makrel	0.49	0.49	0.28	0.58
2. Anden fersk fisk	0.25	0.61	0.72	1.37
3. Sild (fersk, salt)	0.18	0.43	0.32	0.36
4. Smaasild	0.02	0.16	0.02	0.13
5. Salt torsk	0.15	0.17	0.04	0.39
6. Anden salt fisk	-	0.25	0.11	0.21
7. Tørket og røket fisk	0.30	0.26	0.10	0.12
8. Fiskevarer	0.06	0.11	0.11	0.19
9. Hermetiske fiskeboller	0.21	0.18	0.02	0.02
10. Anden fiskehermetik	0.12	0.19	0.04	0.05
11. Skaldyr	0.02	0.04	0.01	0.01
C. Melk, smør, ost, egg	11.72	13.62	8.90	11.99
1. Nysilt melk	2.96	3.17	1.94	2.28
2. — — til reducert pris	-	0.20	-	0.83
3. Skummet melk	0.51	0.62	0.67	0.76
4. Anden melk	0.01	0.43	0.24	0.24
5. Fløte	1.08	0.97	1.03	1.18
6. Smør	2.04	1.40	1.27	1.23
7. Margarin	2.47	3.57	2.37	3.56
8. Fett	0.11	-	0.02	0.06
9. Ost	1.54	1.81	0.93	1.47
10. Egg	1.00	1.45	0.43	0.38
D. Brød, mel, gryn	5.08	7.48	6.25	7.57
1. Husholdningsbrød (finsigtet)	2.80	2.31	2.92	1.72
2. Sammalt brød (grovbrød, landsbrød)	-	1.45	-	1.09
3. — — av hvete (kneippbrød)	-	0.00	-	0.76
4. Andet brød	0.14	0.51	0.20	0.74
5. Hvetebrød	0.36	0.85	0.13	0.38
6. Kaker	0.67	1.14	0.86	0.99

Tabel 5 a (forts.). Gjennomsnittlige utgifter pr. forbruksenhet i august 1913 (september 1912) og august (september) 1916 for de samme familier.

	<i>Kristiania.</i>		<i>Øvrige byer.</i>	
	1913.	1916.	1913.	1916.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
7. Rugmel	0.05	-	0.38	0.45
8. Hvetemel	0.56	0.55	0.44	0.71
9. Andet mel.	0.18	0.33	0.21	0.29
10. Havregryn.	0.18	0.16	0.26	0.23
11. Andre gryn og makaroni	0.14	0.18	0.85	0.21
E. Grønsaker, frugter, bær.	3.76	4.80	2.50	3.60
1. Poteter	0.61	0.93	0.76	1.53
2. Friske grønnsaker	0.75	1.06	0.41	0.62
3. Erter, gule, grønne	0.03	0.10	0.06	0.10
4. Andre konserverte grønnsaker	0.02	-	0.04	0.03
5. Frugt, bær, saft	2.35	2.71	1.23	1.32
F. Kolonialvarer	4.04	5.50	3.64	5.56
1. Raffinade og syltesukker	1.35	1.15	0.86	1.13
2. Farin	1.02	2.12	1.08	2.48
3. Sirup	0.03	0.11	0.06	0.14
4. Honning, sukkertøi	0.06	0.07	0.01	0.06
5. Kaffe, brændt	1.12	1.31	1.23	1.32
6. Sundhetskaffe	0.01	-	0.00	-
7. Te	0.12	0.15	0.08	0.13
8. Chokolade, kakao	0.15	0.34	0.17	0.13
9. Krydderier, kaffetilsætning.	0.18	0.25	0.15	0.17
G. Andre næringsmidler	0.07	0.07	0.06	0.06
H. Mat hentet eller spist ute.	0.43	0.88	0.06	0.22
II. Drikkevarer og tobak.	0.80	1.22	0.72	0.86
A. Drikkevarer	0.67	0.84	0.34	0.48
1. Alkoholfri drikker	0.06	0.11	0.04	0.06
2. Alkoholsvakt øl	0.12	0.04	0.01	0.03
3. Øl (bayer, pilsener, bokøl o. s. v.)	0.10	0.25	0.09	0.16
4. Vin, øl ute	0.22	0.17	-	0.03
5. Vin	-	0.09	-	0.04
6. Brøndevin	0.17	0.18	0.20	0.16
B. Tobak	0.13	0.38	0.38	0.38
III. Bekledning.	11.19	8.57	7.33	10.56
1. Klær, tøier o. s. v.	9.01	3.95	5.78	6.38
2. Skotøi (anskaffelser)	1.49	2.90	0.69	1.95
3. Reparationer av skotøi	0.69	1.72	0.86	2.23
IV. Husleie	12.68	13.08	5.60	7.67
V. Belysning og brænde	6.20	6.58	4.06	6.55
VI. Vask og renlighet.	1.12	1.88	0.98	1.47
VII. Utgifter til indbo o. s. v.	1.94	0.96	1.64	1.01

Tabel 5 a (forts.). Gjennomsnittlige utgifter pr. forbruksenhet i august 1913 (september 1912) og august (september) 1916 for de samme familier.

	<i>Kristiania.</i>		<i>Øvrige byer.</i>	
	1913.	1916.	1913.	1916.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
VIII. <i>Helsepleie</i>	0.84	1.63	0.34	0.43
IX. <i>Tjenerhold</i>	0.00	0.00	0.18	-
X. <i>Forenings- og forsikringsutgifter</i> . .	2.83	3.19	2.15	1.51
XI. <i>Skatter</i>	0.44	0.45	0.44	1.30
XII. <i>Gaver</i>	0.50	0.46	0.64	0.59
XIII. <i>Aviser, bøker, skolegang o. s. v.</i> . .	1.71	1.91	1.17	0.85
XIV. <i>Fornøielser</i>	0.38	0.37	0.48	0.35
XV. <i>Lotteriutgifter</i>	0.05	0.25	0.13	0.04
XVI. <i>Reiser</i>	1.72	1.92	0.70	0.67
XVII. <i>Øvrige utgifter</i>	0.34	0.43	0.87	0.33

Tabel 5 b. Gjennomsnittlige mængder pr. forbruksenhet i august 1913 (september 1912) og august (september) 1916 for de samme familier.

	Mængde- enhet.	Kristiania.		Øvrige byer.	
		1913.	1916.	1913.	1916.
A. Kjøtmat.	kg.	3.823	2.881	2.618	2.838
1. Ferskt oksekjøt.	"	0.822	0.285	0.609	0.416
2. — kalvekjøt	"	0.177	0.060	0.222	0.018
3. — faarekjøt	"	1.150	0.437	0.586	0.452
4. Fugl og andet kjøt.	"	0.107	-	0.150	0.175
5. Flesk, salt og ferskt	"	0.237	0.727	0.150	0.571
6. Røket, tørket og saltet kjøt	"	0.041	0.240	0.070	0.276
7. Kjøtdeig	"	0.622	0.560	0.298	0.369
8. Pølser.	"	0.354	0.128	0.282	0.351
9. Opskjær.	"	0.149	0.118	0.118	0.051
10. Andre kjøtvarer	"	0.106	0.206	0.133	0.084
11. Hermetisk kjøt.	"	0.058	0.125	0.000	0.075
C. Melk, smør, ost, egg.					
1. Nysilt melk	liter	14.814	11.650	12.384	9.277
2. — — til reducert pris.	"	-	1.180	-	4.358
3. Skummet melk.	"	6.787	5.598	6.825	6.754
4. Anden melk	"	0.097	2.088	2.217	1.321
5. Fløte	"	1.032	0.826	1.336	1.048
6. Smør	kg.	0.894	0.445	0.601	0.403
7. Margarin	"	1.828	1.974	1.818	2.057
8. Fett.	"	0.097	-	0.025	0.040
9. Ost	"	1.081	0.768	0.851	0.690
10. Egg	stk.	10.815	8.837	5.129	2.636
D. Brød, mel, gryn	kg.	16.917	17.216	21.003	18.924
1. Husholdningsbrød (finsigtet).	"	11.744	5.716	13.454	4.369
2. Sammalt brød (grovbrød, landsbrød)	"	-	5.861	-	4.499
3. — — av hvete (kneippbrød)	"	-	0.017	-	2.901
4. Andet brød	"	0.442	1.735	0.890	1.488
5. Hvetebrød.	"	0.796	0.899	0.340	0.521
6. Kaker.	"	0.655	0.771	1.175	0.701
7. Rugmel	"	0.284	-	1.962	1.190
8. Hvetemel	"	1.830	1.180	1.499	2.108
9. Andet mel	"	0.392	0.493	0.561	0.393
10. Havregryn.	"	0.535	0.319	0.790	0.487
11. Andre gryn og makaroni	"	0.239	0.225	0.332	0.267
E. Poteter.	"	8.988	7.562	6.977	10.249
F. Kolonialvarer	"	4.807	4.349	4.182	4.583
1. Raffinade og syltesukker	"	2.380	1.182	1.488	1.097
2. Farin	"	1.832	2.377	1.940	2.677
3. Sirup	"	0.085	0.162	0.183	0.214
4. Kaffe (brændt)	"	0.422	0.479	0.494	0.535
5. Te	"	0.021	0.031	0.018	0.019
6. Chokolade, kakao	"	0.067	0.118	0.059	0.041

Trykt 1916:

- Nr. 59. Kriminalstatistik 1911 og 1912. (*Justice criminelle.*)
- 60. Norges bergverksdrift 1914. (*Mines et usines.*)
- 61. Fængselsstyrelsens aarbok 1911. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1911.*)
- 62. Private aktiebanker 1914. (*Banques privées par actions.*)
- 63. Alkoholstatistik. III. Drukkenskapsarrestationer 1896–1912. (*Statistique des boissons alcooliques. III. Arrestations par suite d'ivresse.*)
- 64. Kreaturholdet 30 september 1914 og 1915. (*Bétail, le 30 septembre 1914 et 1915.*)
- 65. Stortingsvalget 1915. (*Élections en 1915 pour le «Storting».*)
- 66. Folkemængdens bevægelse 1913. (*Mouvement de la population.*)
- 67. Skolevæsenets tilstand 1912. (*Instruction publique.*)
- 68. Norges telegrafvæsen 1914/15. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 69. Fattigvæsenet 1913 og 1914. (*Assistance publique.*)
- 70. Norges handel 1914. (*Commerce.*)
- 71. Veterinærvæsenet og køtkontrollen 1914. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
- 72. Den norske Arbeiderbruk- og Boligbank. (*La Banque Norvégienne des Propriétés Agricoles et Habitations Ouvrières.*)
- 73. De offentlige jernbaner 1914/15. (*Chemins de fer publics.*)
- 74. Norges fiskerier 1914. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 75. Fængselsstyrelsens aarbok 1912. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1912.*)
- 76. Norges skibsfart 1913. (*Navigation.*)
- 77. Folketællingen 1 december 1910. Hovedoversigt. (*Recensement du 1er décembre 1910. Aperçu général.*)
- 78. Drukkenskapsforseelser 1913–1915. (*Délits d'ivresse, 1913–1915.*)
- 79. Ulykkesforsikringen 1913. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 80. Norges kommunale finanser 1912. (*Finances des communes.*)
- 81. Norges postvæsen 1915. (*Statistique postale.*)
- 82. Skolevæsenets tilstand 1913. (*Instruction publique.*)
- 83. Folkemængdens bevægelse 1914. (*Mouvement de la population.*)
- 84. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1913 og 1914. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 85. Sindssykeasylenes virksomhet 1914. (*Hospices d'aliénés.*)
- 86. Private aktiebanker 1915. (*Banques privées par actions.*)
- 87. Industristatistik 1914. (*Statistique industrielle.*)
- 88. Fiskerforsikringen 1915. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 89. Forsikringsselskaper 1914. (*Sociétés d'assurances.*)
- 90. Norges skibsfart 1914. (*Navigation.*)

Trykt 1917:

- Nr. 91. Norges sparebanker 1915. (*Caisses d'épargne.*)
- 92. Kreaturholdet 30 september 1916. (*Bétail, le 30 septembre 1916.*)
- 93. Arbejdslønninger 1915. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
- 94. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1914. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 95. Norges bergverksdrift 1915. (*Mines et usines.*)
- 96. Veterinærvæsenet og køtkontrollen 1915. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande, 1915.*)
- 97. Norges handel 1915. (*Commerce.*)

Trykt 1917 (forts. suite):

- Nr. 98. Fængselsstyrelsens aarbok 1913. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1913.*)
- 99. Forsømte og forbryderske barn i Norge. (*Enfants moralement abandonnés et enfants criminels en Norvège.*)
- 100. Norges kommunale finanser 1913/14. (*Finances des communes.*)
- 101. De offentlige jernbaner 1915/16. (*Chemins de fer publics.*)
- 102. Norges telegrafvæsen 1915/16. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 103. Norges skibsfart 1915. (*Navigation.*)
- 104. Jordbruk og fædrift 1911–15. (*Agriculture et élevage du bétail.*)
- 105. Dyrtidens virkninger paa levevilkårene. 1ste del. (*Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 1ère partie.*)
-

Det Statistiske Centralbyrå har desuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 36te aargang, 1916. Kristiania 1917. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- Meddelelser fra det Statistiske Centralbyrå. Senest utkommet: 34te bind 1916. Kristiania 1917. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
- Maanedsopgaver over vareomsætningen med utlandet 1916. Fjerde bind. Kristiania 1917. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1916. Quatrième année.*)
- Norges civile, geistlige og judicielle inndeling 1 april 1912 med tillæg. Kristiania 1912. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1er avril 1912.*)
- Fortegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828–31 december 1910. Kristiania 1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)
-

Samtlige verker er tilsalgs hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

4. juli 1917.
